

Załącznik do Uchwały Nr XXVIII/.../2017
Rady Gminy Dobra
z dnia 30 listopada 2017 r.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017-2023

Dobra 2017

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 –
2023

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Wykonawca:

Perspektive S.C.

ul. Królowej Korony Polskiej 30/4

70-485 Szczecin

Koordinacja ze strony Gminy Dobra:

Agata Kaczor

Tomasz Kakowski

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Spis treści

Wstęp	5
Rozdział I - Wprowadzenie	9
1. Metodyka opracowania programu	9
Rozdział II – Diagnostyka	14
1. Charakterystyka Gminy Dobra	14
2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	17
3. Diagnoza przeprowadzona w celu wyznaczeniu obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Dobra	20
3.1. Sfera społeczna	22
Organizacje pozarządowe	37
Identyfikacja problemów społecznych	47
3.2 Sfera gospodarcza	51
Rynek pracy	53
Identyfikacja problemów gospodarczych	57
3.3 Sfera funkcjonalno – przestrzenna	58
3.4 Sfera techniczna	64
3.5 Sfera środowiskowa	66
3.6 Wyniki diagnozy obszarów	70
4. Analiza SWOT	77
5. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Dobra	83
6. Opis powiązań Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023 z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy Dobra	88
7. Opis obszaru rewitalizacji i pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji wraz ze skalą i charakterem potrzeb rewitalizacyjnych	98
Rozdział III – Proces Rewitalizacji	132
1. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji	132
1.1 Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	132
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	135
2. Wykaz przedsięwzięć i głównych projektów rewitalizacyjnych dotyczących obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach programu rewitalizacji. Indykatywne ramy finansowe dla przedsięwzięć.	137

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	152
Rozdział IV – Wdrażanie Programu Rewitalizacji	156
1. Struktura wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Dobra	156
2. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.....	158
3. Harmonogram realizacji programu	160
4. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	160
5. Ocena oddziaływania na środowisko	165
6. Karty projektów.....	166

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Wstęp

Rewitalizacja jest szerokim procesem przemian społecznych, przestrzennych i ekonomicznych na obszarze, który znajduje się w sytuacji kryzysowej. Jej celem jest ponowne przywrócenie do życia zdegradowanej części gminy i uzupełnienie jej o nowe funkcje. Remonty czy modernizacja ulic i chodników to tylko niewielka część działań składających się na proces rewitalizacji. Poprawa przestrzeni musi iść w parze z polepszeniem warunków życia, co zapewniają szerokie działania społeczne, kulturalne, edukacyjne czy ekonomiczne podejmowane w tym procesie.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.) wskazuje na definicję rewitalizacji. Zgodnie z art. 2 wyżej przytoczonej ustawy rewitalizacja to „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji (...)”.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875) do wyłącznej właściwości rady gminy należy uchwalanie programów gospodarczych, w tym przypadku programu rewitalizacji. Niniejszy dokument obejmuje działania w sposób całościowy, tj. z uwzględnieniem projektów, które są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, a także innych środków publicznych lub prywatnych.

Aby wzmocnić więzi mieszkańców z gminą, skutecznie zachęcić do osiedlenia się w Gminie Dobra, a także zapewnić długofalowy wzrost gospodarczy i poziom dobrobytu mieszkańców, podjęto strategiczną decyzję o opracowaniu Programu Rewitalizacji dla Gminy Dobra, obejmującego wyznaczony obszar rewitalizacji, którego szeroko rozumiana odnowa jest niezbędna dla harmonijnego rozwoju Gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Celem Programu Rewitalizacji jest praktyczne przeciwdziałanie w pięciu płaszczyznach problemowych: sfera społeczna, gospodarcza, środowiskowa, zagospodarowanie przestrzenne oraz sfera techniczna. Ma on wpływać na zmiany w tych obszarach poprzez działania całościowe integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowanie terytorialnie wypełniając tym samym zadaniowo cele kierunkowe Strategii Rozwoju Gminy Dobra.

Program rewitalizacji na terenie obszaru problemowego w synergii z działaniami strategicznymi gminy ma doprowadzić do poprawy estetyki gminy, jakości infrastruktury i dostępności do usług, edukacyjnych i sportowych, zmniejszenia patologii społecznych i przeciwdziałaniu procesowi wykluczenia długoletnich mieszkańców.

Objęcie określonego obszaru zdegradowanego, (tj. obszaru w stanie kryzysowym, wynikającym z koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) niniejszym dokumentem jest podstawą do tego, aby był on wspierany poprzez programy unijne bądź programy krajowe.

Niniejszy dokument jest dokumentem strategicznym, który zgodnie z wyżej przytoczoną definicją rewitalizacji ma na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez przedsięwzięcia kompleksowe, skoncentrowane terytorialnie, a także prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Proces przygotowania dokumentu uwzględniał uczestnictwo i współdecydowanie interesariuszy na każdym etapie prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji, w szczególności udział mieszkańców gminy poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych, będących nieodzowną częścią tworzenia niniejszego opracowania. W efekcie powstał wieloletni plan działań, mających na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego poprzez powiązane ze sobą działania społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Podstawa prawna opracowania dokumentu:

1. Art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875),
2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r., opracowane przez Ministra Rozwoju,
3. Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014 – 2020, opracowane w styczniu 2017 r. przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego,

Niniejszy dokument został podzielony na cztery rozdziały:

Rozdział I – **Wprowadzenie**, zawierający podstawowe informacje dotyczące metodyki tworzenia dokumentu, a także wskazujący na jego uwarunkowania zewnętrzne, wskazujące na powiązanie rewitalizacji z szeroką wizją rozwoju Gminy Dobra.

Rozdział II – **Diagnostyka**, zawierający metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z określeniem zasięgów przestrzennych tych obszarów. W następnej kolejności zawiera on diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach wskazanych w definicji rewitalizacji, tj. w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej.

Rozdział III – **Proces rewitalizacji**, będący najważniejszą częścią niniejszego dokumentu. Rozdział ten zawiera najważniejsze założenia procesu rewitalizacji, tj. wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, cele rewitalizacji, a także opis najważniejszych przedsięwzięć i głównych projektów rewitalizacyjnych dotyczących obszaru zdegradowanego, realizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017-2023 oraz opis uzupełniających projektów rewitalizacyjnych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Rozdział IV – **Wdrażanie Programu Rewitalizacji**, składający się z informacji na temat realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, harmonogramu realizacji niniejszego dokumentu, informacji na temat jego promocji, systemu monitoringu i oceny. W rozdziale tym zawarta jest również informacja na temat procedury wprowadzania zmian do programu, które są niezbędne ze względu na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą gminy. Rozdział ten opisuje również mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.

Rozdział I - Wprowadzenie

1. Metodyka opracowania programu

Podstawą opracowania niniejszego dokumentu są Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, wydane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 r., a także Zasady w zakresie opracowania programów rewitalizacji i realizacji działań rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020, które zostały opracowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

Program Rewitalizacji został opracowany metodą partycypacyjną, w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy (Mieszkańców oraz Radnych) na każdym etapie, zgodnie z zasadą inkluzji społecznej oraz z zasadą uniwersalnego projektowania.

Zastosowane zostały następujące narzędzia społecznej partycypacji:

- cykl konsultacji społecznych przy wyznaczeniu obszarów rewitalizacji,
- diagnoza (badania społeczne).

W proces tworzenia dokumentu zaangażowani zostali również eksperci zewnętrzni, którzy odpowiedzialni byli m.in. za opracowanie ostatecznej wersji dokumentu.

W ramach wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dobra (w przypadku Gminy Dobra obszar zdegradowany jest tożsamy z obszarem rewitalizacji) zrealizowano następujące działania:

1. Dokonano analizy dokumentów strategicznych gminy i innych danych zastanych, w tym danych statystycznych.
2. Przeprowadzono badania społeczne, na które składały się:
  - a. wywiady indywidualne „IDI” (przedstawiciele: organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, władze gminy, radni, sołtysi, przedstawiciele instytucji publicznych, klubów sportowych, szkół itp.) – 30 wywiadów;

---

¹ Indywidualne wywiady pogłębione.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- b. Zogniskowane wywiady grupowe (urzędnicy gminni, przedstawiciele mieszkańców, przedstawiciele przedsiębiorców) –3 wywiady;
- c. Konsultacje z Radami Sołectkimi – 5 spotkań.

Proces wyznaczenia obszaru rewitalizacji został przeprowadzony według zasad partycypacji społecznej z udziałem interesariuszy rewitalizacji, reprezentujących następujące grupy społeczne:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe;
  - podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
  - podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
  - przedstawiciele Urzędu Gminy w Dobrej i jego jednostki organizacyjne.
3. W dniach od 17 maja 2017 r. do 25 maja 2017 r. przeprowadzono spotkania z mieszkańcami w miejscowościach Stolec, Rzędziny, Wąwelnica, Skarbimierzyce, Dobra, podczas których zidentyfikowano problemy w sferach: społecznej, technicznej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej, gospodarczej. Miejscowości te wybrano ze względu na fakt, ich położenia, tzn. są one położone w różnych miejscach na terenie gminy, dzięki czemu każdy z mieszkańców miał możliwość uczestnictwa w wyżej wskazanych spotkaniach, przy zachowaniu relatywnie bliskiej odległości od swojego miejsca zamieszkania. Co więcej analiza danych zastanych oraz wywiady indywidualne i zogniskowane wywiady grupowe wskazały na fakt występowania problemów w pięciu wyżej wskazanych sferach na terenie wyżej wskazanych sołectw.
4. Podjęto decyzję o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dobra, tj. **sołectwa Stolec, Rzędziny, Buk, Skarbimierzyce (Redlica) oraz Wąwelnica (Lubieszyn).**

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

5. Ponadto przez cały okres działań dotyczących tworzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017-2023” funkcjonowała strona internetowa www.rewitalizacja.dobra-szczecinska.pl, na której zamieszczano wszystkie informacje na temat tworzonego programu, harmonogram spotkań i konsultacji społecznych z mieszkańcami, a także formularz kontaktowy, za pomocą którego mieszkańcy mogli zgłaszać wszelkie uwagi, pomysły oraz sugestie dotyczące prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017-2023. Na stronie zamieszczono również raport pt. „Wyznaczenie obszaru zdegradowanego w ramach opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Dobra”.

W następnej kolejności przeprowadzono następujące działania:

1. Opracowano diagnozy pogłębione.
2. Podczas dożynek gminnych, które odbyły się dnia 15 sierpnia 2017 r. na boisku sportowym w Dobrej, informowano mieszkańców gminy na temat działań dotyczących tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dobra. Zachęcano również do zgłaszania propozycji przedsięwzięć, które mogłyby zostać wpisane do Lokalnego Programu Rewitalizacji.
3. Przeprowadzono spotkania z mieszkańcami w dniach od dnia 31 lipca 2017 r. do dnia 08 sierpnia 2017 r. w celu przedstawienia raportu z tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji, a także w celu wskazania obszarów zakwalifikowanych jako zdegradowane. Co więcej mieszkańcy przedstawiali pomysły na przedsięwzięcia, które ich zdaniem można by objąć programem rewitalizacji.
4. Przeprowadzono konsultacje społeczne w okresie od 25 października 2017 r. do 26 października 2017 r. w celu przedstawienia projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra, przedstawienia misji, wizji i celów dokumentu, a także projektów planowanych do realizacji w ramach przedmiotowego programu.
5. W dniu 30 października 2017 r. wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, w celu uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 47 i 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie. Wystąpiono także z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na przyszłość, w przypadku aktualizacji dokumentu. Dnia 16 listopada 2017 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie wyraził opinię, zgodnie z którą dla dokumentu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023” istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (Znak pisma: WOPN-OS.410.320.2017.KM).

6. W dniu 30 października 2017 r. wystąpiono z wnioskiem do Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie z wnioskiem w celu uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 47 i 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie. Wystąpiono także z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na przyszłość, w przypadku aktualizacji dokumentu. Dnia 10 listopada 2017 r. Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie wyraził opinię, zgodnie z którą dla dokumentu pn. „Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023” nie jest konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (Znak pisma: (NZNS.7040.1.128.2017).
7. Ostatnim etapem prac nad dokumentem jest podjęcie uchwały przez Radę Gminy Dobra w sprawie przyjęcia projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017-2023.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Niniejszy dokument stanowi efekt pracy przedstawicieli Gminy Dobra, przedsiębiorców, ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także w dużej mierze mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji.

W procesie opracowywania dokumentu wykorzystano następujące narzędzia:

1. Badania ankietowe (za pośrednictwem strony internetowej www.rewitalizacja.dobra-szczecinska.pl, a także za pośrednictwem ankiet rozdawanych mieszkańcom podczas spotkań oraz ankiet rozdawanych przedsiębiorcom),
2. Analiza dokumentów strategicznych i planistycznych gminy, a także innych danych zastanych, w tym danych statystycznych dostępnych w Urzędzie Gminy Dobra,
3. Uczestnictwo w dożynkach gminnych, podczas których informowano mieszkańców Gminy Dobra o działaniach rewitalizacyjnych, a także zachęcano do zgłaszania pomysłów, dotyczących realizacji przedsięwzięć w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji,
4. Przeprowadzenie spotkań z mieszkańcami, podczas których wskazane zostały problemy występujące na terenie ich sołectw, na terenie całej gminy, a także podane zostały propozycje przedsięwzięć do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji.
5. Przeprowadzenie konsultacji społecznych z mieszkańcami obszarów zakwalifikowanych jako obszary rewitalizacji. Celem spotkań było określenie celów programu rewitalizacji oraz wyłonienie projektów głównych i projektów uzupełniających do realizacji w poszczególnych miejscowościach objętych LPR.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Rozdział II – Diagnostyka

1. Charakterystyka Gminy Dobra

Gmina Dobra jest gminą wiejską, zlokalizowaną w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego w obszarze przygranicznym. Należy ona do powiatu polickiego. Gmina graniczy z Niemcami od strony zachodniej, z miastem Szczecin od strony wschodniej, z gminą Police od strony północnej i północnego wschodu, z gminą Kołbaskowo od strony południowej.

Głównym ośrodkiem gminy jest miejscowość Dobra, która jest oddalona od Szczecina o ok. 8 km. Poniższa tabela przedstawia wykaz miejscowości wchodzących w skład Gminy Dobra wraz z określeniem ich statusu:

Tabela 1 Wykaz miejscowości na terenie Gminy Dobra

L.p.	Miejscowość	Status miejscowości
1.	Buk	Wieś, sołectwo
2.	Dobra	Wieś, sołectwo, główny ośrodek administracyjny gminy
3.	Dołuje	Wieś, sołectwo
4.	Grzepnica	Wieś, sołectwo
5.	Łęgi	Wieś, sołectwo
6.	Mierzyn	Wieś, sołectwo
7.	Rzędziny	Wieś, sołectwo
8.	Wąwelnica	Wieś, sołectwo
9.	Wołczkowo	Wieś, sołectwo
10.	Bezrzecze	Osada, sołectwo
11.	Lubieszyn	Wieś
12.	Kościno	Osada
13.	Płochocin	Osada
14.	Redlica	Osada
15.	Skarbimierzyce	Osada, sołectwo
16.	Sławoszewo	Osada
17.	Stolec	Osada, sołectwo

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

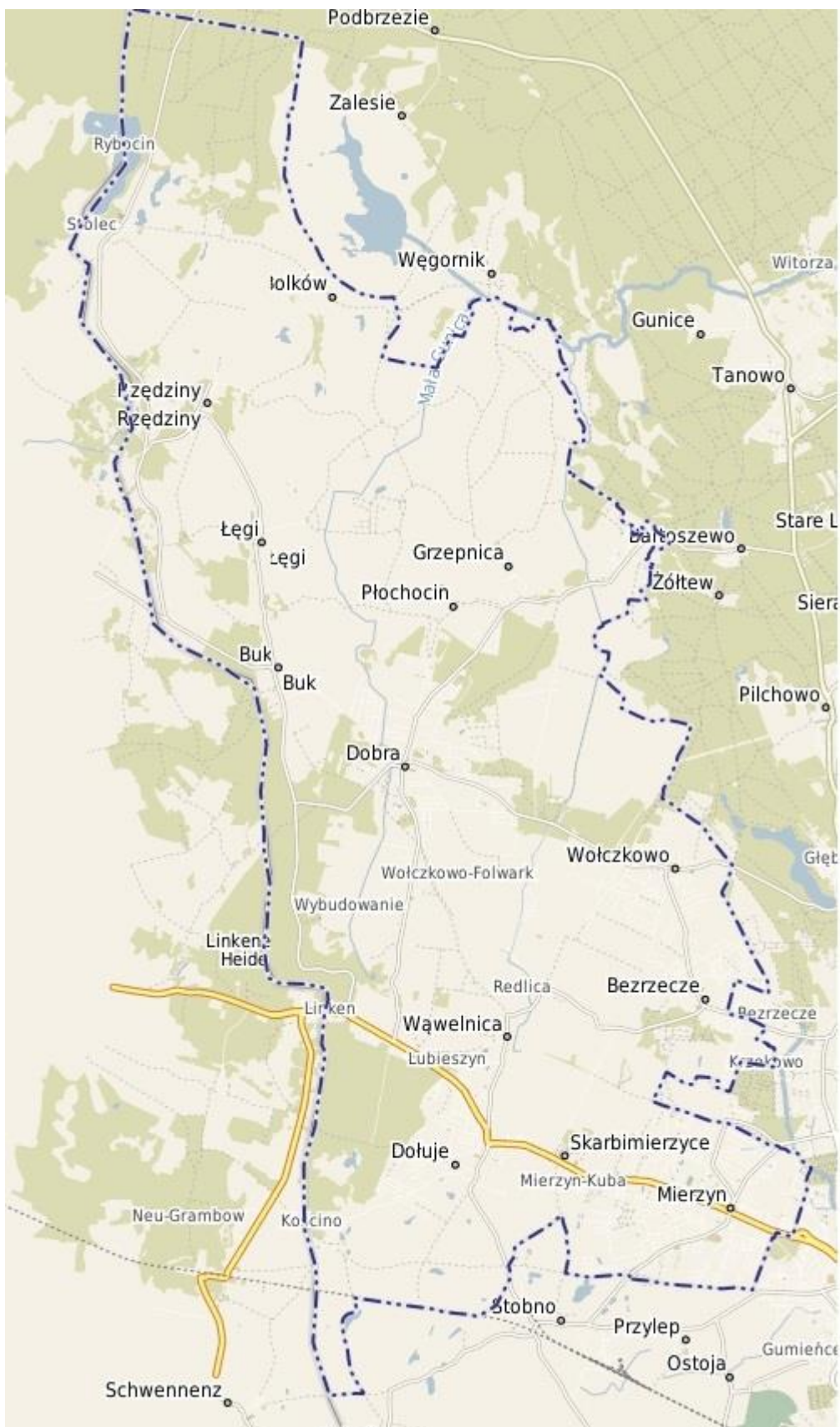
Obszar gminy wynosi 110,28 km², co daje jej 45. pozycję pod względem wielkości gmin wiejskich na terenie województwa zachodniopomorskiego. Jest to teren zróżnicowany geograficznie. 25 % terenu gminy stanowią lasy. Duże zalesienie występuje w północno-zachodniej części Gminy, obejmując swoim zakresem Puszcę Wkrzańską, a także otulinę ptasiego rezerwatu przyrody Świdwie. Obszar ten z granicznym jeziorem Stolsko, stanowi atrakcyjne miejsce dla osób uprawiających turystkę pieszą i rowerową. Jest on również bogaty w cenne zabytki architektoniczne.

Główne funkcje gminy stanowią mieszkalnictwo, działalność usługowa (dynamicznie rozwijająca się ze względu na położenie gminy, tj. strefa przygraniczna, bliskość miasta Szczecina), turystyka, a także rolnictwo, którego udział w ostatnim okresie maleje, ze względu na dwie pierwsze funkcje gminy.

Przez Gminę Dobra przebiega droga krajowa nr 10, łącząca dawne przejście graniczne w Lubieszynie ze Szczecinem. Odległość z Dobrej do stolicy powiatu, tj. Polic wynosi 22 km. Gmina należy do powiatu polickiego, ale ze względu na brak bezpośrednich połączeń komunikacyjnych z Policami, jedyne konieczne powiązanie stanowi obsługa administracyjna ludności (w kontekście powiązań przestrzenno-gospodarczych oraz społecznych). Od lat na terenie gminy Dobra można zauważyć znaczny napływ ludności ze Szczecina, co spowodowane jest bliskością stolicy Pomorza Zachodniego. Przygraniczne położenie gminy jest korzystną cechą, która wpływa na jej rozwój gospodarczy, szczególnie w zakresie usług.

Wzrost liczby mieszkańców wiąże się z koniecznością rozbudowy niezbędnej infrastruktury. W ostatnich latach, duża część budżetu Gminy Dobra przeznaczana jest na inwestycje wpływające na komfort życia mieszkańców. Gmina zrealizowała szereg inwestycji prowadzących do zwiększenia komfortu życia mieszkańców, takich jak np. budowa nowych dróg, chodników, sali sportowej przy Publicznej Szkole Podstawowej w Bezrzeczu, terenu sportowo – rekreacyjnego „Mierzynianka” w Mierzynie, Szkoła Podstawowa z salą gimnastyczną w Mierzynie, a także międzygminne schronisko dla psów i kotów w Dobrej. Większość z powyższych inwestycji powstaje dzięki środkom pozyskanym z Funduszy Europejskich.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Mapa 1 Podział administracyjny Gminy Dobra. Źródło: Urząd Gminy Dobra, System Informacji Przestrzennej.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Wybór obszarów dysfunkcyjnych (kryzysowych) jest kluczowym elementem opracowywania programu rewitalizacji. Warunkuje, bowiem zasięg przestrzenny działań rewitalizacyjnych realizowanych przez samorząd i interesariuszy zewnętrznych na terenie danej gminy w okresie obowiązywania danego programu rewitalizacji. Delimitacja obszarów kryzysowych, które cechują się najwyższym nagromadzeniem zjawisk problemowych natury społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej została przeprowadzona według metodologii wynikającej z zapisów wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Występowanie stanu kryzysowego spowodowane jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych takich jak: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Negatywne zjawiska społeczne współwystępują z negatywnymi zjawiskami w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy. W celu przeprowadzenia procesu rewitalizacji, na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego należy wyznaczyć obszar zdegradowany, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy.

Opierając się na przyjętej praktyce oraz zapisach ww. dokumentów za metodę sporządzenia delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Dobra, a następnie wskazania obszaru rewitalizacji, przyjęto analizę porównawczą jednostek statystycznych opartą na zestawie syntetycznych wskaźników degradacji, pozwalającą na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i jego poszczególnych obszarów.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z tych podobszarów.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych, określają obszar zdegradowany, jako obszar na którym występuje stan kryzysowy. Do głównych kryteriów wskazania obszaru zdegradowanego należą:

- Wysoki wskaźnik ubóstwa i wykluczenia
- Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia
- Niekorzystne trendy demograficzne
- Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń
- Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
- Niska aktywność społeczna

W celu wskazania obszaru zdegradowanego wszystkie wymienione wskaźniki zostały wystandaryzowane. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe dla wszystkich obszarów. Wartość wystandaryzowanych wskaźników pozwoliła na pokazanie odchylenia od normy, którą stanowi średnia arytmetyczna. Wartości wystandaryzowanych wskaźników mogą być ujemne albo dodatnie. Wartości ujemne oznaczają sytuację lepszą niż średnia dla wszystkich obszarów, wartości dodatnie oznaczają natomiast, że wartość analizowanego wskaźnika dla danego obszaru analitycznego jest gorsza od średniej. Na bazie wskaźników utworzono indeks zbiorczy (wskaźnik sumaryczny).

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 2 Analiza statystyczna - stan poszczególnych obszarów problemowych

	Spoleczny	Gospodarczy	Środowiskowy	Przestrzenno-użytkowy	Techniczny
Bezrzecze	-1,43	-0,51	-0,17	-0,08	-0,21
Buk	1,14	0,86	0,77	-0,31	-0,89
Dobra	-0,88	-0,32	-0,47	-2,01	1,54
Dołuje/Kościno	-0,50	-0,60	-0,07	0,36	0,70
Grzeczna/Sławoszewo	0,37	-0,16	-0,48	0,33	-0,66
Łęgi	-0,50	0,49	-1,12	0,34	-0,66
Mierzyn	-1,02	-0,57	2,72	-1,39	1,99
Rzędziny	0,94	1,02	0,13	0,97	-0,81
Skarbimierzyce/Redlica	0,63	0,46	-0,30	0,84	-0,59
Stolec	0,95	1,68	-0,88	1,67	-0,81
Wąwelnica/Lubieszyn	1,39	-2,20	0,37	0,13	-0,74
Wołczkowo	-1,04	-0,08	-0,49	-0,41	0,25

Z powyższej tabeli wynika, iż najwyższe wskaźniki w sferach problemowych występują na terenie następujących sołectw: Buk, Rzędziny, Skarbimierzyce/Redlica, Stolec, Wąwelnica/Lubieszyn.

Obszar może zostać wskazany do rewitalizacji, jeśli wskaźnik sumaryczny dla danego obszaru jest najwyższy.

Specyfika gminy Dobra powoduje, że pośród nowoczesnego budownictwa i mieszkańców o wysokim poziomie życia, występują „wyspy” problemowe, najczęściej złożone z popegeerowskich budynków, zamieszkiwanych przez osoby o złej sytuacji ekonomicznej. Z tego powodu należało ostrożnie podejść do tematu delimitacji, tak aby złudny obraz dobrobytu nie przesłonił problemów „starych” mieszkańców.

Na początkowym etapie prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji, w wyniku licznych konsultacji z Przedstawicielami Gminy, Radnymi Gminy oraz innymi interesariuszami zaproponowano podział gminy na obszary zgodne z podziałem na sołectwa. Podział ten wynika z faktu, iż dane statystyczne, stanowiące jedno z ważniejszych źródeł do wyznaczenia wskaźników w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-użytkowej oraz technicznej, były dostępne w podziale na sołectwa. Ponadto podział na sołectwa pozwolił na skoncentrowanie

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

wszystkich miejscowości na terenie gminy umożliwiając tym samym bardziej przejrzyste przedstawienie wyników badań.

Tabela 3 Podział na obszary analityczne

Nr obszaru	Nazwa obszaru analitycznego
1.	Bezrzecze
2.	Buk
3.	Dobra
4.	Dołuje (Kościno)
5.	Grzeczica (Sławoszewo, Płochocin)
6.	Łęgi
7.	Mierzyn
8.	Rzędziny
9.	Skarbimierzyce (Redlica)
10.	Stolec
11.	Wąwelnica (Lubieszyn)
12.	Wołczkowo

Dokonując wstępnej analizy dostępnych danych statystycznych niezbędnych do wyznaczenia i późniejszego monitorowania obszarów rewitalizacji, podjęto decyzję o dokonaniu podziału analitycznego gminy Dobra na sołectwa. Taki podział gwarantuje sprawne zbieranie danych zarówno na etapie opracowania Programu Rewitalizacji jak też na etapie monitorowania jego efektów. W wyniku podziału na sołectwa uzyskano 12 obszarów analitycznych, dla których dokonano analizy w pięciu wyżej wskazanych sferach.

3. Diagnoza przeprowadzona w celu wyznaczeniu obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Dobra

Aby wyznaczyć obszar zdegradowany na terenie gminy, na którym zostaną podjęte działania rewitalizacyjne należy w pierwszej kolejności dokonać diagnozy, która stanowi podstawę do tego, aby wyżej wskazany obszar mógł spełnić przesłanki określone w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1777) o rewitalizacji. Zgodnie z wyżej przytoczonym artykułem „Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska."

Diagnoza została przeprowadzona również na podstawie metodyki wskazanej w dokumencie „Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020”.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego, na którym konieczne jest podjęcie działań rewitalizacyjnych, oceniono każde sołectwo na terenie gminy, by móc określić i wskazać występowanie negatywnych przesłanek: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych oraz środowiskowych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

3.1. Sfera społeczna

Analiza struktury społeczeństwa, jego potrzeb i problemów jest szczególnie istotnym aspektem pod kątem procesu rewitalizacji, którego kluczowym celem jest poprawa warunków i jakości życia społeczności lokalnej.

Występujące problemy społeczne definiowane są jako zjawiska, które dotyczą wielu osób w społeczności i mają charakter powtarzający się. Diagnoza ma na celu scharakteryzowanie danego fragmentu życia społecznego w odniesieniu do szerszych zjawisk oraz procesów mających miejsce na obszarze zdegradowanym, wskazuje również czynniki społeczne, które mogą stać się zalążkiem pożądanych zmian.

W związku z tym sporządzona została porównawcza analiza danych statystycznych w zakresie: struktury demograficznej i społecznej, rynku pracy, opieki społecznej, problemów społecznych, poziomu edukacji i aktywności społecznej.

Struktura demograficzna i społeczna

Walory lokalizacyjne, a także pozytywne tendencje migracyjne i demograficzne przyczyniają się do wysokiej pozycji gminy pod względem takich wskaźników jak: rozwój gospodarczy, zamożność mieszkańców, wysokość budżetu gminy.

Jednakże zauważalny jest nierównomierny rozwój gminy, spowodowany dużymi dysproporcjami pomiędzy mieszkańcami miejscowości popegeerowskich, takich jak: Stolec, Łęgi, Grzepnica, Rzędziny, Skarbimierzyce, Redlica, a osiedlającymi się w bliskiej odległości Szczecina, tj. Mierzyn, Bezrzecze, Wołczkowo, Dobra, Dołuje, Kościno. Statystycznie w tych miejscowościach sytuacja pod względem problemów społeczno-ekonomicznych jest dużo lepsza, gdyż największą rolę odgrywa tu skala osadnictwa. W oddalonych miejscowościach, wciąż dominują mieszkańcy o słabszej sytuacji ekonomicznej i odsetek ubóstwa jest dużo wyższy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 4 Zestawienie liczby mieszkańców zameldowanych na terenie Gminy Dobra – stan na 31.12.2016r.

Miejscowość	2016	Kobiety	Mężczyźni	2015	2014
Bezrzecze	4408	2267	2141	4216	3994
Buk	295	139	156	298	292
Dobra	3143	1606	1537	3030	2878
Płochocin	6	2	4	10	10
Sławoszewo	101	54	47	96	86
Dołuje	1098	544	554	1092	1070
Grzeczyna	281	133	148	279	259
Kościno	274	149	125	269	265
Łęgi	287	145	142	277	266
Mierzyn	7267	3746	3521	7047	6881
Redlica	152	77	75	146	122
Rzędziny	228	106	122	229	229
Skarbimierzycy	395	207	188	386	386
Stolec	241	112	129	247	249
Wąwelnica	164	84	80	162	155
Lubieszyn	95	43	52	95	95
Wolczkowo	1682	866	816	1653	1629
Razem	20117	10280	9837	19532	18866

Źródło: Urząd Gminy Dobra.

Najistotniejszą cechą wyróżniającą sytuację demograficzną w gminie jest stały wzrost liczby ludności i wysokie dodatnie saldo migracji.

Analiza liczby zameldowanych mieszkańców w gminie Dobra wskazuje na dynamiczny wzrost. Miejscowościami, które notują największą zmianę są Mierzyn, Bezrzecze, Dobra. Wzrost liczby mieszkańców widoczny jest również w Wolczkowie, Dołujach i Kościniu. Pozytywna sytuacja pod względem migracji jest w Sławoszewie, Grzeczynie, Łęgach, Redlicy, Skarbimierzycach i Wąwelnicy. Stabilna sytuacja widoczna jest w Lubieszynie, Buku, Rzędzinach. Spadek liczby mieszkańców zanotowano tylko w Stolcu oraz Płochocinie, który zamieszkuje tylko 6 osób.

Wzrost liczby osób zamieszkałych tamtejsze rejony jest uwarunkowany wieloma czynnikami m.in. ceną nieruchomości, położeniem (miejscowości, które notują największą zmianę ludności leżą najbliżej Szczecina) czy zmianą stylu życia.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 5 Dzieci w wieku 0-6 lat oraz udział grupy w populacji mieszkańców danej miejscowości w 2016 roku

	K	M	Razem	K (%)	M (%)	Razem (%)
Bezrzecze	179	247	426	7,90	11,54	9,66
Buk	8	10	18	5,76	6,41	6,10
Dobra	108	100	208	6,72	6,51	6,62
Płochocin	1	1	2	50,00	25,00	33,33
Sławoszewo	3	5	8	5,56	10,64	7,92
Dołuje	38	44	82	6,99	7,94	7,47
Grzeczyna	11	11	22	8,27	7,43	7,83
Kościno	11	6	17	7,38	4,80	6,20
Łęgi	13	15	28	8,97	10,56	9,76
Mierzyn	294	290	584	7,85	8,24	8,04
Redlica	5	3	8	6,49	4,00	5,26
Rzędziny	3	8	11	2,83	6,56	4,82
Skarbimierzycy	14	13	27	6,76	6,91	6,84
Stolec	7	9	16	6,25	6,98	6,64
Wąwelnica	2	5	7	2,38	6,25	4,27
Lubieszyn	6	2	8	13,95	3,85	8,42
Wołczkowo	66	57	123	7,62	6,99	7,31
Razem	769	826	1595	3,82	4,11	7,93

Źródło: Urząd Gminy Dobra.

Liczba dzieci w wieku 0-6 lat jest bardzo istotnym wskaźnikiem, który powinien być uwzględniany przy kreowaniu polityki oświatowej w gminie.

Wyższa niż przeciętna liczba dzieci w wieku 0-6 lat występuje w Bezrzeczu i Mierzynie oraz w Łęgach i Lubieszynie. Oznacza to, że w tych miejscowościach zapotrzebowanie na usługi oświatowe będzie się utrzymywało na obecnym poziomie.

Najmniej stabilna sytuacja pod tym względem jest w Rzędzinach, Wąwelnicy, Redlicy. Zmniejszająca się liczba potencjalnych uczniów może wpłynąć w przyszłości negatywnie na koszty utrzymania szkoły w Rzędzinach. W Dobrej, Wołczkowie, Dołujach, Bezrzeczu, Płochocinie, Sławoszewie, Dołujach, Grzeczynie, Kościnie, Łęgach, Mierzynie, Skarbimierzycach, Stolcu, Lubieszynie, Wołczkowie ta grupa jest mniejsza niż średnia gminna.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 6 Dzieci w wieku 7-18 lat oraz udział grupy w populacji mieszkańców danej miejscowości w 2016 roku

	K	M	Razem	K (%)	M (%)	Razem (%)
Bezrzecze	402	381	783	17,73	17,80	17,76
Buk	24	22	46	17,27	14,10	15,59
Dobra	278	302	580	17,31	19,65	18,45
Płochocin	1	1	2	50,00	25,00	33,33
Sławoszewo	10	5	15	18,52	10,64	14,85
Dołuje	86	93	179	15,81	16,79	16,30
Grzepnica	21	33	54	15,79	22,30	19,22
Kościno	28	23	51	18,79	18,40	18,61
Łęgi	22	25	47	15,17	17,61	16,38
Mierzyn	601	520	1121	16,04	14,77	15,43
Redlica	10	7	17	12,99	9,33	11,18
Rzędziny	15	11	26	14,15	9,02	11,40
Skarbmierzyce	30	28	58	14,49	14,89	14,68
Stolec	20	19	39	17,86	14,73	16,18
Wąwelnica	12	10	22	14,29	12,50	13,41
Lubieszyn	2	5	7	4,65	9,62	7,37
Wołczkowo	137	140	277	15,82	17,16	16,47
Razem	1699	1625	3324	8,45	8,08	16,52

Źródło: Urząd Gminy Dobra.

Dzieci i młodzież w wieku szkolnym, to prawie 17% wszystkich mieszkańców gminy Dobra. Są to dzieci uczące się w szkołach podstawowych i średnich. Szczegółowa analiza tej kategorii wiekowej pokazuje, że Grzepnica, Kościno i Dobra, to miejscowości, w których populacja ta jest szczególnie duża. Poniżej średniej jest Mierzyn, w którym 15,43% mieszkańców, to osoby w wieku 7-18 lat.

Tabela 7 Mieszkańcy w wieku 18-65 lat oraz udział grupy w populacji mieszkańców danej miejscowości w 2016 roku

	K	M	Razem	K (%)	M (%)	Razem (%)
Bezrzecze	1569	1425	2994	69,21	66,56	67,92
Buk	90	110	200	64,75	70,51	67,80
Dobra	1073	1047	2120	66,81	68,12	67,45
Płochocin	1	3	4	50,00	75,00	66,67
Sławoszewo	36	34	70	66,67	72,34	69,31
Dołuje	387	388	775	71,14	70,04	70,58
Grzepnica	96	100	196	72,18	67,57	69,75
Kościno	93	90	183	62,42	72,00	66,79

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Łęgi	103	96	199	71,03	67,61	69,34
Mierzyn	2561	2359	4920	68,37	67,00	67,70
Redlica	54	61	115	70,13	81,33	75,66
Rzędziny	78	101	179	73,58	82,79	78,51
Skarbimierzyce	150	144	294	72,46	76,60	74,43
Stolec	74	86	160	66,07	66,67	66,39
Wąwelnica	63	62	125	75,00	77,50	76,22
Lubieszyn	29	36	65	67,44	69,23	68,42
Wołczkowo	576	568	1144	66,51	69,61	68,01
Razem	7033	6710	13743	34,96	33,35	68,32

Źródło: Urząd Gminy Dobra.

Większość mieszkańców gminy tj. 68,32%, to osoby w wieku produkcyjnym, motor napędowy gminy, ze względu na podatki, jakie wnoszą do budżetu Gminy. Wyższy niż średnia odsetek mieszkańców w tej kategorii jest w Wąwelnicy, Skarbimierzycach, Redlicach, Dołujach, Sławoszewie, Grzecznic, Kościnnie, Dobrej i Łęgach. Bezrzecze i Mierzyn mają niższy udział tej grupy, niż średnia ogólnogminna.

Tabela 8 Mieszkańcy w wieku pow. 65 lat oraz udział grupy w populacji mieszkańców danej miejscowości w 2016 roku

	K	M	Razem	K (%)	M (%)	Razem (%)
Bezrzecze	198	163	361	8,73	7,61	8,19
Buk	17	17	34	12,23	10,90	11,53
Dobra	189	150	339	11,77	9,76	10,79
Płochocin	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Sławoszewo	8	6	14	14,81	12,77	13,86
Dołuje	50	52	102	9,19	9,39	9,29
Grzecznic	13	8	21	9,77	5,41	7,47
Kościno	18	9	27	12,08	7,20	9,85
Łęgi	9	6	15	6,21	4,23	5,23
Mierzyn	429	381	810	11,45	10,82	11,15
Redlica	5	4	9	6,49	5,33	5,92
Rzędziny	11	7	18	10,38	5,74	7,89
Skarbimierzyce	22	15	37	10,63	7,98	9,37
Stolec	13	13	26	11,61	10,08	10,79
Wąwelnica	9	9	18	10,71	11,25	10,98
Lubieszyn	7	9	16	16,28	17,31	16,84
Wołczkowo	115	78	193	13,28	9,56	11,47
Razem	1113	927	2040	5,53	4,61	10,14

Źródło: Urząd Gminy Dobra.

Mieszkańcy w wieku powyżej 65 roku życia stanowią 10% mieszkańców gminy. Bezrzecze, Dołuje, Grzecznic, Kościno, Łęgi, Redlica, Rzędziny i Skarbimierzyce, to

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

miejsowości, w których odsetek osób powyżej 65 r.ż. jest niższy niż średnia dla gminy Dobra. Najwięcej stosunkowo osób w tym wieku jest w Lubieszynie, Sławoszewie, Buku, Wołczkowie i Mierzynie.

Powyższe dane należy mieć na uwadze planując działania inwestycyjne i nieinwestycyjne w wymienionych miejscowościach.

Tabela 9 Mieszkańcy w wieku pow. 0-18 lat oraz udział grupy w populacji mieszkańców danej miejscowości w 2016 roku

	K	M	Razem	K (%)	M (%)	Razem (%)
Bezrzecze	581	628	1209	25,63	29,33	27,43
Buk	32	32	64	23,02	20,51	21,69
Dobra	386	402	788	24,03	26,15	25,07
Płochocin	1	1	2	50,00	25,00	33,33
Sławoszewo	13	10	23	24,07	21,28	22,77
Dołuje	124	137	261	22,79	24,73	23,77
Grzeczka	32	44	76	24,06	29,73	27,05
Kościno	39	29	68	26,17	23,20	24,82
Łęgi	35	41	76	24,14	28,87	26,48
Mierzyn	895	910	1805	23,89	25,84	24,84
Redlica	15	10	25	19,48	13,33	16,45
Rzędziny	18	19	37	16,98	15,57	16,23
Skarbmierzyce	44	41	85	21,26	21,81	21,52
Stolec	27	28	55	24,11	21,71	22,82
Wąwelnica	14	15	29	16,67	18,75	17,68
Lubieszyn	8	7	15	18,60	13,46	15,79
Wołczkowo	206	197	403	23,79	24,14	23,96
razem	2470	2551	5021	12,28	12,68	24,96

Źródło: Urząd Gminy Dobra.

Znaczący odsetek mieszkańców gminy Dobra stanowią dzieci i młodzież w wieku przedprodukcyjnym. Znajomość liczebności tej populacji jest istotna dla planowania infrastruktury, gdyż stanowi ona informację na temat potencjalnego popytu na place zabaw, skateparki itp. Także istotne jest zabezpieczenie potrzeb komunikacyjnych, infrastruktury dla pieszych i bezpieczeństwa na wąskich drogach osiedlowych. Bezrzecze jest miejscowością, gdzie ta grupa demograficzna jest szczególnie widoczna, co pociąga za sobą szczególne potrzeby inwestycyjne na tych terenach. To także grupa, która w najbliższym czasie może opuścić gminę w związku z podjęciem nauki na studiach wyższych, bądź wyjazdu do pracy poza gminę.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Za Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dobra na lata 2016-2020 można powtórzyć **cechy charakterystyczne gminy Dobra**:

- Stały, rokroczny wzrost liczby ludności.
- Duże saldo migracji (na tle województwa) i dodatni przyrost naturalny.
- Niższa od przeciętnej w województwie średnia wieku mieszkańców.
- Duża gęstość zaludnienia w porównaniu do innych gmin wiejskich województwa.²

Dynamika zmian demograficznych jest efektem postrzegania gminy, głównie przez mieszkańców Szczecina, jako atrakcyjnego miejsca do życia. Procesy urbanizacji powodują, że Dobra, która należy do najbardziej dynamicznie zaludniających się gmin w Polsce, ma ogromne szanse na rozwój (migrują głównie osoby młode i dobrze sytuowane), poprzez rozwiązanie wielu problemów m.in. brak przygotowania infrastruktury gminy do tak wysokiego tempa rozwoju demograficznego.

W opinii respondentów część byłych mieszkańców Szczecina postrzega ofertę edukacyjną, kulturalną, sportową miasta, jako zdecydowanie bardziej atrakcyjną niż oferta Gminy Dobra, stąd niewielkie zainteresowanie mieszkańców propozycjami gminy w tym obszarze. Opinie takie uzyskano za pomocą formularza/ankiety, który można było wypełnić na stronie internetowej poświęconej rewitalizacji (www.rewitalizacja.dobra-szczecinska.pl).

W świetle wypowiedzi ekspertów, do najistotniejszych problemów społecznych w gminie Dobra należą: dysfunkcjonalność rodzin, alkoholizm, bezrobocie. Wszystkie trzy problemy ściśle się ze sobą wiążą. Zachodzi między nimi sprzężenie zwrotne i czasami trudno jest stwierdzić, który z problemów jest przyczyną, a który skutkiem.³ Grupy społeczne wymagające pomocy i wsparcia w ramach realizacji programu rewitalizacji zostały określone na podstawie danych przekazanych przez Ośrodek

---

² Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2016-2022. Dobra 2015, s. 17.

³ Ibidem, s. 69.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Pomocy Społecznej, Powiatową Komendę Policji, Powiatowy Urząd Pracy w Policach oraz danych dostępnych w Urzędzie Gminy. Problemy społeczne występujące w gminie Dobra, będące przedmiotem interwencji instytucji pomocy społecznej, związane są przede wszystkim z sytuacją materialną i zdrowotną mieszkańców oraz rynkiem pracy.⁴

Osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej

Dane uzyskane z Ośrodka Pomocy Społecznej dot. osób korzystających z pomocy społecznej w roku 2014, 2015 i 2016, wskazują na spadek liczby osób uzależnionych od zasiłków, natomiast wzrosła liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.⁵

Tabela 10 Dane dot. korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dobra (osoby)

	2014	2015	2016
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	476	413	369
Liczba osób do 18-go r. życia korzystających z zasiłków pomocy społecznej	245	244	221
Liczba osób do 35-go r. życia korzystających z zasiłków pomocy społecznej	171	146	110
Liczba osób z problemem alkoholowym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	31	23	29
Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	79	82	95
Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny	226	231	230
Liczba osób korzystających z programu „Dożywianie”	178	231	192
W tym - dzieci do rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej	48	41	27
W tym - uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	116	128	108
Pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art. 7 ust. o pomocy społecznej	14	62	57

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej.

Pomimo wcześniej wskazanej tendencji spadkowej liczby osób korzystających z pomocy społecznej, wciąż niekorzystnym zjawiskiem jest trwająca przez wiele lat

⁴ Ibidem, s. 18.

⁵ Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

zależność znacznej części osób od instytucji pomocowych. Długotrwale korzystający ze świadczeń stanowią grupę ok. 200 osób.

Dane te przytoczono ze względu na fakt, iż liczba osób korzystających z pomocy społecznej stanowi jeden ze wskaźników do określenia koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa, na określonym obszarze.

Poniżej znajduje się tabela, która przedstawia podział liczby osób korzystających z pomocy społecznej w zależności od wieku oraz miejscowości. Dane zawarte w tabeli wskazują, że najliczniejszą grupą korzystającą z pomocy społecznej są osoby do 18 roku życia. Największa liczba osób znajduje się w miejscowości Mierzyn, zaś najmniejsza w miejscowościach Płochocin, Lubieszyn, Sławoszewo.

Tabela 11 Dane dot. korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych miejscowościach Gminy Dobra w 2016 roku (osoby).

Miejscowość	Ogółem ⁶	Do 18 lat ⁷	19-35 l. ⁸	ZP ⁹	Doż. ¹⁰	Art.7 ¹¹
Bezrzecze	27	24	7	12	36	1
Buk	18	24	11	9	40	1
Dobra	36	23	10	36	43	2
Płochocin	1	0	1	1	0	0
Sławoszewo	1	2	2	3	6	0
Dołuje	13	8	5	26	17	0
Grzeczna	11	15	6	4	29	1
Kościno	6	9	4	6	13	0
Łęgi	5	13	3	3	19	0
Mierzyn	46	39	12	72	43	3
Redlica	5	4	1	3	5	0
Rzędziny	17	5	2	7	12	0
Skarbimierzyce	19	26	14	5	4	0
Stolec	16	13	6	5	32	0
Wąwelnica	2	0	0	6	0	0
Lubieszyn	1	4	1	1	7	0
Wołczkowo	21	13	4	31	38	0

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej

⁶ Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej wg. miejscowości

⁷ Liczba osób do 18 r. życia korzystających z zasiłków pomocy społecznej wg. miejscowości

⁸ Liczba osób od 19-35 r. życia korzystających z zasiłków pomocy społecznej wg. miejscowości

⁹ Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny

¹⁰ Liczba osób w rodzinach korzystających z rządowego Programu dożywianie

¹¹ Osoby dorosłe otrzymujące pomoc na podstawie art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r., poz. 38 z późn. zm.) o pomocy społecznej

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Wskaźnik dotyczący liczby osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest jednym ze wskaźników branych pod uwagę przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

W roku 2016 z pomocy społecznej korzystało w gminie Dobra średnio 12,18 osoby w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten był znacznie zróżnicowany w poszczególnych miejscowościach. Najniższą wartość przyjmował dla miejscowości Bezrzecze (6,13) i Mierzyn (6,33). Wskaźnik ten miał najwyższe wartości w Płochocinie (116,67), Rzędzinach (74,56) i Stolcu (66,39), w miejscowościach gdzie wskaźnik przekracza średnią dla gminy, można mówić o występowaniu zjawisk kryzysowych. Występowanie zjawisk kryzysowych w obszarze pomocy społecznej jest również skorelowane z obszarami popegeerowskimi.

Sytuacja ekonomiczna mieszkańców

Głównymi źródłami (w porównaniu ze średnią dla województwa i kraju) wysokiego dochodu badanych gospodarstw domowych jest praca zawodowa i własna działalność gospodarcza.

Dochody z działalności gospodarczej własnej firmy deklaruje blisko 40% respondentów, dla ponad 80% źródłem dochodu jest praca (procenty nie sumują się do stu, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź): zdarzało się stosunkowo często, że np. praca zawodowa łączona jest z posiadaniem uprawnień rentowych lub prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.¹²

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, dochód gminy na 1 mieszkańca kształtował się w latach 2013 – 2015 w następujący sposób:

---

¹² Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2016-2022. Dobra 2015, s. 59.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 12 Dochód budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł

2013 r.	2014 r.	2015 r.
3265 zł	3399 zł	3894 zł

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Zgodnie z wyżej przedstawioną tabelą dochód Gminy Dobra na 1 mieszkańca wzrastał z każdym kolejnym rokiem.

Tabela 13 Ocena sytuacji materialnej gospodarstwa domowego (%)

Zdecydowanie zła	2
Raczej zła	3,5
Ani dobra, ani zła	27,2
Raczej dobra	45,3
Bardzo dobra	21,9

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2016-2022. Dobra 2015, s. 59.

Z badań wynika, iż większość mieszkańców jest zadowolonych ze swojej sytuacji materialnej. W badanej próbie dominują osoby opisujące swoją sytuację materialną, jako „raczej dobrą” (45,3%) lub jako „bardzo dobrą” (21,9%). 27,2 % mieszkańców określa swoją sytuację materialną jako neutralną, natomiast 5,5% uważa ją za złą.

Odpowiedzi na pytanie o dochód netto gospodarstwa domowego mimo wysokiej średniej (7057,65 zł) i mediany (5000,00 zł) wskazują na duże zróżnicowanie badanej populacji: odchylenie standardowe wyniosło 6519,49 zł, a więc kwota do dyspozycji w badanych gospodarstwach domowych różniła się średnio od uzyskanej średniej o blisko 6,5 tysiąca złotych. W próbie znalazły się, bowiem gospodarstwa z deklarowaną kwotą dochodu do miesięcznej dyspozycji w wysokości 1500, jak i 70 000 złotych.

W przeliczeniu na osoby w badanych gospodarstwach domowych średni dochód netto na osobę wyniósł nieznacznie ponad 2500 złotych – także i tutaj widoczne są bardzo duże dysproporcje.¹³

---

¹³ Ibidem.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Bezpieczeństwo publiczne

Analiza danych na temat stanu bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Dobra jest niezbędna do tego, aby ocenić czy na terenie sołectw wyznaczonych do badania występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności przestępczości¹⁴.

1. Wykroczenia

Na terenie gminy Dobra w 2016 roku Policja odnotowała 278 wykroczeń.¹⁵

Dość często popełniane są również wykroczenia z ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, polegających na nie wywiązywaniu się przez właścicieli nieruchomości z obowiązku utrzymania porządku i czystości w gminie.

W 2011 r. stwierdzono 206 takich wykroczeń, w 2012 r. – 246, w 2013 r. już 160, a w 2014 r. 74 - co oznacza, że tendencja jest spadkowa.

Popełniane wykroczenia najczęściej związane są z brakiem umów na wywóz odpadów komunalnych, brakiem porządku na terenie budowy, dzikimi wysypiskami śmieci.¹⁶

Na terenie gminy Dobra dość często dochodzi do popełniania wykroczeń polegających na niszczeniu urządzeń użytku publicznego. Są to czyny o niskiej społecznej szkodliwości, jednak dość uciążliwe dla mieszkańców gminy np.: zanieczyszczanie miejsc publicznych (art. 145 kodeksu wykroczeń), utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego (art. 143 kodeksu wykroczeń) oraz niszczenie roślinności na terenach użytku publicznego (art. 144 kodeksu wykroczeń).¹⁷

---

¹⁴ Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji

¹⁵ Dane z Rewiru Dzielnicy Komendy Powiatowej Policji w Mierzynie

¹⁶ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2016-2022.

Dobra 2015, s. 26.

¹⁷ Ibidem.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

W miejscowości Lubieszyn często dochodzi do prowadzenia działalności gospodarczej bez zezwolenia, w szczególności działalność taka prowadzona jest przez cudzoziemców.

Odnotowano również nieliczne innego rodzaju wykroczenia, m.in. szkodnictwo leśne, polne, ogrodowe, wykroczenia przeciwko obyczajności czy też wykroczenia z ustawy o ochronie zwierząt.¹⁸

Zauważalny jest wyraźny spadek wykroczeń w większych sołectwach, pomimo stałego wzrostu liczby mieszkańców (poza m. Dobra).

Tabela 14 Liczba wykroczeń w danej miejscowości w latach 2014-2016

Sołectwo	2014	2015	2016
Bezrzecze	44	75	29
Buk	6	6	7
Dobra	27	36	44
Dołuje, Kościno	13	10	13
Grzeczna, Sławoszewo, Płochocin	4	2	6
Łęgi	2	0	1
Mierzyn	101	93	92
Rzędziny	3	2	1
Skarbimierzyce/Redlica	2	9	6
Stolec	6	3	5
Wąwelnica/Lubieszyn	85	54	61
Wołczkowo	24	12	13
Razem	317	302	278

Źródło: Dane z Rewiru Dzielnicowego Komendy Powiatowej Policji w Mierzynie

W 2016 roku znacznie zwiększyła się liczba interwencji Straży Gminnej w sprawach niezwiązanych z kontrolą ruchu drogowego. Największy wzrost nastąpił w sołectwach Mierzyn i Bezrzecze. Stabilna jest pod tym względem sytuacja w sołectwie Dobra. Spadek zanotowano w Wołczkowie.

¹⁸ Ibidem.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 15 Wykaz interwencji Straży gminnej w poszczególnych sołectwach (z pominięciem kontroli ruchu drogowego - fotoradar)

Sołectwo	2014	2015	2016
Bezrzecze	309	341	481
Buk	20	22	51
Dobra	268	214	272
Dołuje-Kościno	92	81	113
Grzepnica, Sławoszewo, Płochocin	9	32	30
Łęgi	16	9	14
Mierzyn	468	457	669
Rzędziny	10	8	19
Skarbimierzyce Redlica	29	40	63
Stolec	12	13	26
Wąwelnica/Lubieszyn	20	39	71
Wołczkowo	147	107	100
Razem	1400	1363	1909

Źródło: Dane Straży Gminnej w Dobrej

W latach 2014-2016 odnotowano wzrost interwencji Straży gminnej o 36,4%. Analizując okresy roczne można zauważyć nieznaczny spadek (o 2,7%) interwencji w roku 2015 w stosunku do roku 2014 oraz wzrost o 40% w roku 2016 w stosunku do roku 2015. Największe wzrosty liczby interwencji w latach 2014-2016 odnotowano:

- w Sołectwie Wąwelnica – o 255%;
- w Sołectwie Grzepnica – o 233%;
- w Sołectwie Buk – o 155%;
- w Sołectwach Stolec i Skarbimierzyce – o 117%.

Najwyższą wartość wskaźnika liczby interwencji Straży gminnej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2016 roku, a co za tym idzie występowanie zjawisk kryzysowych, odnotowano w sołectwach: Wąwelnica (274), Buk (173) oraz Skarbimierzyce (115).

2. Przestępstwa

Analiza przestępczości na terenie gminy Dobra została oparta na danych przekazanych przez Komisariat Policji w Mierzynie za lata 2014-2016. Od 2014 r. do 2016 r., pomimo wzrostu liczby mieszkańców zauważalny był stopniowy spadek liczby popełnionych przestępstw – w szczególności kradzieży ogółem (w tym kradzieży z włamaniem i kradzieży pojazdów).

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 16 Liczba przestępstw w danej miejscowości w latach 2014-2016

Sołectwo	2014	2015	2016
Bezrzecze	34	38	33
Buk	12	7	3
Dobra	58	57	42
Dołuje, Kościno	12	18	17
Grzepnica, Sławoszewo, Płochocin	2	8	4
Łęgi	3	5	1
Mierzyn	82	88	85
Rzędziny	8	1	2
Skarbmierzyce, Redlica	9	6	7
Stolec	6	4	5
Wąwelnica, Lubieszyn	14	15	12
Wołczkowo	11	12	15
Razem	251	257	226

Źródło: Dane z Rewiru Dzielnicowego Komendy Powiatowej Policji w Mierzynie

Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych to kolejny wskaźnik brany pod uwagę przy wyznaczaniu obszarów problemowych oraz obszarów do rewitalizacji. Pomimo wzrostu liczby ludności w gminie Dobra, w latach 2014-2016 liczba przestępstw spadła o 10%. W roku 2015 nastąpił wzrost w stosunku do roku 2014 o 2,4% a w roku 2016 nastąpił spadek (w porównaniu z rokiem 2015) o 12,1%. Największe spadki liczby przestępstw odnotowano w Sołectwach: Buk (spadek o 75%), Rzędziny (również spadek o 75%) oraz Łęgi (spadek o 67%). W 4 sołectwach odnotowano wzrost liczby przestępstw w analizowanym okresie: Grzepnica (o 100%), Dołuje (o 42%), Wołczkowo (o 36%) oraz Mierzyn (o 4%). Średnia wartość wskaźnika liczby przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w analizowanym w gminie Dobra okresie wyniosła 12,2 (odpowiednio 12,48 w 2014 roku, 12,87 w roku 2015 i 11,23 w roku 2016). Największą średnią wartość niniejszego wskaźnika odnotowano w Sołectwach: Wąwelnica (52,77), Buk (24,86) oraz Stolec (20,75).

Odnotowano tylko trzy przypadki czynów karalnych nieletnich w 2016 roku, wszystkie miały miejsce w sołectwie Dołuje.¹⁹

¹⁹ Ibidem.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią pomost pomiędzy obywatelami a lokalnym samorządem, aktywizują lokalną społeczność, rozwiązują jej problemy oraz stanowią o kapitale społecznym gminy. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji jednym z negatywnych zjawisk społecznych jest niski poziom kapitału społecznego, w związku z czym podjęto decyzję o analizie danych, dotyczących organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Dobra.

Z danych zawartych w bazie na portalu ngo.pl wynika, że w 2017 roku na terenie gminy Dobra zarejestrowanych jest 66 organizacji pozarządowych, z czego najbardziej aktywne są:

- Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Dobrej (LZS);
- Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Sołectwa Dołuje;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Sołectwa Mierzyn;
- Stowarzyszenie My w Dobrej.

Tabela 17 Stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne zarejestrowane w Gminie Dobra

Miejscowość	2014	2015	2016
Bezrzecze	6	6	8
Buk	0	0	1
Dobra	13	12	15
Dołuje	4	3	3
Grzepnica	1	2	2
Mierzyn	21	24	25
Rzędziny	2	2	2
Słolec	1	1	2
Wołczkowo	8	7	7

Źródło: Urząd Gminy Dobra

W analizowanym okresie zanotowano wzrost liczby organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy Dobra. W latach 2014-2016 liczba organizacji pozarządowych wzrosła o 16%. Najwięcej organizacji pozarządowych zarejestrowano w miejscowości Mierzyn. W 3 sołectwach (Łęgi, Skarbimierzyce, Wąwelnica) nie zarejestrowano żadnej organizacji pozarządowej. Poddano analizie również liczbę organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców poszczególnych jednostek analitycznych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Wartość tego wskaźnika cechuje wyższa pojemność informacyjna i lepiej opisuje poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w poszczególnych jednostkach analitycznych. Najwyższą wartość niniejszego wskaźnika cechuje sołectwo Rzędziny (8,77), Stolec (8,3) oraz Grzepnica (5,15).

Tabela 18 Działalność Gminnego Centrum Kultury i Bibliotek w Dobrej, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic.

Liczba uczestników imprez organizowanych na terenie miejscowości				
Sołectwo	2013	2014	2015	2016
Bezrzecze	897	1 419	1 722	922
Buk	bd.	bd.	bd.	0
Dobra	bd.	2 850	2 037	2029
Dołuje	bd.	1 175	1 365	933
Grzepnica	bd.	bd.	bd.	0
Łęgi	bd.	bd.	bd.	0
Mierzyn	bd.	bd.	bd.	0
Rzędziny	bd.	386	441	397
Skarbimierzyce	bd.	902	546	489
Stolec	bd.	1 283	1 010	698
Wąwelnica	bd.	705	338	313
Wołczkowo	bd.	1 142	549	807

Źródło: www.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Liczba uczestników imprez organizowanych na terenie danego sołectwa jest jednym z mierników określających poziom zaangażowania społecznego mieszkańców. Z uwagi na brak danych za rok 2013 dla większości sołectw, analizę powyższej tabeli przeprowadzono dla lat 2014-2016. Łączna liczba uczestników imprez organizowanych na terenie gminy Dobra spadła w roku 2015 w stosunku do roku 2014 o 18,8% a w roku 2016 spadła (w stosunku do roku 2015) o kolejne 17,8%. Łączny spadek liczby uczestników imprez w gminie Dobra w latach 2014-2016 wyniósł 33,2%. Największy spadek liczby uczestników imprez odnotowano w sołectwach Wąwelnica (o 56%), Skarbimierzyce (o 46%) i Stolec (o 46%). Liczba uczestników imprez wzrosła jedynie w sołectwie Rzędziny. Poziom społecznego zaangażowania w życie miejscowości najlepiej określić można stosunkiem liczby uczestników imprez w danych sołectwie do liczby jego mieszkańców. Najwyższą średnią wartość tego wskaźnika w analizowanym okresie odnotowano w sołectwie Stolec, w którym przeciętny

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

mieszkańców w latach 2014-2016 był średnio rocznie na 4,14 imprezach przy średniej wartości dla całej gminy na poziomie 0,41.

Na kolejnych miejscach uplasowały się sołectwa: Rzędziny (1,79), Wąwelnica (1,75), Skarbimierzyce (1,18). Najmniej uczestników imprez (w relacji do liczby mieszkańców) odnotowano w analizowanym okresie w sołectwach Grzepnica (0), Łęgi (0), Mierzyn (0) oraz Buk (0).

Tabela 19 Członkowie kół, klubów w gminie Dobra

Sołectwo	2014
Bezrzecze	45
Buk	0
Dobra	91
Dołuje	27
Grzepnica	0
Łęgi	0
Mierzyn	25
Rzędziny	40
Skarbimierzyce	27
Stolec	44
Wąwelnica	40
Wołczkowo	51
Razem	390

Źródło: www.stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z powyższymi danymi, w roku 2014 łączna liczba członków kół i klubów wyniosła 390. Najwięcej członków klubów i kół zamieszkiwało miejscowości Dobra (91), Wołczkowo (51) oraz Bezrzecze (45). Należy jednak podkreślić, że są to również miejscowości o największej liczbie mieszkańców (nie licząc najliczniej zamieszkałej miejscowości Mierzyn).

W relacji do liczby mieszkańców, najwięcej członków kół i klubów mieszka w sołectwie Stolec (182,57 członków w przeliczeniu na 1000 mieszkańców), Rzędziny (175,44) oraz Wąwelnica (154,44). Najmniej relatywnie członków klubów i kół zamieszkuje Mierzyn (3,44 członków w przeliczeniu na 1000 mieszkańców), Bezrzecze (10,21), Dołuje (19,68) oraz Dobrą (28,95). W 4 sołectwach (Buk, Grzepnica, Łęgi) nie mieszka żaden członek koła czy klubu.

Zgodnie z zapisami art. 5a ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.)

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Wójt Gminy Dobra w terminie do 31 maja, każdego roku zobowiązany jest przedłożyć Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za rok poprzedni.

Gmina Dobra realizując cele programu współpracy w 2015 roku udzielała organizacjom pozarządowym oraz podmiotom, o których mowa w ustawie, zarówno wsparcia finansowego, jak również pomocy pozafinansowej.

Udzielono licznych dotacji, w wyniku których podmioty otrzymały wsparcie finansowe na realizację zadań publicznych w zakresie: organizacji spotkań edukacyjnych dzieci i młodzieży, upowszechniania kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego poprzez organizację wydarzeń kulturalnych, imprez sportowych, rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, promocji gminy, wspieraniu i upowszechniania kultury fizycznej i turystyki, rozwoju sportu, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Działania Gminy nakierowane były w szczególności na tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej, prowadzenia ciekawych i efektywnych inicjatyw na rzecz mieszkańców, uzupełnieniu działań gminy w zakresie nieobejmowanym przez samorządowe struktury, a także zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów.

Edukacja

Zakładanie i prowadzenie placówek oświatowych, takich jak przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja należy do zadań własnych Gminy. Gmina Dobra obowiązek ten realizuje poprzez sieć utrzymywanych punktów przedszkolnych oraz szkół, które swym zasięgiem obejmują wszystkie miejscowości położone na terenie gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Obwody szkolne poszczególnych szkół:

1. Publiczna Szkoła Podstawowa w Bezzreczu, której obwód obejmuje miejscowości: Bezzrecze oraz Wołczkowo.
2. Publiczna Szkoła Podstawowa im. K. I. Gałczyńskiego w Dobrej, której obwód obejmuje miejscowości: Dobra, Grzeczynica, Płochocin i Sławoszewo.
3. Publiczna Szkoła Podstawowa w Mierzynie, której obwód obejmuje miejscowość Mierzyn.
4. Publiczna Szkoła Podstawowa w Rzędzinach, której obwód obejmuje miejscowości: Buk, Łęgi, Rzędziny i Stolec.
5. Publiczna Szkoła Podstawowa w Dołujach w Zespole Szkół w Dołujach, której obwód obejmuje miejscowości: Dołuje, Kościno, Lubieszyn, Redlica, Skarbmierzyce i Wąwelnica.
6. Publiczne Gimnazjum w Dołujach w Zespole Szkół w Dołujach, którego obwód obejmuje granice gminy Dobra.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez placówki oświatowe działające na terenie gminy, największą liczbę uczniów posiadają szkoły w: Bezzreczu, Mierzynie i Dobrej.

W placówkach tych odnotować należy również największy wzrost liczby uczniów (liczba uczniów jest jednym ze wskaźników rozwoju demograficznego). Do szkół uczęszczają również uczniowie z innych miejscowości, nieposiadających placówek w swoim regionie. Z uwagi na znaczne oddalenie miejscowości od szkół, Gmina realizuje obowiązek dowozu uczniów do szkoły.

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty Gmina wspomagała uczniów również w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.

Z tej formy pomocy korzystali uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, zamieszkałych na terenie gminy.

Podstawą przydzielenia pomocy było określone w Ustawie o pomocy społecznej kryterium dochodowe na członka rodziny, uprawniające do uzyskania pomocy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Analiza osiągnięć edukacyjnych uczniów na terenie Gminy Dobra została przeprowadzona w celu określenia, czy na terenie gminy występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności czy na terenie gminy występują miejsca, w których zauważyć można niski poziom edukacji (stanowiący jedną z przestanek negatywnych zjawisk społecznych, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji).

Osiągnięcia edukacyjne uczniów zależą od wielu czynników. W znacznym stopniu zależą od zdolności, aspiracji, ale także od poziomu nauczania i specyfiki środowiska lokalnego.

Wskaźnikiem osiągniętych postępów i osiągnięć są m.in. sprawdziany zewnętrzne i wewnętrzne. Testy zewnętrzne są przeprowadzane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną.

Tabela 20 Wyniki szkoły w porównaniu do innych szkół w powiecie (sprawdzian klas 6, w 2016 roku)

	j. polski	matematyka	j. angielski	j. niemiecki
Dobra	64,84	72,26	56,94	80,31
Kołbaskowo	57,91	67,26	48,01	72,42
Nowe Warpno	47,75	62,5	32,5	70,45
Police	60,45	69,83	50,62	68,57
M. Szczecin	65,29	72,24	57,84	77,21
Zachodniopomorskie	59,59	68,27	50,4	69,39
Okręg	60,45	68,77	51,64	69,88

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

Uczniowie klas 6 z gminy Dobra wypadli w testach końcowych wyraźnie lepiej od średniej dla województwa i okręgu. Wypadli również dobrze na tle uczniów z innych gmin powiatu polickiego. Szczególnie korzystnie uczniowie z gminy Dobra wypadli na tle rówieśników w teście z języka niemieckiego, uzyskując średnio ponad 20 punktów więcej od średniej dla województwa i okręgu. W teście z języka niemieckiego uczniowie z gminy Dobra wypadli również znacznie lepiej od swoich rówieśników z innych gmin powiatu polickiego.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 21 Średni wynik szkoły (cz. j. polski i matematyka) ze sprawdzianu klas 6, w 2015 i 2016 latach

	2016	2015
SP Dołuje	57	74
SP Mierzyn	67,66	71,1
SP Dobra	60,95	68,22
SP Rzędziny	54,25	59,56
SP Bezrzecze	67,86	75,03
gmina	64,84	71,04
powiat	60,96	66,36
województwo	59,59	64,95
okręg	60,45	64,94
kraj	63	69

Źródło: Okręgowa Komisja Edukacyjna w Poznaniu

Słabe wyniki w testach końcowych w szkole podstawowej mają wpływ na dalszą drogę edukacyjną oraz na późniejsze życie zawodowe. Słabe wyniki w szkole są więc jedną z determinantów wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży.

Jak wynika z powyższej punktacji, najwyższą wartość punktów osiągnęła szkoła w Bezrzeczu, a najniższą liczbę punktów uzyskała szkoła w Rzędzinach.

Z raportu Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej wynika, że Gmina Dobra w porównaniu z innymi Gminami powiatu polickiego osiągnęła stosunkowo dobre wyniki, co świadczy o potencjale osób uczących się oraz o profesjonalizmie kadry uczącej.

Na terenie Gminy Dobra brak jest publicznych przedszkoli, utworzone zostały natomiast punkty przedszkolne, wchodzące w struktury szkół podstawowych oraz przedszkola niepubliczne:

Tabela 22 Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych

Miejscowość	2013	2014	2015
Bezrzecze	68	78	0
Dobra	33	33	0
Dołuje	11	14	0
Mierzyn	0	98	122
Rzędziny	0	10	8

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dobra

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 23 Liczba dzieci w przedszkolach

	2013	2014	2015
Bezrzecze	11	26	30
Dołuje		37	35
Mierzyn		37	26

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dobra

Tabela 24 Liczba dzieci w punktach przedszkolnych

	2013	2014	2015
Bezrzecze	25	25	30
Dołuje		23	25
Mierzyn		98	119
Wołczkowo		16	20

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dobra

Łączna liczba miejsc w przedszkolach i innych placówkach wychowania przedszkolnego w analizowanym okresie była równa 41-46% liczby dzieci w wieku przedszkolnym. Jest to wskaźnik charakterystyczny dla gmin przyległych do dużych ośrodków miejskich. Wynika on z faktu, iż relatywnie duża część dzieci z terenu gminy Dobra uczęszcza do przedszkoli i innych placówek wychowania przedszkolnego w Szczecinie.

KULTURA

Art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji wskazuje, iż negatywnym zjawiskiem społecznym jest m.in. niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. W związku z powyższym dokonano analizy oferty kulturalnej Gminy Dobra w celu określenia, czy w tym obszarze problemowym występują braki, uniemożliwiające mieszkańcom uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym.

Ustawa o samorządzie terytorialnym nakłada na Gminę obowiązek zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców. Instytucjami odpowiedzialnymi za realizację zadań kultury w analizowanym okresie były: Gminny Ośrodek Kultury, działający na podstawie statutu, przyjętego uchwałą w sprawie utworzenia instytucji kultury (załącznik do uchwały Nr XXV/363/05) oraz Gminna Biblioteka Publiczna, której statut został przyjęty przez Radę Gminy Dobra 26 października 2006 r. (uchwała Nr XXXVII/472/06).

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

W grudniu 2013 r. Uchwałą Rady Gminy Dobra nr XXIX/401/2013 w sprawie połączenia samorządowych instytucji kultury – Gminnego Ośrodka Kultury w Dobrej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Dobrej z dniem 1 stycznia 2014 r. obie wyżej wymienione instytucje zostały połączone. W wyniku połączenia obu instytucji utworzono gminną jednostkę organizacyjną, działającą w formie samorządowej instytucji kultury pod nazwą Gminne Centrum Kultury i Bibliotek²⁰ w Dobrej. Siedziba i biuro mieści się w Dobrej przy ul. Granicznej 31.

Filie Gminnego Centrum Kultury i Bibliotek w Dobrej rozmieszczone są na terenie Gminy Dobra w następujących miejscowościach: Bezrzecze, Dołuje, Rzędziny, Skarbimierzyce, Stolec, Wołczkowo, Wąwelnica.

GCKiB stwarza możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego za pomocą różnych form edukacyjno-artystycznych, społeczno-kulturalnych oraz wychowaniu poprzez sztukę i animację życia kulturalnego społeczności lokalnej, w różnych dziedzinach sztuki i edukacji kulturalnej, między innymi takich jak: plastyka, taniec, teatr, joga, karate, zajęcia edukacyjno-rozwojowe, nauka języków obcych, nordic walking.

Funkcja instytucji kultury na przestrzeni lat się zmienia, kreując rolę instytucji, jako animatora społecznego, motywującego i aktywizującego społeczność lokalną do wspólnej pracy nad metodami zaspakajania potrzeb i rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych.

GCKiB organizuje imprezy plenerowe o charakterze kulturalno-sportowym o zasięgu gminnym i ponadregionalnym, takie jak: „Dożynki”, „Dzień Dziecka”, festyny, imprezy noworoczne, wycieczki krajoznawcze.

Z informacji przedstawionych powyżej wynika, iż Gmina Dobra realizuje obowiązek zaspakajania potrzeb kulturalnych mieszkańców poprzez funkcjonowanie filii GCKiB w małych miejscowościach. Są to najczęściej jedyne miejsca na terenie wsi, które umożliwiają mieszkańcom uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym. W

---

²⁰ Zwane dalej: GCKiB

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

związku z powyższym zauważa się potrzebę poszerzenia oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców Gminy Dobra.

SPORT

Urząd Gminy w Dobrej, jako odrębne zadanie własne realizuje szereg wydarzeń o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Głównym celem organizacji wydarzeń sportowo - rekreacyjnych było propagowanie wśród mieszkańców zdrowego stylu życia oraz zachęcanie do aktywności ruchowej.

Organizację wydarzeń sportowo-rekreacyjnych w Gminie ułatwiało posiadanie następującej bazy sportowej:

- Boiska ORLIK 2012, zlokalizowanego w Dobrej,
- Terenu rekreacyjno-sportowego MIERZYNIANKA, zlokalizowanego w Mierzynie. Na terenie tym znajduje się ścieżka zdrowia, mini-rampa skateparku, boisko do piłki siatkowej, boisko do piłki nożnej,
- Bazy sportowej zlokalizowanej przy szkołach,
- Ścieżki rowerowej Buk-Łęgi,
- Boisk sportowych zlokalizowanych w sołectwach (10 boisk sportowych),
- Szlaków turystycznych, np. z Grzepnicy do Bartoszewa.

Na terenie gminy Dobra funkcjonują stowarzyszenia o profilu sportowym, które dzięki dotacjom z gminy, prowadzą działalność sportową. Najbardziej zróżnicowanym pod względem profilu odbiorców jest Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Dobrej (LZS) posiadające 10 kół:

- 1) LZS Bezrzecze
- 2) LZS Buk
- 3) LZS Dobra
- 4) LZS Dołuje
- 5) LZS Grzepnica
- 6) LKT-S Podróżnicy Mierzyn
- 7) LZS Łęgi
- 8) LZS "Grom" Stolec

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

9) LZS Wołczkowo

10) LZS Skarbmierzyce

GZ LZS jest powszechną organizacją działającą w zakresie kultury fizycznej i turystyki na rzecz ogółu społeczności, w tym mieszkańców wsi i miast, pracowników zakładów pracy i członków ich rodzin oraz młodzieży i pracowników szkół, a także na rzecz swoich członków.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują 3 kluby prowadzące amatorskie zespoły piłki nożnej:

- Klub Sportowy Wołczkowo – Bezrzecze
- Ehrle Dobra
- Mierzynianka Mierzyn.

Mieszkańcy gminy mają możliwość rekreacyjnego korzystania z licznych obiektów sportowych zlokalizowanych we wszystkich większych miejscowościach, w tym z dwóch sal gimnastycznych w Mierzynie i Bezrzeczu. Ważnym atutem gminy jest także sieć ponad 8,5 km ścieżek rowerowych.

Identyfikacja problemów społecznych

Zgodnie z pkt 2 i 3 zawartych w rozdziale 3 dokumentu pn. „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020” obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. W celu stwierdzenia, czy na danym obszarze występuje stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) należy dokonać analizy wszystkich obszarów na terenie gminy.

Z całą pewnością można stwierdzić, iż na terenie Gminy Dobra występują miejsca, w których dochodzi do koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, wymienionych w wyżej przytoczonej definicji stanu kryzysowego. Analiza została

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

przeprowadzona na podstawie szeregu zebranych danych dostępnych w Gminie Dobra. Analizy dokonano także na podstawie dokumentu strategicznego pn. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2016 - 2022.

W ramach opracowywania powyższej strategii, przeprowadzono analizę problemów społecznych. Badani proszeni byli o wskazanie (na skali od 0 do 4) stopnia występowania wymienionych w kwestionariuszu problemów społecznych. Brak pracy (1,48) i alkoholizm (1,50) to problemy społeczne, które w największym natężeniu występują na terenie gminy w ocenie badanych. Najwyższe wskaźniki natężenia wystąpiły w odniesieniu do alkoholizmu: 9,9% badanych oceniających ten problem społeczny wskazało na najwyższą pozycję na skali (bardzo częste występowanie zjawiska). Co istotne wszystkie z wymienionych problemów zostały ocenione na poziomie bardzo niskim: zarówno mediany jak i średnie ocen nie przekraczały wartości środkowej (2) na skali.

Można, zatem powiedzieć, że w ocenie zdecydowanej większości mieszkańców, „klasyczne” problemy społeczne występują na terenie całej gminy w niewielkim natężeniu.²¹

O ile badani oceniali całą gminę, jako obszar, w którym problemy społeczne nie są powszechne, znacznie gorzej oceniali pod tym względem własną miejscowość. Najbardziej pojawiające się odpowiedzi dotyczyły narkomanii (21,7%) i przemocy w rodzinie (21,6%) – ale i tak występują one w miejscowości 1/5 badanych. Najwięcej wskazań odnosiło się do ubóstwa: 62,7% respondentów wskazuje, że ten problem występuje w ich miejscowości oraz alkoholizmu (50,6%). Stosunkowo duży jest także odsetek wskazujących na problemy przestępczości przeciwko mieniu, zdrowiu i życiu: ich występowanie w miejscowości zamieszkania potwierdza 46,1% badanych.²²

Mieszkańcy gminy Dobra są wyjątkowo pesymistyczni w ocenach własnej miejscowości, jednocześnie lepiej oceniając całą gminę, co jest wskaźnikiem istnienia

---

²¹ Ibidem, s. 62.

²² Ibidem.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

przekonania, że gmina, jako całość jest bardzo zróżnicowana i istnieją w niej miejsca, wolne od problemów społecznych.

Zdecydowana większość wskazywanych problemów (blisko 80%) dotyczyła spraw komunikacji, transportu i infrastruktury drogowej, oddziałujących na bezpieczeństwo mieszkańców: stanu dróg ("zła jakość dróg", "ślepe drogi", "brak przejezdnych dróg", „dziurawe drogi"), zbyt szybkiego i intensywnego ruchu samochodowego w miejscowości zamieszkania ("brakuje fotoradaru", "za mało progów zwalniających", "hałas pod domami"), niewystarczającej sieci transportu zbiorowego, braku oświetlenia/latarni drogowych.

Co istotne, problemy dotyczące jakości życia częściej sygnalizowali mieszkańcy lepiej sytuowani, mieszkający głównie na terenie Mierzyna, Bezrzecza, Dobrej. Respondenci deklarujący niższe dochody, częściej porzeczawali na wskazaniu „klasycznych” problemów społecznych.²³

W dalszej kolejności wskazywano na kwestie bezpośrednio związane z polityką społeczną gminy: były to problemy z dostępnością do opieki żłobkowej i przedszkolnej („potrzeba żłobka” "więcej przedszkoli"), braku ofert czasu wolnego dla dzieci i młodzieży ("brak klubu dla dzieci", "brak zajęć dla młodzieży").²⁴

Podsumowując, do podstawowych **problemów społecznych** gminy można zaliczyć:

- bezrobocie (nierównomiernie rozłożone na obszarze wsi popegeerowskich),
- ubóstwo (jw.),
- bezradność, szczególnie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (jw.),
- problemy wynikające z niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niekiedy współwystępująca z alkoholizmem i przemocą, powoduje zaburzenia w

---

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

realizacji wielu funkcji w rodzinie, a zatem znaczna część rodzin będąca w sferze oddziaływania OPS to rodziny dysfunkcyjne,

- zróżnicowanie socjalne grup społecznych,
- niedostateczna, w stosunku do potrzeb liczba mieszkań socjalnych,
- występowanie w gminie obszarów skupiających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz obszarów niebezpiecznych.

Tabela 25 Problemy społeczne gminy (wybór)

Alkoholizm	<ul style="list-style-type: none"> - nowe zjawiska: zwiększa się liczba osób pijących ryzykownie; alkohol staje się usankcjonowanym sposobem na rozładowywanie negatywnych napięć, „odstresowanie się”; wzrasta liczba uzależnionych kobiet i ludzi młodych problemy "dziedziczenia" uzależnienia; · łatwa dostępność alkoholu, niska cena; · związek alkoholizmu i innych problemów (bezrobocia); · rośnie potrzeba profesjonalnej diagnozy i pomocy dla uzależnionych na terenie gminy; · systemowe problemy skuteczności leczenia; · problemy "enklaw alkoholizmu".
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> · cechy i postawy osób bezrobotnych: niski poziom wykształcenia, niskie kwalifikacje, brak chęci do zdobywania kwalifikacji, "dziedziczenie" bezrobocia, niska aktywność i zaradność części mieszkańców słaba motywacja, brak poszanowania pracy (ludzie młodzi); · trudna sytuacja kobiet na rynku pracy zarówno w wieku niemobilnym jak i młodszych (problem dostępu do niskopłatnej opieki przedszkolnej); · zatrudnianie przez pracodawców osób spoza gminy; · koszty transportu (dojazdu) z / do odleglejszych miejscowości; · brak odpowiednich szkoleń związanych z nowymi inwestycjami (proponycja zapisania wymogu zatrudniania osób z gminy w warunkach przetargu); · zatrudnienie nierejestrowane.
Brak lokali socjalnych	<ul style="list-style-type: none"> - rosnąca potrzeba mieszkań socjalnych; - problemy z zapewnieniem schronienia dla ofiar przemocy/izolacji sprawców; - potrzeba rozproszenia budowanych lokali socjalnych; - brak terenów pod budowę mieszkań.
Postawy mieszkańców (postawy życiowe, poziom	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom integracji mieszkańców (zwłaszcza pomiędzy "starymi" i "nowymi" mieszkańcami); - roszczeniowość i izolacja "nowych" mieszkańców partykularyzm interesów (pomijanie interesu całej gminy); - selektywne zaangażowanie mieszkańców w życie gminy/miejscowości;

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

integracji mieszkańców)	<ul style="list-style-type: none"> - zanikające relacje sąsiedzkie, atomizacja i indywidualizacja życia; - tworzenie się mikro enklaw sąsiedzkich (izolacja w obrębie ulicy); - brak programów aktywizujących mieszkańców; - brak chęci uczestnictwa.
Przemoc	<ul style="list-style-type: none"> - przemoc w rodzinie, jako zjawisko powiązane z bezrobociem, ubóstwem, alkoholizmem, ale także związane z problemami psychicznymi pracujących, dobrze sytuowanych osób, niezależnych od substancji psychoaktywnych;
Transport (problemy z dojazdem, stan dróg)	<ul style="list-style-type: none"> - połączenia komunikacji zbiorowej niedopasowane do potrzeb mieszkańców - problem jakości dróg - problemy dojazdu z mniejszych miejscowości
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> - ubóstwo, jako wynik powiązania problemów społecznych - trudna sytuacja w mniejszych miejscowościach - problemy osób starszych i samotnych

3.2 Sfera gospodarcza

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji przykładem negatywnego zjawiska, które musi wystąpić łącznie z negatywnym zjawiskiem społecznym, aby móc wyznaczyć obszar zdegradowany, jest negatywne zjawisko gospodarcze, rozumiane jako niski stopień przedsiębiorczości lub słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw.

Gmina Dobra jest bardzo wysoko oceniana pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Najbardziej atrakcyjnymi miejscowościami wg samych mieszkańców gminy²⁵ są Mierzyn i Dobra. Najmniej atrakcyjnymi: Rzędziny, Stolec i Łęgi.

Największa możliwość zatrudnienia występuje w miejscowościach Mierzyn, Skarbimierzyce i Dobra. Najmniej korzystna sytuacja pod względem możliwości znalezienia pracy występuje w miejscowościach popegeerowskich - Stolcu i Łęgach.

Nisko zostały ocenione warunki do prowadzenia działalności rolnej. Wpływ na taki stan rzeczy ma specyfika gminy i coraz mniejsza rola, jaką w jej rozwoju ma działalność związana z uprawą ziemi.

²⁵ Opinia przytoczona na podstawie wyników badań ankietowych i wywiadów pogłębionych, przeprowadzonych w ramach spotkań z mieszkańcami.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Warunki prowadzenia działalności produkcyjnej (udogodnienia i ulgi dla przedsiębiorców, dostęp do informacji na temat zakładania własnej działalności) zostały ocenione przez mieszkańców dobrze w skali gminy i słabiej w przypadku poszczególnych miejscowości: najlepiej Mierzyn i Dobra, naj słabiej – Stolec.

Tabela 26 Dane dot. działalności gospodarczej w gminie Dobra

Źródło: Urząd Gminy Dobra

Sołectwo	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Dobra w 2016 roku	Podmioty gospodarki narodowej w gminie Dobra w 2016 roku
Gmina ogółem	3482	4133
Bezrzecze	837	909
Buk	29	38
Dobra	512	623
Dołuje	219	277
Grzepnica	58	68
Łęgi	41	44
Mierzyn	1354	1622
Rzędziny	24	24
Skarbimierzyce	44	64
Stolec	9	12
Wąwelnica	67	114
Wolczkowo	288	338

Podobnie wygląda ocena dostępności usług na terenie gminy (handel, punkty usługowe). Za najlepsze pod tym względem uznano miejscowości Mierzyn i Dobrą, zaś naj słabsze: Stolec i Łęgi. Ocena mieszkańców pokrywa się z danymi zastanymi, które wskazują na Stolec, jako miejscowość najbardziej wykluczoną pod względem gospodarczym.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Według danych zgromadzonych przez GUS, na terenie Gminy Dobra w latach 2014 – 2016 zarejestrowano następującą liczbę podmiotów gospodarki narodowej:

Tabela 27 Nowo zarejestrowane w rejestrze regon podmioty gospodarki narodowej

Sołectwo	2014	2015	2016
Bezrzecze	94	70	79
Buk	3	4	2
Dobra	46	53	57
Dołuje	19	22	33
Grzepnica	9	7	7
Łęgi	2	4	2
Mierzyn	136	148	134
Rzędziny	3	5	1
Skarbimierzyce	4	8	10
Siolec	2	4	2
Wąwelnica	7	8	7
Wołczkowo	34	31	20

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tworzenie nowych przedsiębiorstw jest jednym z czynników świadczących o warunkach do rozwoju gospodarczego danej jednostki analitycznej. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Dobra w latach 2014-2016 była na relatywnie stałym poziomie od 354-364 podmiotów rocznie. Najwięcej firm rejestrowano z siedzibą w dużych miejscowościach gminy: w Bezrzeczu, Mierzynie, Dobrej, Wołczkowie i Dołujach.

Rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy mieszkańców gminy Dobra w ostatnich latach zmieniała się, w latach 2011–2013 ulegała pogorszeniu, w 2014 r. zdecydowanie poprawiła się.

Liczba osób bezrobotnych na koniec 2011 roku wynosiła 686, w grudniu 2012 r. – 739, w 2013 r. – 794, natomiast w 2014 roku 544, a na koniec 2016 r. 487.

Znaczna część osób bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy. Osoby długotrwale bezrobotne są bardzo często beneficjentami pomocy społecznej. Na ogół cechuje ich stosunkowo niski poziom wykształcenia, niskie dochody, mała aktywność społeczna. Pozostawanie bez pracy dłużej niż 2–3 lata utrwala zależność od instytucji pomocy społecznej, prowadzi do wykluczenia społecznego.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie bezrobocia. Bezrobocie długookresowe jest od lat problemem nierozwiązanym nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach europejskich.

Tabela 28 Liczba bezrobotnych w gminie Dobra (o – ogółem, k - w tym kobiety)

Nazwa miejscowości	Liczba bezrobotnych					
	2014		2015		2016	
	o	k	o	k	o	k
Bezrzecze	95	61	82	54	85	51
Buk	10	7	9	4	7	4
Dobra	81	50	79	44	70	41
Płochocin	0	0	1	0	0	0
Sławoszewo	2	2	2	2	1	1
Dołuje	35	21	28	16	26	15
Grzepnica	13	8	18	12	15	9
Kościno	10	7	10	8	9	7
Łęgi	10	8	7	5	8	5
Mierzyn	180	118	172	106	156	93
Redlica	9	4	5	3	6	3
Rzędziny	14	8	9	5	19	8
Skarbimierzyce	17	8	12	5	22	10
Stolec	10	4	7	4	14	7
Wąwelnica	14	7	13	8	12	8
Lubieszyn	7	6	7	5	4	4
Wołczkowo	34	18	34	22	33	22
Razem	541	337	495	303	487	288

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Policach

W analizowanym okresie najwyższy wskaźnik bezrobocia (liczba bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym) odnotowano w sołectwie Wąwelnica (średnio 10%, najniższa wartość w 2016 roku – 8,4% a najwyższa – w 2014 roku – 11,0%), Rzędziny (średnio 7,8%, najniższa wartość w 2015 roku – 5,0% a najwyższa – w 2016 roku – 10,6%) oraz Stolec (średnia wartość – 6,5%, najniższa wartość w roku 2015 – 4,4%, najwyższa wartość w roku 2016 – 8,7%).

Najliczniejszymi grupami wśród bezrobotnych biorąc pod uwagę wykształcenie są osoby z wykształceniem podstawowym. Brak kwalifikacji zawodowych bądź ich niski poziom (wiążą się one z poziomem wykształcenia) utrudnia podjęcie zatrudnienia.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 29 Liczba osób długotrwale bezrobotnych w Gminie Dobra

Nazwa miejscowości	Liczba osób długotrwale bezrobotnych					
	2014		2015		2016	
	o	k	o	k	o	k
Bezrzecze	53	34	41	27	39	27
Buk	8	6	6	4	6	4
Dobra	40	25	39	24	36	27
Płochocin	0	0	0	0	0	0
Sławoszewo	1	1	2	2	0	0
Dołuje	18	9	13	9	14	10
Grzepnica	10	7	10	7	9	6
Kościno	5	5	5	5	5	5
Łęgi	5	4	2	2	5	4
Mierzyn	101	69	89	64	89	59
Redlica	8	4	3	2	2	1
Rzędziny	7	5	4	3	9	6
Skarbimierzyce	10	6	7	4	9	6
Stolec	8	3	3	1	4	1
Wąwelnica	11	5	8	4	6	3
Lubieszyn	2	1	5	3	4	4
Wołczkowo	22	13	18	10	14	7
Razem	309	197	255	171	251	170

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Policach

Wyjątkowo niekorzystnym pod względem społecznym zjawiskiem jest utrzymująca się duża liczba osób długotrwale bezrobotnych. Wśród osób bezrobotnych na terenie gminy Dobra, osoby długotrwale bezrobotne stanowiły odpowiednio: w roku 2014 – 57%, w latach 2015 i 2016 – 51,5%. Udział osób długotrwale bezrobotnych w gminie był w analizowanym okresie zróżnicowany w różnych miejscowościach. Największy udział osób długotrwale bezrobotnych w łącznej grupie bezrobotnych odnotowano w miejscowości Buk (średnio w analizowanym okresie aż 77,46% osób bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne). Wskaźnik ten przyjmował też wysokie wartości w miejscowościach: Grzepnica (64,16%), Wąwelnica (63,37%) i Lubieszyn (66,67%).

Na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Policach stwierdzono, iż najliczniejsze kategorie wiekowe wśród osób bezrobotnych w analizowanym okresie

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

stanowiły osoby w wieku: 25–34 i 35–44 lat. Jednak trudności w znalezieniu zatrudnienia doświadczają zarówno osoby młode (głównie ze względu na brak doświadczenia zawodowego), jak i osoby starsze (w przekonaniu pracodawców nie są atrakcyjnymi pracownikami z uwagi na nieprzystające do potrzeb rynku pracy kwalifikacje zawodowe oraz niski poziom mobilności zawodowej).

Tabela 30 Liczba osób długotrwale bezrobotnych poniżej 35 roku życia w Gminie Dobra

Nazwa miejscowości	Liczba					
	2014				2015	
	o	k	o	k	o	k
Bezrzecze	14	8	0	0	3	2
Buk	1	1	1	1	0	0
Dobra	8	5	10	10	6	6
Płochocin	0	0	0	0	0	0
Sławoszewo	0	0	0	0	0	0
Dołuje	4	2	1	1	0	0
Grzeczka	2	2	3	3	1	1
Kościno	3	3	2	2	2	2
Łęgi	2	2	1	1	1	1
Mierzyn	17	12	14	11	13	12
Redlica	1	1	1	1	0	0
Rzędziny	4	3	1	1	1	1
Skarbimierzyce	2	2	1	1	4	3
Stolec	2	2	0	0	0	0
Wąwelnica	3	1	2	1	1	0
Lubieszyn	0	0	1	1	1	1
Wołczkowo	5	5	5	4	0	0
Razem	68	49	43	38	33	29

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Policach

Badania wskazują na szczególnie trudną sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy w Polsce, a także na specyfikę tego rynku. Znaczna jego część jest w dużym stopniu chroniona i subsydiowana środkami publicznymi.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Policach w analizowanym okresie zarejestrowanych było niewiele osób niepełnosprawnych (w poszczególnych latach od 9 do 11), przy czym Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej odnotował w tym

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

okresie blisko 100 rodzin, których trudna sytuacja życiowa spowodowana była niepełnosprawnością.

Bierność zawodowa osób niepełnosprawnych jest uwarunkowana wieloma czynnikami: często wynika z dyskryminacji tej kategorii społecznej, ale także jest rezultatem niskiej motywacji, wykształcenia czy kwalifikacji samych niepełnosprawnych.

Identyfikacja problemów gospodarczych

Odnosząc się do art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji można stwierdzić, iż przeprowadzona w niniejszym rozdziale analiza daje podstawę do tego, aby wyłonić na terenie Gminy Dobra obszary, w których występują negatywne zjawiska gospodarcze. Analiza ta jest podstawą do tego, aby wyznaczyć wskaźniki, które pozwolą na zidentyfikowanie wyżej wskazanych problemów na danym obszarze gminy.

Gospodarka na terenie Gminy Dobra zmaga się głównie z problemami niskiej przedsiębiorczości na terenach nieuprzemysłowionych, takich jak m.in. sołectwa Stolec, Buk, Rzędziny.

Występuje tam słaba infrastruktura dla nowych inwestycji, a co za tym idzie występuje niewielka ilość zakładów pracy (w porównaniu do innych lepiej rozwijających się miejscowości na terenie gminy), czego efektem jest bezrobocie. Zjawisko to jest niepokojące, ponieważ dotyczy to również ludzi młodych.

Ograniczenia rozwoju funkcji gospodarczych wynikające z:

- uwarunkowań przyrodniczych, występujących na znacznej części gminy: istniejący i proponowany rezerwat przyrody, proponowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, park krajobrazowy „Puszcza Wkrzańska”, korytarze ekologiczne,
- braku ustanowienia stref ochrony zasobowej ujęć wód podziemnych funkcjonujących na terenie gminy Dobra,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- położenia przeważającej części gminy w zasięgu obowiązującej strefy ochrony zasobowej dla ujęć komunalnych miasta Szczecina,
- intensywnego rozwoju osiedli mieszkaniowych szczególnie w zachodniej części gminy.

Korzystne warunki do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej ze względu na:

- położenie przy granicy państwa oraz przy istniejącej drodze krajowej nr 10,
- planowana w obszarze gminy trasa obwodnicy zachodniej Szczecina oraz linii kolejowej,
- położenie przy granicy miasta Szczecina,
- możliwość wykorzystania nieużytkowanych obiektów produkcji rolniczej,
- dobre wyposażenie terenu gminy w zakresie infrastruktury technicznej.

3.3 Sfera funkcjonalno – przestrzenna

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy o rewitalizacji przykładem negatywnego zjawiska, które musi wystąpić łącznie z negatywnym zjawiskiem społecznym, aby móc wyznaczyć obszar zdegradowany, jest negatywne zjawisko przestrzenno – funkcjonalne, rozumiane jako niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych.

Analizując sferę funkcjonalno-przestrzenną na terenie Gminy Dobra można zauważyć, że na terenie gminy występują miejsca, w których stan infrastruktury rekreacyjno – sportowej nie jest zadowalający, np. brak zagospodarowania terenu wokół kompleksu rekreacyjno – sportowego na terenie miejscowości Rzędziny.

Wskaźnikiem przyjętym dla sfery technicznej jest liczba zabytków na 100 mieszkańców.

Gmina Dobra posiada liczne zachowane zabytki, najważniejsze z nich, to:
NAJWAŻNIEJSZE ZABYTKI GMINY.

- Stolec - kościół z XVIII wieku,
- Stolec - pałac z XVIII wieku,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- Stolec - pomnik nagrobny Jurgena von Ramin z 1792 roku,
- Buk - kościół z II połowy XIII wieku,
- Dobra - kościół zbudowany około 1250 roku,
- Wołczkowo - kościół z końca XIII wieku,
- Mierzyn - kościół z XII wieku,
- Mierzyn - XIX-wieczny wiatrak koźlak,
- Bezrzecze - kościół z XV wieku,
- Wąwelnica - kościół pochodzący z XIII wieku.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Bezrzecze:

- kościół wpisany do rejestru pod nr 873,
- park pałacowy wpisany do rejestru zabytków pod nr 863,

Buk:

- kościół wpisany do rejestru pod nr 93,

Dobra:

- kościół wpisany do rejestru pod nr 177 wraz ze starodrzewiem,
- teren parku podworskiego – wpisany do rejestru zabytków pod nr 867,

Kościno:

- park pałacowy - wpisany do rejestru zabytków pod nr 865,
- teren cmentarza ewangelickiego - wpisany do rejestru zabytków wraz z kaplicą cmentarną pod nr 1138,

Mierzyn:

- kościół wpisany do rejestru pod nr 133,
- wiatrak koźlak wpisany do rejestru pod nr 544,

Rzędziny:

- historyczne założenie parkowe - wpisane do rejestru zabytków pod nr 864,

Skarbimierzyce:

- park wpisany do rejestru zabytków pod nr 866,

Stolec:

- pałac wpisany do rejestru zabytków pod nr 545,
- park wpisany do rejestru pod nr 836,
- kościół wpisany do rejestru pod nr 380,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Wąwelnica:

- kościół wpisany do rejestru pod nr 548,

Wołczkowo:

- kościół wpisany do rejestru pod nr 151.

Obiekty zakwalifikowane do wpisu do rejestru zabytków:

Dołuje: teren cmentarza ewangelickiego,

Skarbimierzyce: dwór z poł. XIX w.,

Stolec: dom rządcy w płd. części podwórza gospodarczego.

Obiekty w ewidencji konserwatorskiej:

Bezzecze:

- rządcówka – na terenie dawnego folwarku,

Buk:

- budynki mieszkalne: nr 4, 7, 12, 38, 39,

Dobra:

- gorzelnia pofolwarczna,
- dawny młyn pofolwarczny,
- budynki przy ul. Granicznej nr 10, 15, 30, 33a, 34,
- budynki przy ul. Szczecińskiej nr 5, 7, 9, 15, 17, 25, 29,

Dołuje:

- budynki mieszkalne z końca XIX i pocz. XX w. nr 2, 4, 7, 8, 9, 16, 22, 23, 57, 61,

Grzepnica:

- Zespół budynków leśniczówki,
- spichlerz pofolwarczny,

Kościno:

- dom rządcy w zespole folwarcznym,

Mierzyn:

- zabudowa przy ul. Długiej nr 2, 6, 8,
- zabudowa przy ul. Wieleckiej nr 3, 12, 15, 18, 23, 25, 27, 28, 29, 35, 36, 37, 51,
- szkoła – ul. Wielecka 30,
- budynek mieszkalny przy ul. Wierzbowej 2,

Rzędziny:

- dom rządcy i robotników folwarcznych,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- stajnia folwarczna,

- gorzelnia,

Skarbimierzyce:

- stajnia, dwie obory, dwie stodoły – w obrębie strefy „B”,

Stolec:

- stajnia folwarczna,

- trzy obory folwarczne,

- kuźnia / warsztat folwarczny,

- budynek szkoły – obecnie biblioteka,

- remiza,

- czworak folwarczny nr 1-4,

- dom mieszkalny nr 17,

- ogrodzenie i brama zespołu pałacowo – parkowego,

- ogrodzenie i brama w murze przykościelnym,

Wąwelnica:

- budynki mieszkalne nr 1, 2, 9, 12, 23,

- zabudowa zagrody nr 16,

Wołczkowo:

- budynki mieszkalne nr 1, 2, 3, 14, 16, 17, 23, 24, 25, 27, 32, 34, 44, 45, 46, 48, 52, 53, 54, 62, 63,

- budynek inwentarski z 1908 r.,

- budynek szkoły – nr 51.

Tereny chronione ze względu na wartości kulturowe:

Strefy ochrony konserwatorskiej:

· A – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej,

· B – strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej,

· K – strefa ochrony krajobrazu,

· E – strefa ochrony ekspozycji,

Strefa „A” – ścisłej ochrony układów przestrzennych:

· Bezrzecze: działka kościelna z murowanym XV-wiecznym kościołem – kościół wpisany do rejestru pod nr 873,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- Buk: działka kościelna z XIII-wiecznym kościołem – kościół wpisany do rejestru pod nr 93, cmentarz przykościelny z zachowanymi relikdami nagrobków i pomnikiem ofiar I Wojny Światowej wraz z zachowanym liściastym starodrzewiem,
- Dobra: działka kościelna z XIII-wiecznym kościołem – kościół wpisany do rejestru pod nr 177 wraz ze starodrzewiem,
- Mierzyn:
  - działka kościelna wraz z przykościelnym cmentarzem – kościół wpisany do rejestru pod nr 133, ochronie podlega również starodrzew i kamienny mur,
  - działka wiatraka koźlaka z wiatrakiem wpisanym do rejestru pod nr 544
- Skarbimierzyce: zespół dworsko – pałacowy w granicach historycznego założenia – park wpisany do rejestru zabytków pod nr 866, dwór zakwalifikowany do wpisu,
- Stolec: zespół pałacowo – parkowy wraz z kościołem i cmentarzem przykościelnym – pałac wpisany do rejestru zabytków pod nr 545, park wpisany do rejestru pod nr 836, kościół wpisany do rejestru pod nr 380,
- Wąwelnica: działka kościelna z murowanym XV-wiecznym kościołem – kościół wpisany do rejestru pod nr 548,
- Wołczkowo: działka kościelna usytuowana na terenie nawisa z XIII-wiecznym kościołem – kościół wpisany do rejestru pod nr 151.

Strefa „B” - ochrony układów przestrzennych

- Dołuje: obejmuje centralną część historycznego układu przestrzennego wsi,
- Skarbimierzyce: obejmuje zespół zabudowań gospodarczych dawnego folwarku,
- Wołczkowo: obejmuje historyczny układ przestrzenny wsi owalnicowej

Strefa „K” - ochrony krajobrazu

- Bezrzecze: park pałacowy –wpisany do rejestru zabytków pod nr 863,
- Buk:
  - teren poewangelickiego cmentarza,
  - aleja kasztanowców w kierunku Lubieszyna,
- Dobra:
  - teren parku podworskiego – wpisany do rejestru zabytków pod nr 867,
  - teren dawnego cmentarza ewangelickiego,
  - aleja kasztanowców przy drodze do Grzepnicy,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- Dołuje: teren cmentarza ewangelickiego – cmentarz zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków,
- Grzepnica: aleja klonów przy drodze wzdłuż dawnego folwarku,
- Kościno:
  - park pałacowy - wpisany do rejestru zabytków pod nr 865,
  - teren cmentarza ewangelickiego - wpisany do rejestru zabytków wraz z kaplicą cmentarną pod nr 1138,
- Łęgi: obsadzenia dróg prowadzących do wsi,
- Rzędziny:
  - historyczne założenie parkowe - wpisane do rejestru zabytków pod nr 864,
  - aleja kasztanowców na płn. od zespołu folwarcznego,
- Skarbmierzyce: aleja kasztanowców prowadząca do zespołu folwarcznego,
- Stolec: trzy aleje (kasztanowców i lipowa) prowadzące do wsi,
- Wąwelnica: teren cmentarza ewangelickiego,
- Wołczkowo: teren obecnego cmentarza komunalnego, założonego na dawnym cmentarzu ewangelickim.

Strefa „E” - ochrony ekspozycji

- Buk: ekspozycja kościoła od strony płn. płd.,
- Mierzyn:
  - ekspozycja kościoła od strony zachodniej,
  - ekspozycja wiatraka koźlaka od strony zachodniej i wschodniej,
- Wąwelnica: ekspozycja kościoła od strony południowej,
- Wołczkowo: ekspozycja kościoła od strony wschodniej i zachodniej.

Miejscowości, w których wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej „A”, „B”, „K”, „E”

1. Bezrzecze „A”, „K”
2. Buk „A”, „K”, „E”
3. Dobra „A”, „K”
4. Dołuje „B”, „K”
5. Grzepnica „K”
6. Kościno „K”
7. Łęgi „K”

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

8. Mierzyn „A”, „E”, „K”
9. Rzędziny „K”
10. Skarbimierzyce „A”, „B”, „K”
11. Stolec „A”, „K”
12. Wąwelnica „A”, „K”, „E”
13. Wołczkowo „A”, „B”, „K”, „E”

3.4 Sfera techniczna

Infrastruktura techniczna na terenie gminy jest jednym z ważniejszych czynników, które wpływają na komfort i jakość życia mieszkańców. Stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną, jej jakość, a także lokalizacja ma istotny wpływ na dalszy rozwój gminy.

Główny ruch samochodowy w gminie skupiony jest na obecnej drodze krajowej nr 10.

Jest to ruch związany z międzynarodowym przejściem granicznym Lubieszyn – Linken, czyli docelowy do m. Szczecina, tranzytowy oraz lokalny przygraniczny związany z handlem.

Do dróg najbardziej eksploatowanych znajdują się ponadto odcinek w Bezrzeczu (ul. Koralowa i Górna), droga z Dobrej w kierunku Głębokiego.

Do zdiagnozowania obszarów problemowych na terenie gminy pod kątem sfery technicznej przeanalizowano dane dotyczące:

- **Dróg gminnych/powiatowych wymagających utwardzenia/remontu.**

Analiza powyższych danych jest niezbędna do tego, aby uzyskać wskaźnik wskazujący na tereny, które w pierwszej kolejności wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 31 Liczba dróg gminnych/powiatowych wymagających utwardzenia/remontu

Miejscowość	Liczba dróg gminnych/powiatowych wymagających utwardzenia/remontu
Bezrzecze	9
Buk	0
Dobra	32
Dołuje (Kościno)	17
Grzeczka (Sławoszewo, Płochocin)	3
Łęgi	3
Mierzyn	38
Rzędziny	1
Skarbimierzyce (Redlica)	4
Stolec	1
Wąwelnica (Lubieszyn)	2
Wołczkowo	15
łącznie	125

Źródło danych: Urząd Gminy Dobra

Stan dróg w Gminie Dobra został oceniony jako średni. Z analizy danych wskazanych w powyższej tabeli wynika, iż najmniej korzystna sytuacja występuje na terenie miejscowości Mierzyn, zaś najbardziej korzystna na terenie miejscowości Buk.

Stan małej infrastruktury drogowej na terenie gminy, tj. ciągi pieszo – rowerowe, oświetlenie dróg i ulic, przystanki itp., został oceniony jako dobry w miejscowościach Dobra i Mierzyn, natomiast najmniej korzystna sytuacja występuje w miejscowościach Bezrzecze i Rzędziny.

Dokonując analizy sfery technicznej gminy należy mieć na uwadze wymiar społeczno – ekonomiczny problemów dotyczących złego stanu dróg. Lokalny Program Rewitalizacji ma za zadanie m.in. aktywizację społeczności zamieszkałej na terenie obszarów rewitalizacji.

Zły stan techniczny dróg na terenie gminy stanowi czynnik, który uniemożliwia skuteczną integrację społeczności zamieszkującej wyżej wskazane obszary. Podjęcie działań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji, dotyczących remontu dróg na

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

teren gminy przyczyni się do zwiększenia aktywności mieszkańców obszarów rewitalizacji. Co więcej w związku z faktem, iż teren Gminy Dobra charakteryzuje się wysokim osadnictwem i związanym z tym zapotrzebowaniem na korytarze transportowe, działania w zakresie remontu/utwardzenia dróg gminnych stanowią jedno z istotniejszych zadań do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Remont dróg znacząco poprawi i uatrakcyjni wizerunek wsi na terenie gminy jako miejsca osiedlania się i życia nowych mieszkańców, co w konsekwencji doprowadzi do rozwoju ekonomicznego miejscowości znajdujących się na obszarze rewitalizacji. Ponadto remonty dróg na terenie gminy, przewidziane do realizacji w ramach niniejszego programu przyczynią się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.

Na obszarze gminy Dobra znajdują się również pozostałości materialne po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych, są to m.in:

- Stolec- budynek nr 4 (biuro, mieszkania) mieszkania na współwłasności.
- Rzędziny- trzy budynki czterolokalowe, 1 budynek osmiolokalowy, Pałac, w którym jest świetlica i mieszkania na współwłasności.
- Buk- Spółdzielnia.
- Dobra, ul. Graniczna mieszkania 2-lokalowe, bliźniaki na współwłasności, bloki w Dobrej.
- Skarbimierzyce- bloki ośmiorodzinne na współwłasności, folwark (prywatny).
- Kościno- obecnie domy prywatne.

3.5 Sfera środowiskowa

Granice administracyjne gm. Dobra, zarówno państwowa, jak i gminne, na przeważającej długości są granicami sztucznymi. Przebiegają przez kompleksy leśne Puszczy Wkrzańskiej i niewielkie lasy w paśmie Kościno - Buk oraz przez użytki rolne. Granica państwowa dzieli również jezioro Stolsko. Z punktu widzenia stałego

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

przebywania człowieka, najkorzystniejszymi warunkami topoklimatycznymi charakteryzuje się południowa i południowo - wschodnia część Gminy. Gmina Dobra znajduje się w strefie szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń gazowych emitowanych do atmosfery przez Z.Ch. „Police”. Lasy w północno - wschodniej części gminy wykazują uszkodzenia na skutek immisji zanieczyszczeń przemysłowych i zakwalifikowane są do pierwszej strefy zagrożenia (w skali trójstopniowej, są to drzewa najmniej dotknięte oddziaływaniem zanieczyszczeń przemysłowych).

Rejon Rzędzin i Łęgów to strefa o bardzo wysokim stopniu zagrożenia zasobów jakościowych wód podziemnych. Rejon Stolca należy do obszaru praktycznie pozbawionego użytkowego poziomu wodonośnego. Płytkie występowanie użytkowego poziomu wodonośnego wiąże się ze szczególnym zagrożeniem przenikania zanieczyszczeń z ognisk powierzchniowych.

Degradacja zasobów jakościowych (znacznie podwyższona zawartość związków azotu) spowodowała wyłączenia lokalnego ujęcia wody w Rzędzinach.

Nieczynne jest również ujęcie w Stolcu. Niezlikwidowane studnie grożą przenikaniem zanieczyszczeń do warstwy wodonośnej.

Znaczna część obszaru gminy objęta jest różnymi formami ochrony środowiska, na podstawie ustawy o ochronie przyrody, o lasach, prawie wodnym i o ochronie dóbr kultury.

Obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

R – I rezerwat przyrody „Świdwie”,

Obszar Natura 2000: Jezioro Świdwie (PLB320006),

Obszar Natura 2000: Jezioro Stolsko (PLH320063).

Pomnik przyrody:

obejmuje grupę drzew w parku zabytkowym w Kościeńcu (26 dębów szypułkowych, z czego 11 obumarłych, 4 buki zwyczajne).

Miejsca rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych strefowo:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zarządzeniem Nr 266/97 Wojewody Szczecińskiego z dnia 08.12.1997 r. ustanowione zostały 2 obszary dla ochrony gniazd orlika krzykliwego, w kompleksie leśnym Puszczy Wkrzańskiej, na wschód od Stolca i na północ od Grzepnicy.

Obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie dóbr kultury:

Na podstawie ustawy o ochronie dóbr kultury, podlegają ochronie następujące obiekty przyrodnicze wpisane do rejestru zabytków woj. zachodniopomorskiego:

- 6 parków – Bezzecze, Dobra, Kościno, Rzędziny, Skarbimierzyce, Stolec,
- cmentarz ze starodrzewiem w Kościnie, cmentarz w Stolcu.

Dokonując analizy problemów w sferze środowiskowej, które zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy o rewitalizacji polegają w szczególności na przekroczeniu standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska stwierdzono, iż na terenie gminy występują dwa główne problemy wymagające interwencji, tj. **nielegalne wysypiska odpadów oraz budynki z pokryciem azbestowym.**

Azbest stanowi groźny czynnik chorobotwórczy, który jest poważnym zagrożeniem dla zdrowia i życia ludzi. Ekspozycja na pył azbestu stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi. Problem zagrożenia nowotworami powodowany włóknami azbestu istnieje nadal, pomimo coraz lepszej ochrony pracy w kontakcie z azbestem. Zapadalność na nowotwory złośliwe, w szczególności raka płuca i międzybłoniaka opłucnej, jest ściśle związana ze stężeniem włókien azbestu w powietrzu determinowanym ilością i stanem zabudowanych i stosowanych wyrobów zawierających azbest oraz stopniem zanieczyszczenia środowiska.

Gmina Dobra stosuje się do obowiązujących przepisów, które nakazują usuwanie z przestrzeni publicznej wyrobów zawierających azbest (najczęściej są to dachy budynków użytkowych i mieszkalnych). Samorząd realizuje działania służące likwidacji azbestowych pokryć dachowych, jednakże problem występuje w dalszym ciągu. Na terenie gminy do usunięcia pozostało jeszcze ok. 48903 m² azbestu.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 32 Inwentaryzacja budynków z pokryciem azbestowym na terenie Gminy Dobra. Stan na dzień 30 czerwca 2016 r.

Miejscowość	Ilość pozostała do utylizacji [m ²]	azbestu do	Liczba mieszkańców (stan na rok 2016)	Ilość pozostała do utylizacji [m ² /100 mieszkańców]	azbestu do
Bezrzecze		1770	4408		17,7
Buk		7905	295		79,05
Dobra		11840	3143		118,4
Dołuje (Kościno)		2003	1372		20,03
Grzeczynica (Sławoszewo, Płochocin)		2453	388		24,53
Łęgi		1056	287		10,56
Mierzyn		5900	7267		59
Rzędziny		5030	228		50,3
Skarbmierzyce (Redlica)		2004	547		20,04
Stolec		2852,5	241		28,53
Wąwelnica (Lubieszyn)		1574	259		15,74
Wołczkowo		3054,5	1682		30,55
Łącznie		48903	20117		243,1

Źródło: Urząd Gminy Dobra

Kolejnym aspektem wziętym pod uwagę w przypadku sfery środowiskowej była liczba zlikwidowanych nielegalnych wysypisk śmieci na terenie Gminy Dobra.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 33 Zlikwidowane nielegalne wysypiska na terenie Gminy Dobra

Lp.	Sołectwo	Liczba nielegalnych wysypisk	Rok likwidacji
1.	Sołectwo Mierzyn	4	2014
2.	Sołectwo Dołuje	1	2014
3.	Sołectwo Wołczkowo	1	2014
4.	Sołectwo Dobra	1	2014
5.	Sołectwo Dołuje	1	2015
6.	Sołectwo Skarbimierzyce (Redlica)	1	2015
7.	Sołectwo Mierzyn	1	2015
8.	Sołectwo Bezrzecze	1	2015

Źródło: Urząd Gminy Dobra

Na terenie gminy w roku 2014 zlokalizowano i zlikwidowano 7 nielegalnych wysypisk. W roku 2015 zlokalizowano i zlikwidowano 4 nielegalne wysypiska, natomiast w roku 2016 nie zlokalizowano nielegalnych wysypisk na terenie gminy.

3.6 Wyniki diagnozy obszarów

Biorąc pod uwagę fakt, że rewitalizacja ma wymiar terytorialny, ważne są te obszary gminy, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk i lokalnych potencjałów. Na potrzeby diagnozy obszarów analitycznych dokonano wyboru aktualnych (stan na 31.12.2016) danych dostępnych w Urzędzie Gminy Dobra, Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy w Policach oraz Policji w celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych. Dane zostały poddane obróbce oraz analizie statystycznej, w wyniku której otrzymano wskaźniki, które obiektywnie wskazują sytuację w danym obszarze. Efektem jest wyróżnienie, które sołectwa wykazują najmniej korzystne wartości wskaźników, a tym samym występują tam zjawiska kryzysowe. Występowanie zjawisk kryzysowych jest zróżnicowane w zależności od obszaru, jest też różnie nasilone.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

W zakresie sfery społecznej można wskazać na szczególnie nasilone występowanie zjawisk kryzysowych w następujących sołectwach:

- Duża liczba osób w wieku poprodukcyjnym (+65) (Buk, Wąwelnica, Wołczkowo)
- Mała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (0-18) (Rzędziny, Skarbimierzyce, Wąwelnica)
- Mała liczba osób w wieku produkcyjnym (Stolec)
- Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej (Buk, Grzepnica, Rzędziny, Skarbimierzyce, Stolec)
- Duża liczba osób do 18 roku życia korzystających z zasiłków opieki społecznej (Buk, Grzepnica, Łęgi, Skarbimierzyce, Stolec)
- Duża liczba osób do 35 roku życia korzystających z zasiłków opieki społecznej (Buk, Grzepnica, Skarbimierzyce, Stolec)
- Duża liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny (Buk, Dołuje, Grzepnica, Rzędziny, Stolec)
- Duża liczba osób korzystających z pomocy w zakresie dożywiania dzieci i dorosłych (Buk, Grzepnica, Stolec)
- Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu "niebieska karta" (Dołuje, Rzędziny, Skarbimierzyce)
- Duża liczba osób bezrobotnych ogółem (Rzędziny, Skarbimierzyce, Stolec, Wąwelnica)
- Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych (Grzepnica, Rzędziny, Wąwelnica)
- Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych poniżej 35 roku życia (Skarbimierzyce, Wąwelnica)
- Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych z wykształceniem poniżej średniego (Grzepnica, Łęgi, Rzędziny, Skarbimierzyce, Wąwelnica)
- Duża liczba przestępstw (Stolec, Wąwelnica)
- Duża liczba wykroczeń (Wąwelnica)

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- Mała liczba organizacji pozarządowych (Łęgi, Skarbimierzyce, Wąwelnica).

W zakresie sfery gospodarczej można wskazać na szczególnie nasilone występowanie zjawisk kryzysowych w następujących sołectwach:

- Mała liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą (Buk, Rzędziny, Skarbimierzyce, Stolec)

- Mała liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (Rzędziny, Stolec)

- Mała liczba nowo zarejestrowanych w rejestrze regon podmiotów gospodarki narodowej (Buk, Łęgi, Rzędziny, Stolec).

W zakresie sfery funkcjonalno-przestrzennej można wskazać na szczególnie nasilone występowanie zjawisk kryzysowych w następujących sołectwach:

- słaby dostęp handlu i usług (Łęgi, Stolec)

- Niski poziom infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (Łęgi, Rzędziny, Skarbimierzyce, Stolec, Wąwelnica)

- Duża Liczba zabytków wymagających remontu (Dobra, Dołuje, Skarbimierzyce, Stolec)

- słaba estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (Grzepnica, Bezrzecze, Wąwelnica).

W zakresie sfery technicznej można wskazać na szczególnie nasilone występowanie zjawisk kryzysowych w następujących sołectwach:

- liczba dróg gminnych wymagających remontu (Dobra, Dołuje, Mierzyn)

W zakresie sfery środowiskowej można wskazać na szczególnie nasilone występowanie zjawisk kryzysowych w następujących sołectwach:

- słaba ocena stanu zanieczyszczenia środowiska (Mierzyn, Wąwelnica, Bezrzecze)

- Duża liczba budynków z pokryciem azbestowym (Buk, Rzędziny, Stolec, Grzepnica, Wąwelnica)

- Duża liczba nielegalnych wysypisk w latach 2014 – 2015 (Mierzyn).

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zjawiska kryzysowe są powiązane i adekwatne do zidentyfikowanych problemów a ich nawarstwienie ma istotny wpływ na występowanie tego typu problemów.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 34 Wartość wskaźników dla 5 sfer

		Bezzrzecze	Buk	Dobra	Dotuje/ Kościno	Grzebnica/ Sławoszwo	Łęgi	Mierzyn	Rzędziny	Skarbmierzyca/ Redlica	Stolec	Wąwelnica, Lubieszyn	Wólczowo
Sfera społeczna	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (+65) 2016	-0,91	0,65	0,3	-0,34	-0,52	-2,3	0,47	-1,05	-0,81	0,3	1,4	0,62
	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (0-18)	-0,69	0,91	-0,03	0,27	-0,3	-0,42	0,03	2,43	1,35	0,59	2,21	0,28
	Liczba osób w wieku produkcyjnym	0,11	0,14	0,24	-0,42	-0,35	-0,28	0,17	-2,81	-1,78	0,53	-1,39	0,08
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	-0,25	2,5	-0,11	0,06	1,44	0,67	-0,26	1,03	1,51	2,37	0,06	-0,08
	Liczba osób do 18 roku życia korzystających z zasiłków opieki społecznej	-0,22	2,78	-0,15	0,05	1,29	1,35	-0,22	0,43	1,73	1,69	0,17	0,13
	Liczba osób do 35 roku życia korzystających z zasiłków opieki społecznej	-0,23	2,68	-0,1	0,17	1,53	0,49	-0,23	0,35	1,87	1,67	-0,05	0,17
	Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny	-0,99	2,17	0	1,35	1,04	-0,11	-0,17	2,19	0,36	1,06	1,77	-0,8
	Pomoc w zakresie dożywiania dzieci i dorosłych	-0,19	2,52	-0,07	0,1	1,56	1,05	-0,24	0,76	-0,01	2,46	0,21	-0,12
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu "niebieska karta"	-0,3	0,24	-0,1	1,51	-0,08	0,28	-0,34	2,39	1,81	0,54	-1,11	0,31
	Liczba osób bezrobotnych ogółem	0,23	-0,02	-0,09	0,06	0,81	0,17	-0,13	2,81	1,28	1,61	1,78	-0,22
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	0,35	0,76	-0,1	0,13	1,04	0,48	-0,02	2,61	0,74	0,4	2,53	-0,4
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych poniżej 35 roku życia	-0,36	-0,61	0,1	-0,07	0,35	0,69	0,06	1,03	2,12	-0,61	2,27	-0,61
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych z wykształceniem poniżej średniego	-0,35	1,06	-0,08	0,1	2,06	1,78	-0,19	2,46	1,56	0,71	1,33	-0,3
	Liczba przestępstw	-0,34	-0,1	0,19	0,1	-0,08	-0,7	0,04	-0,22	0,14	0,86	3,19	-0,21
	Liczba wykroczeń	-0,11	0,15	0	-0,07	0,03	-0,16	-0,02	-0,15	-0,04	0,11	3,42	-0,09
	Liczba organizacji pozarządowych	0,48	-0,05	-0,52	0,35	-0,65	1,09	-0,07	-1,87	1,09	-1,71	1,09	-0,31
	Zagregowany wskaźnik dla sfery społecznej	-1,43	1,14	-0,88	-0,5	0,37	-0,5	-1,02	0,94	0,63	0,95	1,39	-1,04
Sfera gospodarcza	Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą na 100 ludności	-0,29	1,28	0,17	0,23	0,4	0,52	-0,23	1,16	1,59	2,33	-1,47	0,03

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	Podmioty gospodarki narodowej łącznie	-0,01	0,8	0,08	0,04	0,31	0,54	-0,19	1,04	0,92	2,33	-2,45	0,05
	Nowo zarejestrowane w rejestrze regon podmioty gospodarki narodowej	-0,04	1,49	-0,07	-0,89	-0,06	1,47	-0,12	1,83	-0,09	1,28	-1,3	0,79
	Zagregowany wskaźnik dla sfery gospodarczej	-0,51	0,86	-0,32	-0,6	-0,16	0,49	-0,57	1,02	0,46	1,68	-2,2	-0,08
Sfera funkcjonalno - przestrzenna	Strefa przestrzenno-funkcjonalna (staby dostęp handlu i usług)	-0,58	0,13	-1,46	-0,15	0	0,79	-1,62	0,4	-0,03	2,25	0	0
	Poziom infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	-0,13	-0,13	-2,39	0,35	0,18	0,71	-1,46	0,71	1,06	0,71	0,53	-0,13
	Liczba zabytków	-0,23	-0,97	1,51	0,76	0,27	-1,47	-0,72	0,27	0,76	1,51	-0,72	-0,97
	Stan otoczenia (estetyka i zagospodarowanie przestrzeni)	0,74	0,17	-2,82	-0,04	0,4	0,85	0,22	1,11	0,36	-0,18	0,53	0,03
	Zagregowany wskaźnik dla sfery funkcjonalno - przestrzennej	-0,08	-0,31	-2,01	0,36	0,33	0,34	-1,39	0,97	0,84	1,67	0,13	-0,41
Sfera techniczna	Drogi gminne wymagające remontu	-0,21	-0,89	1,54	0,7	-0,66	-0,66	1,99	-0,81	-0,59	-0,81	-0,74	0,25
Sfera środowiskowa	Ocena stanu zanieczyszczenia środowiska	0,71	-0,28	-0,2	0,04	-0,16	-0,54	2,52	-0,48	0,09	-1,16	1,58	0
	Liczba budynków z pokryciem azbestowym	-0,25	2,94	0,17	-0,12	0,81	0,16	-0,19	2,11	0,16	1,17	0,45	-0,06
	Nielegalne wysypiska w latach 2014 - 2015	0,06	-0,64	0,06	0,75	-0,64	-0,64	2,83	-0,64	0,06	-0,64	-0,64	0,06
	Zagregowany wskaźnik dla sfery środowiskowej	-0,17	0,77	-0,47	-0,07	-0,48	-1,12	2,72	0,13	-0,3	-0,88	0,37	-0,49

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Na potrzeby dokonania diagnozy obszarów przeprowadzono także ankietę tradycyjną i internetową, w ramach której zapytano 120 mieszkańców gminy Dobra, o to jaki obszar Gminy jest ich zdaniem zdegradowany i powinien być poddany procesowi rewitalizacji. Mieszkańcy, wskazali także najważniejsze problemy, które również wpisują się w definicję obszaru zdegradowanego.

Wybór opinii mieszkańców miał służyć uzasadnieniu wyznaczenia obszaru zdegradowanego, stąd duża liczba opinii negatywnych, które nie mogą być traktowane jako reprezentatywne dla opinii wszystkich mieszkańców danej miejscowości.

Mieszkańcy Gminy Dobra stwierdzili, że obszarami wymagającymi interwencji są w szczególności sołectwa: Stolec (30,43% wskazań) oraz Rzędziny (26,09%). 17,39% wskazań dotyczyło Wołczkowa, Mierzyna oraz Bezrzecza.

Tabela 35 % wskazań obszarów interwencji

Obszar analityczny	% wskazań ²⁶
Łęgi	4,35
Dobra	8,70
Dołuje/Kościno/Lubieszyn	8,70
Skarbimierzyce	8,70
Wąwelnica/Redlica	8,70
Buk	13,04
Grzepnica	13,04
Bezrzecze	17,39
Mierzyn	17,39
Wołczkowo	17,39
Rzędziny	26,09
Stolec	30,43

Źródło: Opracowanie własne

²⁶ Respondenci mogli wskazać 3 obszary, stąd suma nie równa się 100%.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

4. Analiza SWOT

Rozwój gminy, jego obszaru objętego rewitalizacją powinien opierać się głównie na silnych stronach oraz szansach rozwojowych – stanowiących fundament rozwoju gminy oraz na wzmocnieniu słabych stron i ograniczeniu zagrożeń.

Przedstawiona poniżej analiza dotyczy sytuacji, w jakiej znajduje się obecnie Gmina Dobra i pozwala sformułować koncepcje rozwoju ekonomicznego.

Syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno- gospodarczego miejscowości jest analiza mocnych i słabych stron (czynników wewnętrznych, na które społeczność lokalna ma wpływ) oraz szans i zagrożeń (czynników zewnętrznych umiejscowionych w bliższym i dalszym otoczeniu), która została opracowana w oparciu o wiedzę na temat aktualnego stanu i potrzebach danego obszaru.

Analiza SWOT pomaga uporządkować nasze postrzeganie problemów i potrzeb zarówno dotyczących sfery społecznej, jak i gospodarczej, usług komunalnych oraz infrastruktury niezbędnej do świadczenia tych usług. Kluczową sprawą jest to, aby dostrzegać nie tylko proste potrzeby czy problemy, ale przede wszystkim podchodzić do zagadnień systemowo, tzn. uwzględniając konieczne działania organizacyjne, prawne, finansowe. Na przykład fakt nie tylko istnienia obiektu sportowego, ale także sposób zorganizowania zarządzania obiektem, jego wykorzystania oraz finansowania wieloletniej eksploatacji.

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron Gminy Dobra oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed gminą.

Analiza SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- ✓ „mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony gminy i które należy wykorzystane sprzyjać będą jego rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jego przyszły rozwój);

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- ✓ „słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony gminy i które niewyeliminowane utrudnią jego rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- ✓ „szans” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi gminy;
- ✓ „zagrożeń” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jego rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój gminy).

Zakres analizy obejmuje uwarunkowania naturalne oraz antropologiczne, czyli związane z działaniami człowieka. Analizie podlegają w szczególności:

- ✓ Stan środowiska oraz zasobów naturalnych i ich wykorzystania w ramach gospodarki,
- ✓ Zasoby ludzkie, w tym zjawiska i prognozy demograficzne, sytuacja zawodowa i ekonomiczna, stan bezrobocia,
- ✓ Warunki życia mieszkańców, w tym elementy infrastruktury społecznej i technicznej,
- ✓ Życie gospodarcze, w tym branże wiodące, wielkość podmiotów, perspektywy rozwojowe,
- ✓ Sytuacja rozwojowa, w tym otwarcie na zewnątrz, czyli współpraca z innymi podobnymi gminami i zagranicą.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Analizę sporządzono według poniższej metodologii:

Mocne strony

Cechy i walory gminy, które wiążą się z jej nadgranicznym położeniem, funkcjonującymi podmiotami gospodarczymi, stanem infrastruktury. Atuty te tworzą potencjał rozwojowy Gminy Dobra.

Słabe strony

Niepoprawnie funkcjonujące elementy struktury gminy, które nie odpowiadają potrzebom związanym z obsługą procesów rynkowych. Cechy te osłabiają potencjał rozwojowy Gminy Dobra.

Szanse

Czynniki i procesy zewnętrzne sprzyjające zapewnieniu gminie znaczącej pozycji rynkowej i wzmacniające potencjał rozwojowy. Umożliwiają osiągnięcie zamierzonych efektów.

Zagrożenia

Czynniki i procesy zewnętrzne, na które społeczność lokalna nie ma wpływu, mogące zagrozić realizacji wyznaczonych celów. Mogą spowolnić działania strategiczne.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Tabela 36 Analiza SWOT

SFERA PRZESTRZENNA		
POZYTYWNE	WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
		<ul style="list-style-type: none"> • położenie umożliwiające rozwój i współpracę międzynarodową • korzystny mikroklimat • bogactwo lasów • niewielkie oddalenie od dużej aglomeracji (od Szczecina) • lokalna grupa działania „Dobre Gminy” • tereny przeznaczone na zabudowę rekreacyjną • szlaki rowerowo turystyczne • sprzyjające położenie geograficzne (blisko do Niemiec) • dobre warunki do zamieszkania w gminie
SFERA PRZESTRZENNA		
NEGATYWNE	WEWNĘTRZNE SŁABE STRONY	ZEWNĘTRZNE ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt powolny proces renowacji budynków, • wymagający naprawy stan techniczny dróg, chodników i ulic, • zły stan techniczny elewacji zabudowy obszaru rewitalizowanego • brak dogodnych powiązań komunikacyjnych z innymi miejscowościami • brak kapitału wewnętrznego na rewitalizację zespołów zabudowy mieszkaniowej, specjalnej i turystycznej. • niewydolność infrastruktury wodno-kanalizacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • dalsza degradacja zasobów mieszkaniowych • wzrost natężenia ruchu na drogach dojazdowych do gminy i w ruchu przejazdowym • bliskie sąsiedztwo strefy przygranicznej niemieckich landów wschodnich o ciągle niskim potencjale gospodarczym i narastających problemów społecznych • zanieczyszczenie środowiska spowodowane korzystaniem z ogrzewania na paliwo stałe • degradacja terenów zielonych na terenie i w otoczeniu gminy • zwiększenie się liczby samochodów, co wpływa na problemy komunikacyjne i pogorszenie jakości powietrza oraz hałas

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

SFERA GOSPODARCZA		
POZYTYWNE	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
	<ul style="list-style-type: none"> Atrakcyjne tereny po PGR-rze jako potencjalne tereny inwestycyjne, Tereny rekreacyjne Międzynarodowa współpraca z zagranicznymi partnerami: Ponte San Nicolo – Włochy, Blankensee- Niemcy. Duży zasób terenów inwestycyjnych W części gminy dobrze rozwinięta infrastruktura produkcyjno-magazynowa 	<ul style="list-style-type: none"> Ożywienie gospodarki w skali makro Rozwój gminy w aspekcie współpracy międzynarodowej Przedłużenie sezonu wczasowo- turystycznego Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na inwestycje, w tym z funduszy europejskich Rozwój inwestycji biznesowych i mieszkaniowych w oparciu o nowe tereny; pozytywny związek z korzystnym położeniem geograficznym Tworzenie grup producenckich, dywersyfikacja działalności i nowe specjalizacje w gospodarstwach rolnych Dobre warunki do rozwinięcia działalności agroturystycznej i turystyki wiejskiej w północnej części gminy Wykorzystanie zmiany trendów dotyczących osiedlania się: praca w mieście, życie na wsi
SFERA GOSPODARCZA		
NEGATYWNE	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> słabo rozwinięte zaplecze socjalne dla agroturystyki brak atrakcji dla turystów zbyt mały udział środków angażowanych w promocję gminy w kraju i zagranicą istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia słaby dostęp do sieci kanalizacyjnej w niektórych miejscowościach słaba komunikacja zbiorowa słaba jakość dróg 	<ul style="list-style-type: none"> kryzys gospodarczy i spadek poziomu inwestycji sezonowość rynku pracy słabe połączenia komunikacyjne z miastami, oraz pomiędzy miejscowościami w powiecie, zagrożenia ekologiczne, słaba aktywność zawodowa mieszkańców w podejmowaniu działalności na własny rachunek źle wykształcona infrastruktura usługowa w mniejszych miejscowościach małe możliwości znalezienia zatrudnienia na terenie gminy, mogą stymulować migrację młodych i lepiej wykształconych osób oraz ograniczać osiedlanie się nowych mieszkańców
SFERA SPOŁECZNA		

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
POZYTYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Optymalnie rozwinięta sieć szkół • Oferta gminy w zakresie życia kulturalnego oraz rekreacji • Dobra i przejrzysta polityka inwestycyjna władz gminy w zakresie mieszkań socjalnych i docelowych • Działania profilaktyczne i realizacja programów psychoterapeutycznych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu • Funkcjonowanie ośrodka kultury • Wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • Dostęp do programów unijnych (wykorzystanie funduszy UE w perspektywie 2014-2020 w sferze edukacji, pomocy społecznej i integracji) • Wspólna praca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom • Istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej opieki • Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych • Wzrost świadomości społecznej w kwestii m.in. przemocy domowej, uzależnień i wychowywania dzieci w skali makro • Dobre regulacje prawne na poziomie Państwa pozwalające na prowadzenie skutecznej polityki społecznej w samorządach
SFERA SPOŁECZNA		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Ubóstwo części mieszkańców gminy wynikające z bezrobocia, bezradności i patologii społecznych • Słaba oferta imprez kulturalnych o zasięgu regionalnym • Rosnące ujemne saldo migracji wewnętrznych • Duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych • Alkoholizm • Zjawisko ubożenia rodzin • Kryzysy w rodzinie • Istniejące rozproszenia inicjatyw i brak koordynacji tematycznej • Słaba oferta w zakresie życia kulturalnego oraz sportu i rekreacji • Słabe działania profilaktyczne skierowane do osób uzależnionych od alkoholu 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek tempa wzrostu budownictwa mieszkaniowego w kolejnych latach • Słabe relacje międzysąsiedzkie deklarowane w konsultacjach • Niski poziom kultury prawnej wśród społeczeństwa • Wzrost bezrobocia długotrwałego, zjawiska dziedziczenia bezrobocia oraz rozwój zjawiska wykluczenia społecznego • Odptyw młodych, wykwalifikowanych ludzi do większych miast/ za granicę • Występowanie zjawiska rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa • Istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia w skali makro • Istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej • niekorzystne zmiany demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa i odptywem młodych, wykształconych osób • brak zainteresowania młodych osób sprawami społecznymi

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Wśród mocnych stron Gminy Dobra wymienić należy stały dopływ nowych mieszkańców, zasobność mieszkańców, obecność licznych firm, położenie oraz urozmaicony krajobraz. Natomiast słabe strony w dużej mierze zdeterminowane są przez duże potrzeby w zakresie infrastruktury, a także nierównomierny rozwój, szczególnie mniejszych miejscowości, które w przeszłości były uzależnione od funkcjonowania na ich obszarze PGR-ów. Szanse rozwoju gminy należy upatrywać poprzez utrzymanie wzrostu demograficznego oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój inwestycji. Z kolei zagrożenia, jakie mogą opóźnić rozwój związane są zarówno z brakiem zainteresowania osób młodych sprawami społecznymi oraz z czynnikami powodującymi stopniowe zanieczyszczanie środowiska naturalnego.

5. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Dobra

Zgodnie z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji „W przypadku gdy gmina zamierza realizować zadania własne, o których mowa w art. 3 ust. 1, rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji²⁷. W przypadku gdy uchwała, o której mowa w ust. 1, podejmowana jest z inicjatywy rady gminy, powierza ona wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta przeprowadzenie konsultacji społecznych dotyczących projektu tej uchwały.”

Natomiast zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 wyżej przytoczonej ustawy „Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.”

W związku z powyższym założono, iż rewitalizacja powinna objąć obszar skoncentrowany. Tam w pierwszej kolejności powinny zostać zlokalizowane inwestycje zmierzające do poprawy sytuacji na obszarach zdegradowanych.

---

²⁷ W przypadku Gminy Dobra pojęcia: obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji są pojęciami tożsamymi, ponieważ wynik przeprowadzonych badań wskazał, iż obszar zdegradowany na terenie Gminy Dobra pokrywa się z obszarem, na którym planuje się podjąć działania rewitalizacyjne.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

W efekcie wskazano obszary kryzysowe, dla których zasadne jest rozpoczęcie procesu rewitalizacji.

W ramach odbytych warsztatów, spotkań z mieszkańcami, spacerów studyjnych, przeprowadzonych badań ankietowych oraz wywiadów indywidualnych i grupowych otrzymano dane, które potwierdzają wnioski z analizy danych zastanych, co do obszaru zdegradowanego.

Obszary kryzysowe wyznaczono w obrębie terenów zamieszkałych, na których sytuacja społeczno-gospodarcza określona została zgodnie z powyższą tabelą, jako mniej korzystna niż średnia dla gmin. W efekcie wskazano wymienione w tabeli obszary kryzysowe, dla których zasadne jest rozpoczęcie procesu rewitalizacji. Sugeruję się, aby wszystkie obszary ujęte w klasach I – II zostały objęte programem rewitalizacji. Tam w pierwszej kolejności powinny zostać zlokalizowane inwestycje zmierzające do poprawy sytuacji na obszarach zdegradowanych.

W ramach przeprowadzonych badań ankietowych oraz wywiadów indywidualnych i grupowych otrzymano dane, które potwierdzają wnioski z analizy danych zastanych, potwierdzają konieczność przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarze gminy, gdyż występują obszary zdegradowane, które spełniają warunki, do wyznaczenia ich, jako obszary do rewitalizacji.

Tabela 37 Klasyfikacja obszarów pod względem zdegradowania

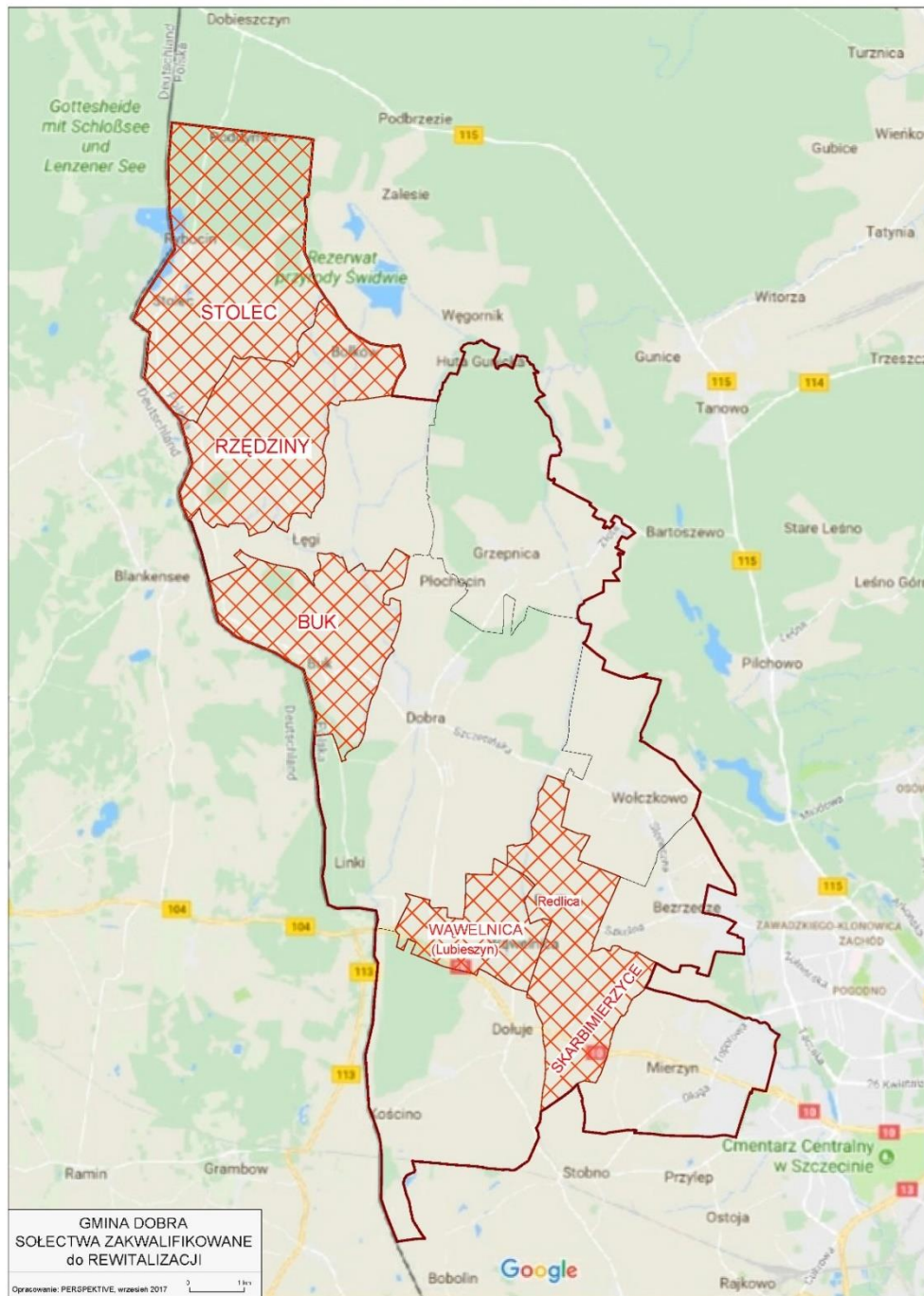
Obszar	Problemy społeczne	Pozostałe problemy (min. 2)	Wskaźnik degradacji	Klasa degradacji
Stolec	+	+	1,41	I
Rzędziny	+	+	1,26	I
Buk	+	+	1,07	II
Skarbimierzyce/Redlica	+	+	0,66	II
Wąwelnica, Lubieszyn	+	+	0,13	II
Grzepnica/Sławoszewo	+	-	-0,10	III
Mierzyn	-	+	0,27	IV
Dołuje/Kościno	-	+	-0,25	IV
Łęgi	-	+	-0,78	IV
Wołczkowo	-	-	-1,13	V
Dobra	-	-	-1,21	V
Bezrzecze	-	-	-1,53	V

Źródło: Opracowanie własne

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

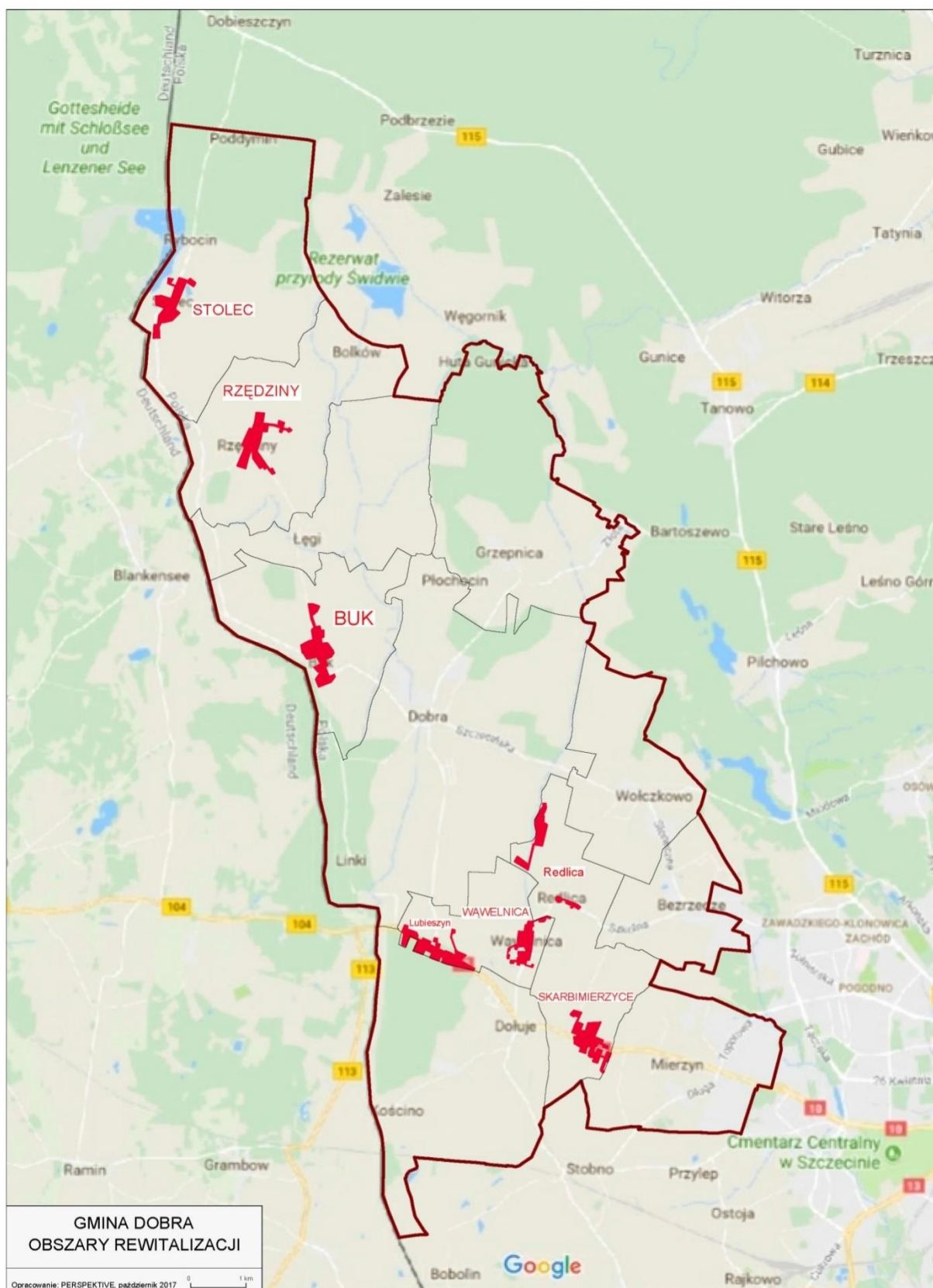
W wyniku przeprowadzonych działań, jako obszar rewitalizacji wyznaczono obszary zabudowane sołectw: **Stolec, Rzędziny, Buk, Skarbimierzyce (Redlica) oraz Wąwelnica (Lubieszyn)**, o powierzchni 183,4 ha, zamieszkiwane przez 1570 osób. Obszar gminy obejmuje 110,28 km² (11028 ha). Obszar rewitalizacji stanowi 1,7 % powierzchni gminy Dobra, a mieszkańcy obszarów rewitalizacji stanowią 7,8% mieszkańców gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Mapa 2 Mapa przedstawiająca obszar zdegradowany na terenie gminy Dobra (zaznaczone kolorem czerwonym). Źródło: Urząd Gminy Dobra.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Mapa 3 Mapa przedstawiająca obszary do rewitalizacji (zaznaczone kolorem czerwonym). Źródło: Urząd Gminy Dobra.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

6. Opis powiązań Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023 z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy Dobra

Podjęcie działań rewitalizacyjnych w Gminie Dobra uzasadnione jest odpowiednimi zapisami w dokumentach strategicznych i planistycznych Gminy (stanowi to istotny element wszechstronnej wizji rozwoju gminy).

1. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Dobra

Celem Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Dobra jest określenie zadań realizacyjnych, które mają na celu podniesienie atrakcyjności gminy w oczach inwestorów, mieszkańców oraz turystów. Dzięki strategii gmina Dobra przedstawia świadomie ukierunkowane procesy podejmowania decyzji. Niniejszy dokument zawiera zapisy, które wskazują na potrzebę podjęcia działań rewitalizacyjnych. Zapisy te sformułowano w postaci głównych celów strategicznego rozwoju. Wyżej wskazane cele strategicznego rozwoju są zgodne z planowanymi do zrealizowania działaniami, określonymi w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dobra:

- ✓ **Cel Strategiczny nr 2** – Stworzenie warunków bazowo-organizacyjnych i szerokiej oferty kulturalno-oświatowej dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców:
  - **Cel Szczegółowy nr 1** – Baza kulturalno-oświatowa i sportowa dostosowana dla potrzeb demograficznych mieszkańców:
    - Sposób realizacji:
      - przemyślane sposoby budowy, rozbudowy, modernizacji bazy kulturalno-oświatowej i sportowej oraz jej obsługi,
      - pomoc dla realizacji lokalnych inicjatyw,
      - pozyskiwanie środków z innych instytucji wspierających tego typu przedsięwzięcia.

- ✓ **Cel Strategiczny nr 5** – Tworzenie dogodnych warunków do życia mieszkańców i dla rozwoju gospodarki:
  - **Cel Szczegółowy nr 1** – Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej:
    - Sposób realizacji:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- rozbudowa infrastruktury technicznej wodno-kanalizacyjnej,
  - budowa, modernizacja i remonty infrastruktury drogowej w gminie w oparciu o program rozwoju transportu.
- ✓ **Cel Strategiczny nr 6** – Rozwój przedsiębiorczości i turystyki.
- **Cel Szczegółowy nr 2** – Gmina jako miejsce turystyki i rekreacji:
    - Sposób realizacji:
      - współdziałanie dla rozbudowy struktury baz sportowo rekreacyjnych.
- ✓ **Cel Strategiczny nr 7** – Gmina ekologiczna odpowiadająca wymaganiom jej mieszkańców.
- **Cel szczegółowy nr 1** – Utrzymanie środowiska naturalnego i kulturowego w dobrej kondycji ekologicznej odpowiadającej wymaganiom gminy ekologicznej:
    - Sposób realizacji:
      - Informowanie społeczeństwa o stanie środowiska, zagrożeniach oraz konsekwencjach ekonomicznych spowodowanych zanieczyszczeniami.
- ✓ **Cel Strategiczny nr 8** – Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- **Cel szczegółowy nr 4** – Rozwój bezpiecznego układu funkcjonalnego i technicznego ulic:
    - Sposób realizacji:
      - poprawa parametrów technicznych ulic i chodników oraz organizowanie monitoringu i systemu bezpiecznych parkingów.

Wszystkie wyżej wskazane cele strategiczne wykazują komplementarność z wizją, celami strategicznymi i projektami planowanymi do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017-2023.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

2. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2013-2020.

Opracowany w 2013 roku Program Rewitalizacji Gminy Dobra zawierał zintegrowane, strategiczne działania zaplanowane do realizacji na obszarze gminy w latach 2013 - 2020. Program Rewitalizacji opracowano w oparciu o „Wytyczne w zakresie opracowania LPR ” RPO WZ na lata 2007-2013.

Głównym celem Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2013 - 2020 była identyfikacja i usunięcie skutków niekorzystnych zjawisk, które spowodowały degradację obszaru gminy. Przedstawiony program obejmował działania rewitalizacyjne skupione wokół trzech najistotniejszych z punktu widzenia gminy filarów:

1) **rozwój przestrzenno-ekologiczny** – realizowany w przestrzeni publicznej obejmujący remonty, modernizacje i konserwacje zabytkowych obiektów i innych obiektów przestrzeni publicznej, a także wpływający na poprawę stanu środowiska naturalnego,

2) **rozwój gospodarczy** – realizowany poprzez działania zmierzające do tworzenie nowych miejsc pracy, pobudzania przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej,

3) **rozwój społeczny** – realizowany poprzez działania zmierzające do zapobiegania patologiom społecznym a także sprzyjającym rozwojowi podmiotów i przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej.

Program zawierał jedynie 3 projekty, z których:

1. Budowa gospodarstwa rolnego wraz z zagospodarowaniem terenu i niezbędną infrastrukturą na działkach nr ew. 3/3, 23 i 24 położonych w Kościnie, gm. Dobra – **projekt zrealizowany,**
2. Planowana budowa zakładu produkcyjnego na terenie Gminy Dobra – **projekt nie został zrealizowany,**
3. Budowa drogi dojazdowej do terenów Gminy Dobra, w tym do Zakładu Aktywności Zawodowej– **realizację projektu odsunięto w czasie.**

W związku z powyższym oraz dynamicznie zmieniającą się sytuacją demograficzną, a także nowymi wytycznymi w zakresie opracowania Programów rewitalizacji, zasadne jest sporządzenie nowego Programu.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Program rewitalizacji na terenie obszaru problemowego w synergii z działaniami strategicznymi gminy ma doprowadzić do poprawy estetyki gminy, jakości infrastruktury i dostępności do usług edukacyjnych i sportowych, zmniejszenia patologii społecznych i procesu wykluczenia długoletnich mieszkańców. Co więcej program ma również na celu aktywizację społeczności lokalnej, jest to podstawowy warunek, który ma za zadanie spełnić Lokalny Program Rewitalizacji.

3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2016 – 2022

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2016 – 2022 jest dokumentem, który został opracowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego Socius. Jest to najważniejszy dokument, który wyznacza kierunki polityki społecznej w gminie. Strategia została stworzona w perspektywie do roku 2022, co oznacza iż koncentruje się nie tylko na aktualnie występujących problemach, lecz także na problemach które mogą pojawić się w gminie w najbliższej przyszłości.

Dokument został podzielony na kilka części: diagnozę problemów społecznych, prognozę zmian w obszarze problemów społecznych, cele strategiczne i operacyjne, działania ukierunkowane na realizację zakładanych celów oraz wskaźników pomiaru ich realizacji, zasady monitoringu i ewaluacji strategii.

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2016-2022 są działania na rzecz wzmocnienia kapitału ludzkiego oraz społecznego gminy, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017-2023 wykazuje zgodność z misją wyżej wskazanej strategii, a także z następującymi jej celami strategicznymi:

- ✓ **Cel Strategiczny nr 2** – Wzmacnianie Spójności Społecznej Mieszkańców:
  - **Cel Operacyjny 2.1** - Wspieranie procesu tworzenia więzi społecznych i integracji mieszkańców:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- **Działania:** - Wspieranie działań na rzecz budowania tożsamości lokalnej.
- **Cel operacyjny 2.2.** – Niwelowanie różnic społecznych i ekonomicznych pomiędzy obszarami gminy:
  - **Działania:** Realizacja programów adresowanych do mieszkańców miejscowości najbardziej oddalonych od Dobrej.
- ✓ **Cel Strategiczny nr 4** – Rozwój zasobów i infrastruktury polityki społecznej w gminie:
  - **Cel operacyjny 4.1.** – Rozwój infrastruktury oświaty, systemu pomocy społecznej, kultury oraz zaplecza rekreacyjnego i sportowego:
    - **Działania:** Rozbudowa i modernizacja infrastruktury, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci, osób starszych, bezdomnych.

Niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji, poprzez działania zaplanowane do zrealizowania przyczyni się do zminimalizowania problemów określonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2016-2022. Co więcej wdrożenie wszystkich planów rewitalizacyjnych doprowadzi do realizacji wizji i misji rozwoju społecznego gminy.

4. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dobra.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dobra jest dokumentem, który wyprzedza sporządzanie planów miejscowych i ich praktyczne stosowanie. Dokument ten określa politykę przestrzenną gminy, nadaje generalny kierunek dalszym opracowaniom planistycznym, a także pozwala na uzyskanie szerokiej akceptacji dla decyzji najważniejszych dla całej wspólnoty samorządowej.

Powyższy dokument formułuje następujące zasady rozwoju gminy, których realizacja zapewni poprawę warunków życia mieszkańców:

1. W miejscowościach, w których przewidywany jest największy rozwój ludności, utworzenie ośrodków usług skoncentrowanych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

2. Zapewnienie ładu przestrzennego i estetyki gminy poprzez wyznaczenie stref różnych form działalności i określenie zasad rozwoju, w dostosowaniu do walorów obszaru oraz istniejącego zainwestowania i użytkowania.
3. Podniesienie standardu życia mieszkańców poprzez uzyskanie następującego poziomu wskaźników:
  - o ochrona zdrowia - 1 placówka lecznicza we wsiach usług podstawowych
  - o szkolnictwo podstawowe - 25 uczniów na 1 oddział, nauka na jedną zmianę
  - o przedszkola - dla 60 % dzieci w wieku 3 - 6 lat (łącznie z prywatnymi)
  - o handel - 450 m² powierzchni użytkowej na 1000 mieszkańców
  - o gastronomia - 50 miejsc konsumpcyjnych na 1000 mieszkańców
  - o kultura elementarna - 1 obiekt w każdej wsi powyżej 100 mieszkańców
  - o sport - 1 urządzenie sportowe w każdej wsi powyżej 100 mieszkańców.
4. Zwiększenie ilości miejsc pracy przede wszystkim w usługach, drobnym przemyśle, rekreacji, gospodarce żywnościowej.
5. Perspektywiczny rozwój oświaty tj.:
  - o W wychowaniu przedszkolnym, za obligatoryjne uznaje się funkcjonowanie przy wszystkich szkołach podstawowych, oddziałów przedszkolnych dla sześciolatków oraz przewiduje się potrzebę funkcjonowanie przedszkola w Dobrej, Mierzynie, Bezzreczu, Dołujach. Dopuszcza się wszelkie formy placówek opieki przedszkolnej (gminne, prywatne, rodzinne).
  - o W szkolnictwie przewiduje się dalsze funkcjonowanie szkół podstawowych w Dobrej, Wołczkowie, Rzędzinach, Dołujach, Bezzreczu, Mierzynie,
  - o W przypadku znacznego wzrostu liczby ludności wskazana jest również realizacja liceum ogólnokształcącego w Dobrej
6. Perspektywiczny rozwój służby zdrowia tj.:
  - o Utrzymanie istniejącego stanu zainwestowania (Ośrodek Zdrowia w Dobrej, Dołujach, Mierzynie) oraz w miarę wzrostu liczby ludności tworzenie nowych placówek opieki zdrowotnej.

Wyżej wskazane zasady rozwoju gminy, są częściowo zgodne z celami, które zostały określone w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Nie wszystkie cele wpisują się w działania, które będą przeprowadzone na terenach zdegradowanych, które zostaną poddane procesowi rewitalizacji.

5. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobra na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017 – 2020 (aktualizacja)

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobra stanowi narzędzie, prowadzące do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie gminy, a także do zapewnienia skutecznych mechanizmów chroniących środowisko przed dalszą degradacją.

Niniejszy program wskazuje na najważniejsze problemy ekologiczne na terenie gminy Dobra, tj.:

- ograniczenie niskiej emisji,
- niedostateczny stan dróg na terenie gminy,
- nieuporządkowana gospodarka ściekowa.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobra zawiera priorytety ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska, które są zbieżne z celami i działaniami zaplanowanymi do realizacji na skutek wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017-2023:

✓ Ochrona powietrza:

- **Cel długoterminowy do roku 2020** – Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii oraz promocja wykorzystania odnawialnych źródeł,
  - **Cel krótkoterminowy do roku 2016** – Spełnienie standardów jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji z procesów spalania paliw, ograniczenie niskiej emisji, zmniejszenie zapotrzebowania na energię:
    - **Przedsięwzięcie:** Budowa ścieżek rowerowych.
  - **Cel krótkoterminowy do roku 2016** – Poprawa jakości powietrza poprzez poprawienie warunków na drogach Gminy:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- **Przedsięwzięcie:** Modernizacja układu drogowego w gminie.
- **Cel krótkoterminowy do roku 2016** – Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza:
  - **Przedsięwzięcie:** Promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki, Informowanie mieszkańców o stanie środowiska na terenie gminy, zmianach prawnych z dziedziny ochrony środowiska i działaniach podejmowanych na rzecz ochrony powietrza, Wspieranie działań edukacji szkolnej np.: prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza dla młodzieży na terenach cennych przyrodniczo.
- ✓ **Gospodarka Wodno-Ściekowa:**
  - **Cel długoterminowy do roku 2020** – Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania:
    - **Cel krótkoterminowy do roku 2016** – Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i deszczowej:
      - **Przedsięwzięcie:** Budowa kanalizacji deszczowej, Budowa sieci wodociągowej.

6. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra wyznacza główne cele i kierunki działań, na rzecz poprawy jakości powietrza, efektywności energetycznej, a także ograniczenia emisji zanieczyszczeń.

Plan określa następujące cele dla gminy Dobra w kontekście gospodarki niskoemisyjnej do roku 2020:

- ✓ redukcja emisji CO₂ na terenie gminy Dobra o 5,56% do roku 2020 r., w stosunku do roku bazowego 2013 r.,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- ✓ redukcja do 2020 r. zużycia energii finalnej o 2,18%, w stosunku do roku bazowego 2013 r.,
- ✓ zwiększenie udziału wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie gminy Dobra o 0,22% do roku 2020, w stosunku do roku bazowego 2013 r.,
- ✓ redukcja zanieczyszczeń do powietrza zgodnie z zapisami POP²⁸ dla strefy zachodniopomorskiej.

Cele strategiczne i szczegółowe Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra wykazują zgodność z działaniami zaplanowanymi do realizacji na skutek wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017-2023:

- ✓ **Cel Strategiczny nr 1** - Racjonalizacja wykorzystania źródeł energii oraz stymulowanie poprawy efektywności energetycznej na wszystkich etapach procesu zaopatrzenia w energię odbiorców z terenu gminy:
  - **Cele Szczegółowe:**
    - Przebudowa istniejących i budowa nowych systemów ciepłowniczych,
    - Likwidacja lub modernizacja (w kierunku wykorzystania proekologicznych nośników energii) źródeł „niskiej emisji” (indywidualnych węglowych systemów grzewczych, lokalnych kotłowni opalanych węglem),
    - Zmniejszenie zużycia energii cieplnej poprzez izolację cieplną budynków i stosowanie materiałów energooszczędnych.
- ✓ **Cel Strategiczny nr 2** - Redukcja zużycia energii finalnej, poprzez podniesienie efektywności energetycznej budynków:
  - Cele Szczegółowe:
    - Promocja i wdrażanie idei budownictwa energooszczędnego,
    - Montaż/instalacja efektywnego energetycznie oświetlenia.
- ✓ **Cel Strategiczny nr 3** - Rozwój zrównoważonego transportu w gminie:
  - Cele Szczegółowe:

---

²⁸ Program Ochrony Powietrza

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- Bieżąca modernizacja i budowa infrastruktury drogowej,
  - Budowa zintegrowanego systemu dróg rowerowych.
- ✓ **Cel Strategiczny nr 7** - Edukacja i promocja w obszarze ochrony środowiska:
- Cel szczegółowy:
    - Przeprowadzenie kampanii edukacyjnych.

Podsumowując, wszystkie wyżej wskazane dokumenty strategiczne i planistyczne Gminy Dobra wykazują komplementarność z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023. Dokumenty te są ze sobą powiązane, ponieważ mają one na celu polepszenie warunków życia na terenie Gminy Dobra, doprowadzając w ten sposób do zmniejszenia problemów społecznych, gospodarczych, technicznych, środowiskowych, funkcjonalno – przestrzennych, które sprawiają, iż na wielu obszarach gminy występują zjawiska o negatywnym charakterze.

Szansą na zmniejszenie wyżej wskazanych problemów, jest realizacja przedsięwzięć, zaplanowanych w ramach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017 – 2023, a także w ramach przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w pozostałych dokumentach strategicznych i planistycznych Gminy Dobra. Należy podjąć działania w zakresie m.in. przebudowy zdegradowanych obiektów, terenów i przestrzeni, po to aby nadać im nowe funkcje.

Kierunek zmian musi mieć charakter kompleksowy i zintegrowany wraz z innymi działaniami, które prowadzą do zwiększenia integracji społecznej i przyczyniają się do zmniejszenia ubóstwa oraz prowadzą do zwiększenia szans na zatrudnienie. Rewitalizacja jest możliwością dla rozwoju Gminy Dobra, wpłynie na procesy społeczne, a co więcej zapobiegnie zjawiskom kryzysowym, które wynikają z postępującego procesu degradacji na wszystkich pięciu płaszczyznach, tj. społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

7. Opis obszaru rewitalizacji i pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji wraz ze skalą i charakterem potrzeb rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Dobra obejmuje obszary zabudowane i zamieszkane sołectw, na których zdiagnozowano występujące w największym stopniu zjawiska kryzysowe, jednocześnie będące miejscowościami popegeerowskimi:

1. **Stolec,**
2. **Rzędziny,**
3. **Buk,**
4. **Skarbimierzyce (Redlica),**
5. **Wąwelnica (Lubieszyn).**

Problemy poszczególnych sołectw, które zostały wskazane poniżej, znajdują odzwierciedlenie w pozostałych dokumentach strategicznych i planistycznych Gminy Dobra, które mają na celu doprowadzenie do ich zmniejszenia bądź też zlikwidowania. Opis celów strategicznych wyżej przytoczonych dokumentów znajduje się w podrozdziale szóstym Lokalnego Programu Rewitalizacji.

a) **Stolec**

Stolec położony jest na uboczu, z dala od ruchliwych ulic i codziennego miejskiego zgiełku, w pobliżu jezior Stolsko i Świdwie. Nad jeziorem Stolsko istnieje zadbany, utrzymywany przez Gminę Dobra teren rekreacyjny, który w miesiącach letnich odwiedzany jest przez mieszkańców okolicznych wsi.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Rozwoju Gminy Dobra, miejscowość Stolec znajduje się w rejonie „C”. Obszar ten poza funkcją rolniczą jest predysponowany do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej, zarówno dla celów ponadgminnych, jak i dla intensywnie rozwijających się osiedli mieszkaniowych w pozostałej części gminy. W miejscowości Stolec przewidywany jest również rozwój funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej o niskiej intensywności.

Stolec ze względu na walory krajobrazowe i położenie, może pełnić funkcję ośrodka obsługi ruchu turystycznego wraz z możliwością stworzenia miejsc noclegowych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 1 Wjazd do miejscowości Stolec

W Stolcu znajduje się piękny, zbudowany w latach 1721-1727 w stylu barokowego klasycyzmu pałac. Rezydencja stoleccka położona jest w parku, którego główna oś rozciąga się równoleżnikowo od wsi Bolków (w kierunku wschodnim). Brama wjazdowa do pałacu ma kute motywy roślinne z wplecionymi inicjałami ostatniego właściciela, a samo wejście zdobią dwa kamienne jelenie. Pałac jest obecnie własnością prywatną.

Zdewastowanym zabytkiem wsi jest XVIII-wieczny cmentarz z centralnie położonym pomnikiem nagrobnym jednego z właścicieli oraz kościołem pw. Św. Maksymiliana Marii Kolbe zbudowanym w latach 1731-1735 w miejscu starszego, prawdopodobnie XVI-wiecznego, który stał na miejscu jeszcze starszego obiektu.

Obiekty wpisane do ewidencji konserwatorskiej to: stajnia folwarczna, 3 obory folwarczne, kuźnia/warsztat folwarczny, budynek szkoły, w którym mieści się obecnie biblioteka, remiza, czworak folwarczny, ogrodzenie i brama zespołu pałacowo-parkowego oraz brama w murze przykościelnym.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 2 Pałac w miejscowości Stolec

Przez wieś przebiega rowerowy szlak turystyczny „Puszcza Wkrzańska”. Granicząca z miejscowością puszcza oraz zaliczony do obszarów Natura 2000 Rezerwat Świdwie przyciągają wielu pasjonatów przyrody.

W Stolcu znajduje się klub, w którym odbywają się imprezy kulturalne. Działają dwa stowarzyszenia.

Stolec jest w pełni zelektryfikowany oraz objęty gazyfikacją przewodową.

Problemy wskazane przez mieszkańców sołectwa:

W wyniku wdrożonego procesu partycypacji społecznej mieszkańcy sołectwa Stolec wskazali, iż największymi problemami na ich terenie są:

- zły stan dróg w gminie,
- problem z ciśnieniem wody (jest ono zbyt niskie), oraz brak wystarczającego pokrycia siecią wodociągową na terenie miejscowości Stolec,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- zanedbane budynki na terenie miejscowości, a także duża ilość pustostanów po byłych PGR-ach, które są w złym stanie technicznym,
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych, przez który niniejsze obiekty są wyłączone z użytku,
- braku sklepu spożywczego,
- braku utwardzonej ścieżki rowerowej,
- nie w pełni zagospodarowany plac zabaw, który wymaga doinwestowania,
- braku podłączenia studni głębinowej do sieci,
- braku infrastruktury wokół jeziora.

Zdjęcie 3 Miejscowość Stolec

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 4 Teren rekreacyjny nad Jeziorem Stolsko

Zdjęcie 5 Stan techniczny drogi na odcinku Buk – Stolec

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 6 Zabudowa po byłych PGR-ach na terenie miejscowości Stolec

Z analizy wyżej przytoczonych problemów wynika, iż na terenie sołectwa występują problemy związane ze sferą techniczną, środowiskową, funkcjonalno-przestrzenną, społeczną oraz gospodarczą.

Negatywne zjawiska w sferze technicznej w rozumieniu zapisów ustawy o rewitalizacji dotyczą m.in. poziomu degradacji technicznej obiektów budowlanych, a także braku rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Z przeprowadzonych obserwacji wynika, iż na terenie sołectwa znajdują się budynki po byłych PGR-ach, które nie są wykorzystane. Ich ponowne zaadaptowanie na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej stanowi szansę na rozwój regionu i zapewnienie miejsc pracy dla mieszkańców sołectwa.

Czynnikami mającymi znaczący wpływ na rozwój miejscowości Stolec są przede wszystkim uwarunkowania geograficzne oraz walory krajobrazowe.

Zgodnie z Planem Odnowy Miejscowości, planowanymi kierunkami odnowy będą m.in.:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- uwypuklenie walorów krajobrazowych i historycznych miejscowości,
- rozwój u poprawa lokalnej infrastruktury technicznej, turystycznej.
- poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług publicznych dla mieszkańców,
- poprawa estetyki miejscowości,
- rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej.
- podejmowanie działań promocyjnych, mających na celu przyciągnięcie turystów oraz inwestorów.

Na terenie sołectwa znajduje się zabytkowy Pałac. W chwili obecnej obiekt ten ze względu na jego stan techniczny nie jest użytkowany. Ma on wyjątkowe znaczenie dla tożsamości lokalnej. Przeprowadzenie działań prowadzących do ponownego wykorzystania budynku pałacu oraz zagospodarowania terenu wokół niego stanowi szansę na wykorzystanie endogenicznego potencjału miejsca, a także na rozwój sołectwa pod kątem turystyki.

Co więcej zaadaptowanie pałacu pozwoli na wypromowanie zarówno sołectwa jak i całej gminy, jako obszar atrakcyjny turystycznie. Dodatkowo adaptacja pałacu pozwoli na utworzenie nowych miejsc pracy, jest to inwestycja, która służy rozwojowi sektora około turystycznego.

Na terenie sołectwa występują tereny zieleni, jednakże nie mają one charakteru urządzonego, np. teren wokół kościoła na terenie Stolca. Tereny zieleni zagospodarowane w odpowiedni sposób podnoszą atrakcyjność krajobrazu. Podczas spotkań mieszkańcy wykazywali inicjatywę uporządkowania terenów zielonych na terenie sołectwa, co może potencjalnie wpłynąć na rozwiązanie problemów społecznych, poprzez zaangażowanie lokalnej społeczności w sprawy lokalne, a także przyczynić się do integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji.

Ważny aspekt stanowi także podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców. Potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw oraz zachowań ekologicznych, które przyczyniają się do ochrony środowiska naturalnego. W ramach niniejszego Programu Rewitalizacji planowane są spotkania edukacyjne, na temat wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu ochrony środowiska. Pozwolą one na zwiększenie

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

świadomości ekologicznej mieszkańców sołectwa, przyczyniając się tym samym do zmniejszenia problemów natury środowiskowej na terenie sołectwa.

Mapa 4 Obszar rewitalizacji na terenie miejscowości Stolec

b) Rzędziny

Pierwsza wzmianka o wsi Rzędziny pochodzi z roku 1284. Od średniowiecza po XVII wiek, historia miejscowości związana była z dziejami wsi Buk i rodem von Ramin, a następnie z rodami Lepel, Donnersmark i Arnim. Od XVIII wieku siedziba dworska w Rzędzinach była ważnym dla sztuki miejscem, w którym gromadzono dzieła sztuki, a także tworzono i wydawano dzieła literackie. W chwili obecnej na terenie wsi znajdują się zabytkowe zabudowania pałacowe, które w dużej mierze zostały zniszczone w czasie II wojny światowej.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Z zespołu dworskiego pozostała piętrowa oficyna z II połowy XIX wieku, kamiennie-ceglana stodoła i obora z 1857 r., częściowo zrujnowana gorzelnia z XIX wieku, dzwon przy kaplicy z 1918 roku a także park z wiekowymi okazami drzew, mocno zaniedbany, wpisany do rejestru zabytków. W ewidencji konserwatorskiej znajduje się dom rządcy i robotników folwarcznych oraz stajnia folwarczna.

We wsi funkcjonowało Państwowe Gospodarstwo Rolne. Wokół miejscowości rozpościerają się pola uprawne.

Obecnie we wsi znajduje się Publiczna Szkoła Podstawowa, Punkt Przedszkolny w budynku szkoły, kaplica oraz sklep spożywczy.

Rzędziny mają rolniczy charakter, choć trudno jednoznacznie stwierdzić, że większość mieszkańców utrzymuje się z pracy w rolnictwie.

Na terenie sołectwa działają dwie organizacje pozarządowe, aktywni mieszkańcy skupiają się w Radzie Soleckiej, Radzie Parafialnej oraz Radzie Rodziców przy PSP.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Rozwoju Gminy Dobra, miejscowość Rzędziny znajduje się w rejonie „C”. Obszar ten poza funkcją rolniczą jest predysponowany do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej, zarówno dla celów ponadgminnych, jak i dla intensywnie rozwijających się osiedli mieszkaniowych w pozostałej części gminy. W miejscowości Rzędziny przewidywany jest również rozwój funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej o niskiej intensywności.

Zgodnie z Planem Odnowy Miejscowości, planowanymi kierunkami odnowy będą m.in.:

- uwypuklenie walorów krajobrazowych i historycznych miejscowości,
- rozwój u poprawa lokalnej infrastruktury technicznej, turystycznej.
- poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług publicznych dla mieszkańców,
- poprawa estetyki miejscowości,
- rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej.
- podejmowanie działań promocyjnych, mających na celu przyciągnięcie turystów oraz inwestorów

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Rzędziny ze względu na walory krajobrazowe i położenie, mogą pełnić funkcję ośrodka obsługi ruchu turystycznego wraz z możliwością stworzenia miejsc noclegowych.

Problemy wskazane przez mieszkańców sołectwa:

W procesie konsultacji społecznych mieszkańcy sołectwa Rzędziny stwierdzili zły stan techniczny dróg oraz oznakowania (brak znaku informującego o położeniu miejscowości). Droga na odcinku Rzędziny-Buk jest zbyt wąska (auta muszą zjechać na pobocze, aby się wyminąć). Połączenia autobusowe występują zbyt rzadko.

Autobus do Dobrej jest mniej więcej, co 3 godziny. W Dobrej jest punkt przesiadkowy do autobusów ZDITM, które nie są ze sobą zsynchronizowane, co jest efektem braku dostępności do infrastruktury zdrowotnej (lekarz, apteka) w okolicy. W tej miejscowości problem azbestu występuje na około 20% zabudowy mieszkalnej. Dodatkowo w miejscowości występują również pustostany po PGR-ach, na których również jest azbest. Mieszkańcy wskazali również, iż na terenie miejscowości znajduje się boisko sportowe, które pomimo dobrego wyposażenia nie posiada odpowiednio zagospodarowanego terenu, który znajduje się dookoła boiska.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 7 Wjazd do miejscowości Rzędziny

Zdjęcie 8 Filia Gminnego Centrum Kultury i Bibliotek w miejscowości Rzędziny

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 9 Teren sportowo-rekreacyjny na terenie miejscowości Rzędziny. Mieszkańcy wskazują na problem braku zagospodarowania terenu wokół boiska

Zdjęcie 10 Budynek po byłym PGR na terenie miejscowości Rzędziny

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 11 Stan techniczny drogi na odcinku Buk - Rzędziny. Mieszkańcy wskazują na problem szerokości i stanu technicznego jezdni

Na terenie sołectwa zdiagnozowano problemy związane ze sferami: techniczną, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną, społeczną oraz gospodarczą.

Problemy związane ze sferą środowiskową dotyczą m.in. budynków pokrytych azbestem, który stanowi niebezpieczeństwo dla użytkowników tych obiektów. Sposobem na rozwiązanie tego problemu jest kontynuacja działań gminy, dotyczących likwidacji pokrycia azbestowego.

Na terenie sołectwa znajduje się wiele budynków po byłych PGR-ach, które w chwili obecnej niszczej. Brak podjęcia działań, które prowadziłyby do remontu bądź modernizacji tych obiektów może w przyszłości skutkować zawaleniem się tych obiektów prowadząc tym samym do powstania katastrofy budowlanej. Koniecznym działaniem jest doprowadzenie obiektów do stanu, który nie zagraża bezpieczeństwu osób przebywających w ich pobliżu. Co więcej zaadaptowanie wyżej wskazanych obiektów np. przez przedsiębiorców może przyczynić się do rozwiązania problemów zarówno w sferze gospodarczej jak i społecznej. Adaptacja budynków na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej pozwoli na utworzenie nowych miejsc pracy zmniejszając tym samym problem bezrobocia na terenie sołectwa.

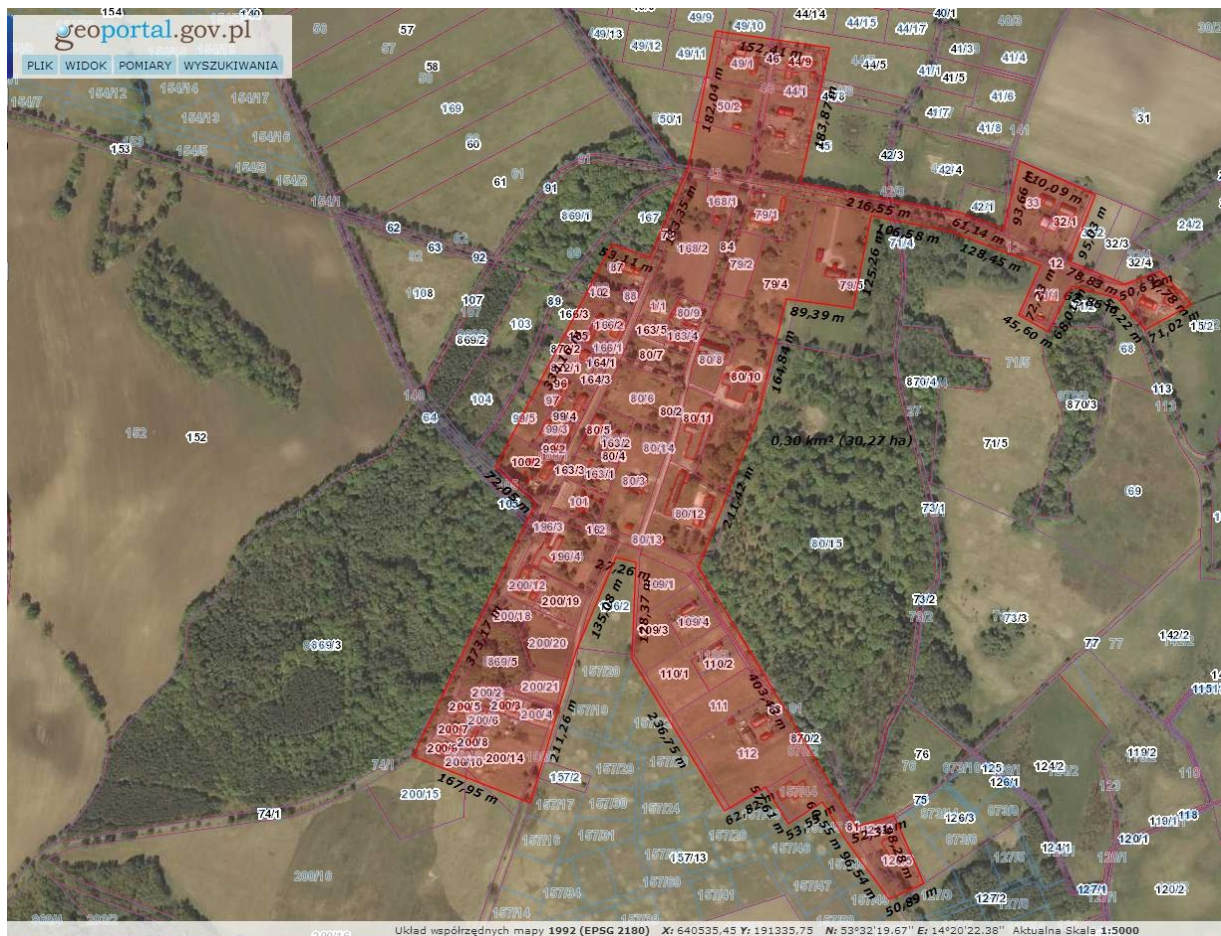
Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Na terenie miejscowości znajduje się boisko sportowe, które pomimo dobrego wyposażenia nie posiada odpowiednio zagospodarowanego terenu, który znajduje się dookoła boiska. Mieszkańcy podczas spotkań wskazywali na potrzebę zagospodarowania terenu wokół boiska tak, aby w słoneczne dni było możliwe korzystanie z dostępnej infrastruktury. Zagospodarowanie terenu wokół boiska może przyczynić się do rozwiązania problemów w sferze społecznej, ponieważ dzięki odpowiedniemu zagospodarowaniu terenu możliwa będzie integracja społeczności lokalnej poprzez różnego rodzaju festyny, pikniki lub inny sposób spędzania czasu na świeżym powietrzu.

Na terenie sołectwa zwrócono również uwagę na niską funkcjonalność układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego oraz ruchu rowerowego. Należy podjąć działania dotyczące przebudowy i remontu ulic na terenie sołectwa, budowy ścieżek rowerowych i pieszych, a także chodników i oświetlenia, dzięki czemu sołectwo będzie stanowiło atrakcyjne oraz bezpieczne miejsce, w którym możliwy będzie rozwój aktywności i integracji społecznej oraz wypoczynku i rekreacji mieszkańców.

Poprawa jakości ciągów komunikacyjnych, tj. nawierzchni dróg przyczyni się do bezpieczeństwa osób z nich korzystających, a w dłuższej perspektywie do zoptymalizowania połączeń komunikacji miejskiej, która będzie mogła funkcjonować w szybszy i sprawniejszy sposób (w chwili obecnej stan techniczny dróg na terenie sołectwa nie pozwala na to, aby komunikacja funkcjonowała w sposób bardziej funkcjonalny i efektywny). Nowa infrastruktura drogowa przyczyni się do poprawy estetyki sołectwa.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Mapa 5 Obszar rewitalizacji na terenie miejscowości Rzędziny

c) Buk

Buk jest niewielką miejscowością oddaloną ok. 3 km na północny-zachód od siedziby gminy - Dobrej. W centrum wsi krzyżują się drogi powiatowe, prowadzące do miejscowości Łęgi i Stolec. Przez teren miejscowości przebiega oddalona od zabudowań, przepięknie usytuowana ścieżka rowerowa, z której chętnie korzystają mieszkańcy gminy i turyści.

W pobliżu Buku usytuowane jest byłe piesze i rowerowe przejście graniczne małego ruchu granicznego do Niemiec: Buk - Blankensee. Tradycją stały się rajdy rowerowe po okolicznych terenach, w których wspólnie uczestniczą rowerzyści z Polski i Niemiec.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 12 Zabytkowy kościół na terenie miejscowości Buk

Zdjęcie 13 Stan techniczny niektórych budynków na terenie miejscowości Buk

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 14 Centrum miejscowości Buk

Zdjęcie 15 Droga prowadząca do miejscowości Rzędziny

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zidentyfikowano na terenie obszaru sołectwa budynki zdegradowane, które znajdują się w zasobach gminy, innych podmiotów, a także będących własnością osób prywatnych (o charakterze mieszkaniowym i służących prowadzeniu działalności gospodarczych), które wymagają przeprowadzenia działań związanych z ich odbudową, przebudową, rozbudową bądź remontem, a także uregulowaniem stanu prawnego, po to, aby przywrócić bądź nadać im inne funkcje społeczne.

Na terenie sołectwa zdiagnozowano konieczność podjęcia działań mających na celu zmniejszenie wysokiego poziomu zanieczyszczenia powietrza w zakresie przedsięwzięć pozwalających na zastąpienie starych i nisko sprawnych urządzeń grzewczych bardziej proekologicznymi rozwiązaniami, które dostarczają ciepło. Należy podjąć działania, dzięki którym mieszkańcy sołectwa będą mogli zastąpić stare urządzenia grzewcze negatywnie oddziałujące na środowisko, urządzeniami proekologicznymi.

Na terenie sołectwa zwrócono również uwagę na niską funkcjonalność układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego oraz ruchu rowerowego.

Należy podjąć działania dotyczące przebudowy i remontu ulic na terenie sołectwa, budowy ścieżek rowerowych i pieszych, a także chodników i oświetlenia, dzięki czemu sołectwo będzie stanowiło atrakcyjne oraz bezpieczne miejsce, w którym możliwy będzie rozwój aktywności i integracji społecznej oraz wypoczynku i rekreacji mieszkańców. W ramach niniejszego programu rewitalizacji przewidziano działania zwiększające funkcjonalność układów komunikacyjnych w postaci m.in. budowy chodników na terenie miejscowości.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

d) Skarbimierzyce (Redlica)

W skład sołectwa wchodzi 2 miejscowości Skarbimierzyce i Redlica. Skarbimierzyce są jedną z najstarszych wsi w okolicy Szczecina – pierwsza wzmianka o miejscowości jest datowana na rok 1243. Skarbimierzyce leżą wzdłuż drogi krajowej nr 10, prowadzącej ze Szczecina w stronę granicy z Niemcami. Ze względu na doskonałe połączenie drogowe z miastem Szczecin, duże firmy swoje hale produkcyjne i magazynowe postanowiły ulokować właśnie w Skarbimierzycach.

W położonej z dala od miejskiego zgiełku Redlicy w ostatnich latach widoczny jest znaczny rozwój budownictwa mieszkaniowego. Wielką atrakcją Skarbimierzyc jest pięknie odrestaurowany Folwark Skarbimierz, który przyciąga gości z Polski i Niemiec. We wchodzącej w skład sołectwa Skarbimierzyce miejscowości Redlica znajduje się oczyszczalnia ścieków obsługująca teren Gminy Dobra. Koszt rozpoczętej w 2011 roku rozbudowy oczyszczalni i przystosowania jej do stale zwiększającej się liczby mieszkańców wyniesie ponad 15 mln zł – jest to jedna z największych inwestycji w Gminie Dobra w ostatnich latach.

W roku 2012, położona nieco na uboczu Redlica, dzięki przebudowanej drodze gminnej, uzyskała doskonałe połączenie drogowe z Bezrzeczem i Szczecinem.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Rozwoju Gminy Dobra, miejscowość Skarbimierzyce znajduje się w rejonie „A”. Jest to rejon intensywnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego, z wydzieloną strefą intensywnej działalności gospodarczej, wokół miejscowości Skarbimierzyce i projektowanego węzła drogowego, przy istniejącej drodze krajowej nr 10. Redlica znajduje się w rejonie „B –A” – lokalizacji ogólnodostępnych terenów rekreacji, wypoczynku, sportu, zieleni izolacyjnej oraz usług towarzyszących i uzupełniających.

W Skarbimierzycach widoczny jest zanik funkcji rolniczej na rzecz produkcyjno-usługowej.

Na terenie sołectwa infrastruktura społeczna jest słabo rozwinięta. Nie ma szkoły, ośrodka zdrowia. W ostatnich latach powstał klub z zapleczem, który znajduje się przy zdewastowanym boisku, na którym odbywają się treningi m.in. baseballa.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Istotnym problemem jest stan techniczny budynków pepeerowskich oraz brak bieżącej wody w jednym z budynków. Mieszkańcy korzystają ze studni zbudowanej przez Urząd Gminy.

W sołectwie nie ma zarejestrowanych organizacji pozarządowych. Działa Rada Sołecka oraz Ludowy Zespół Sportowy.

Zgodnie z Planem Odnowy Miejscowości, planowanymi kierunkami odnowy będą m.in.:

- uwypuklenie walorów historycznych miejscowości,
- rozwój i poprawa lokalnej infrastruktury technicznej.
- poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług publicznych dla mieszkańców,
- poprawa estetyki miejscowości,
- rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej.
- podejmowanie działań promocyjnych, mających na celu przyciągnięcie inwestorów.

Problemy wskazane przez mieszkańców sołectwa:

Spotkanie z mieszkańcami sołectwa pozwoliło szczególnie zwrócić uwagę na problemy związane z brakiem integracji wśród lokalnej społeczności, trudności w połączeniu autobusowym z miastem Szczecin, na zły stan dróg oraz chodników. Kolejnym z problemów, który znacznie utrudnia życie mieszkańcom to brak odpowiedniego ciśnienia wody oraz brak podłączenia niektórych mieszkań do wodociągu.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zauważono również, iż na terenie całego sołectwa można spotkać się z występowaniem nielegalnych wysypisk śmieci, co jest niekorzystnym aspektem wpływającym głównie na jakość życia mieszkańców, a także na stan środowiska, które narażone jest tym samym na zanieczyszczenie i degradację. W związku z powyższym zauważa się potrzebę przeprowadzania działań edukacyjnych, służących ochronie środowiska, a także podniesieniu świadomości ekologicznej mieszkańców, w celu zaprzestania dalszej degradacji środowiska naturalnego.

Zdjęcie 16 Miejscowość Skarbimierzyce

Na terenie sołectwa należy podjąć działania służące zwiększeniu funkcjonalności układów komunikacyjnych, w szczególności ruchu pieszego oraz rowerowego, dzięki czemu staną się one bezpieczne dla ich użytkowników, a także pomogą rozwiązać problem związany z nieprzystosowaniem infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Należy również prowadzić działania, które doprowadzą do zwiększenia ilości infrastruktury wodociągowej na terenie sołectwa, ponieważ na chwilę obecną stopień pokrycia siecią wodociągową sołectwa jest na niedostatecznym poziomie.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Istniejąca infrastruktura wodociągowa, ze względu na swój wiek również wymaga modernizacji, ponieważ jej stan techniczny stanowi czynnik utrudniający życie mieszkańców sołectwa.

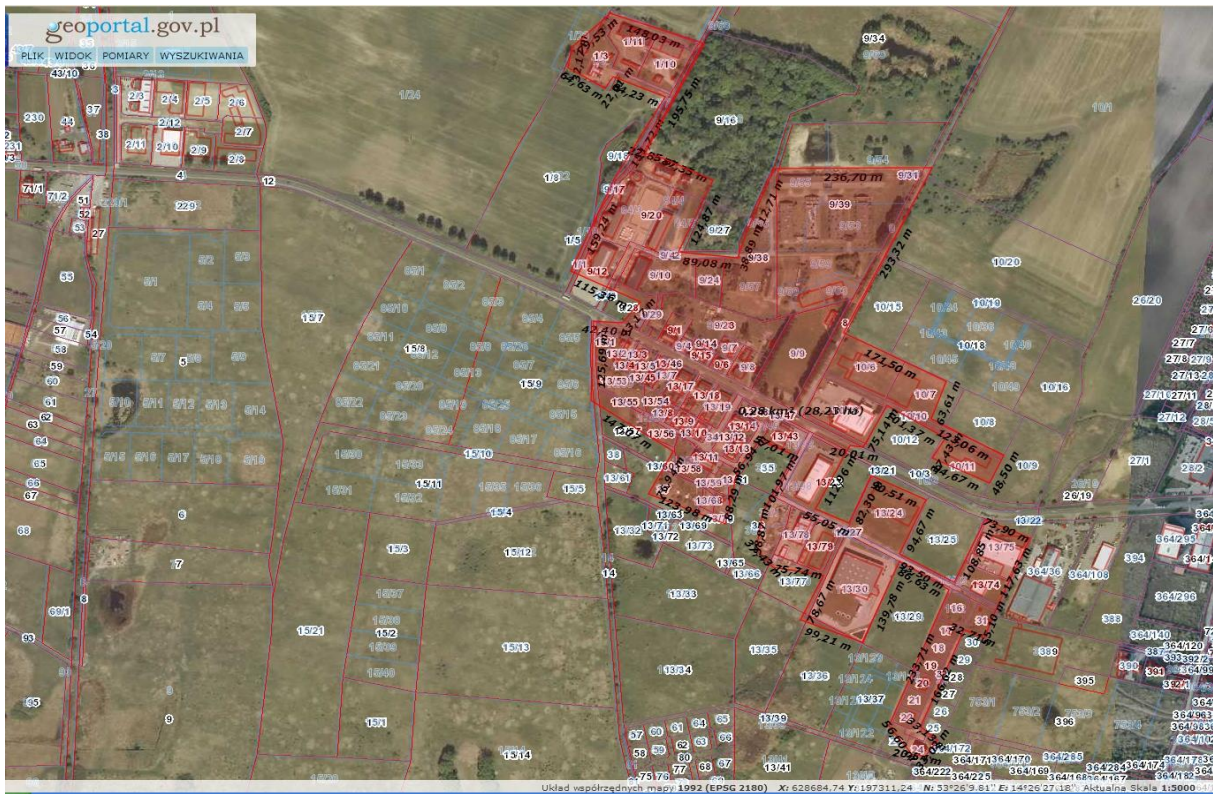
Zauważono również problem braku integracji wśród lokalnej społeczności. Szansą na rozwiązanie tego problemu jest budowanie wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, zachęcanie do działania poprzez różne formy aktywności społeczne takie jak np. wydarzenia kulturalne, imprezy wzmacniające więzi społeczne, we współpracy z podmiotami bądź instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.

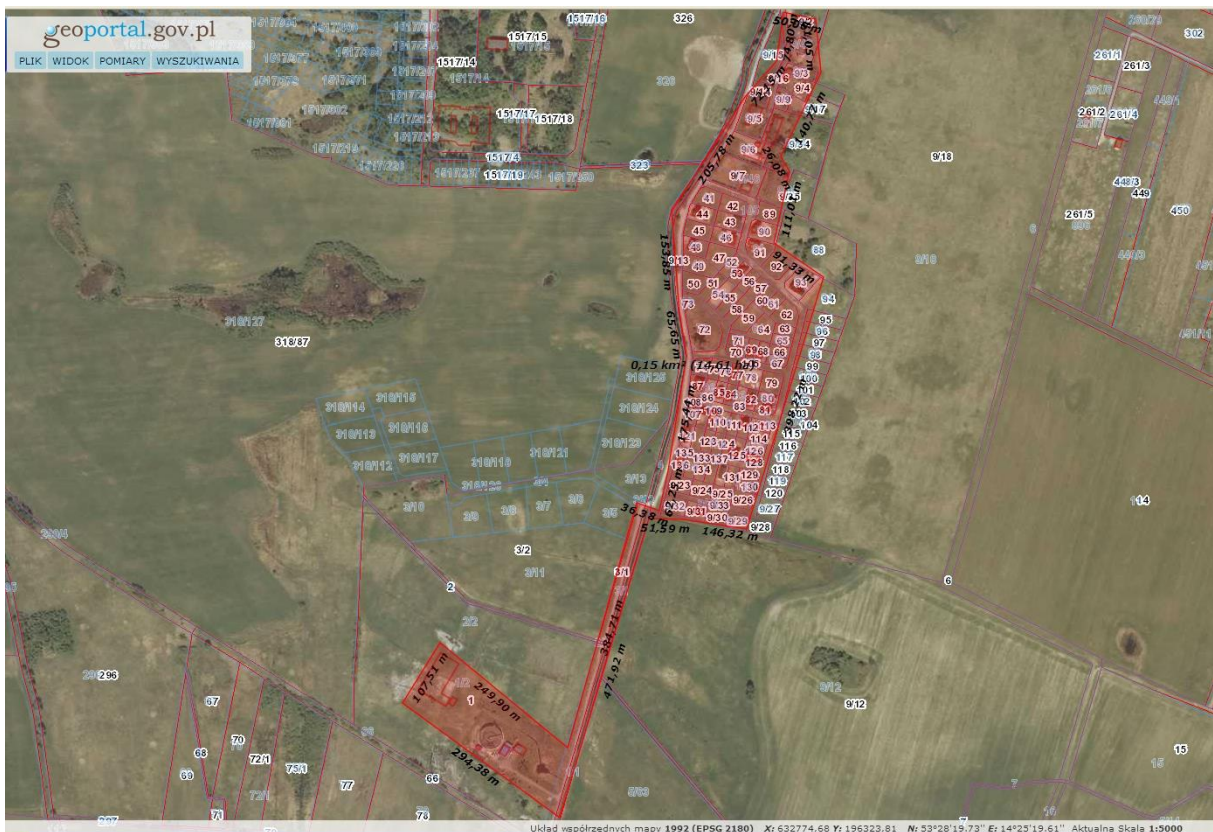
Zdjęcie 17 Miejscowość Skarbimierz

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

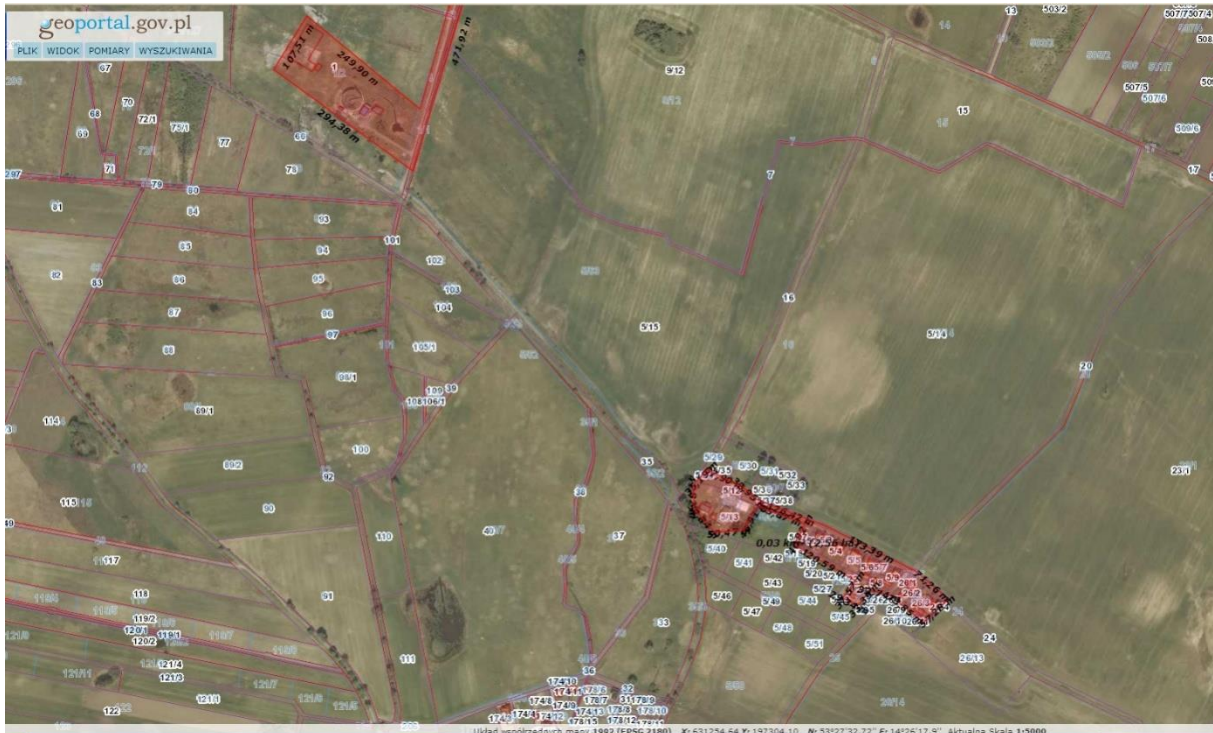

Mapa 8 Obszar rewitalizacji na terenie miejscowości Skarbimierzycy

Mapa 9 Obszar rewitalizacji na terenie miejscowości Redlica – część północna

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Mapa 10 Obszar rewitalizacji na terenie miejscowości Redlica - część południowa

e) Wąwelnica (Lubieszyn)

Pierwsza historyczna wzmianka o tej niewielkiej, położonej obecnie poza głównymi trasami komunikacyjnymi miejscowości pojawiła się w roku 1261. Wąwelnica została wtedy podarowana przez księcia Barnima I na uposażenie kolegiaty św. Piotra i Pawła w Szczecinie. W czasie wojny trzydziestoletniej (1618-1648) Wąwelnica, jak większość podszczecińskich miejscowości została spalona -ocalał jedynie kościół.

O średniowiecznej metryce wsi w dalszym ciągu świadczy doskonale zachowany historyczny plan miejscowości – regularna owalnica o osi podłużnej północ-południe. Wieś od dłuższego czasu, podobnie jak inne miejscowości Gminy Dobra, zwiększa swoją liczbę mieszkańców. Co ciekawe, wciąż jednak zamieszkuje ją znacznie mniej osób niż przed II wojną światową. W 1933 roku w Wąwelnicy mieszkało 333 mieszkańców – pod koniec roku 2016 liczba mieszkańców wynosiła 164 osoby. W centrum miejscowości usytuowana jest firma Skraw-Met prowadząca intensywną działalność produkcyjną.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

W Wąwelnicy znajduje się kamiennie-ceglany kościół z początków XIII wieku i liczne zabudowania mieszkalne i gospodarcze z XIX i XX wieku.

We wsi znajduje się świetlic wiejska. Działa Rada Sołecka. Na terenie miejscowości nie ma szkoły, przedszkola ani ośrodka zdrowia.

W skład sołectwa Wąwelnica wchodzi również położona wzdłuż drogi krajowej nr 10, wieś Lubieszyn, zamieszkiwana przez 95 osób. W miejscowości, w latach 1972-2007 funkcjonowało polsko – niemieckie drogowe przejście graniczne Lubieszyn-Linken. Obecnie gości z Niemiec przyciągają do Lubieszyna istniejące tam liczne targowiska, punkty usługowe, bary, warsztaty samochodowe i stacje benzynowe.

Drogowe przejście graniczne Lubieszyn – Linken, w związku z wejściem Polski do Strefy Schengen przestało istnieć. W miejscu dawnych kontroli granicznych powstała nowa droga. W miejscu skrzyżowania drogi krajowej nr 10 z drogą powiatową Buk – Lubieszyn powstało natomiast wygodne rondo.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Rozwoju Gminy Dobra, sołectwo Wąwelnica znajduje się w rejonie „B”. Jest to rejon rozwoju budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego, z wydzieloną strefą intensywnej działalności gospodarczej, szczególnie w miejscowości Lubieszyn. Wąwelnica ze względu na walory krajobrazowe i położenie, może pełnić funkcję ośrodka obsługi ruchu turystycznego wraz z możliwością stworzenia miejsc noclegowych.

Zgodnie z Planem Odnowy Miejscowości, planowanymi kierunkami odnowy będą m.in.:

- wypuklenie walorów krajobrazowych i historycznych miejscowości,
- rozwój i poprawa lokalnej infrastruktury technicznej.
- poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług publicznych dla mieszkańców,
- poprawa estetyki miejscowości,
- rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- podejmowanie działań promocyjnych, mających na celu przyciągnięcie inwestorów.

Problemy wskazane przez mieszkańców sołectwa:

Głównym problemem na obszarze sołectwa Wąwelnica jest obecność fabryki Skraw-Met oraz uporczywy zapach „lakieru” i hałas, co niekorzystnie wpływa na jakość życia mieszkańców.

Zgodnie stwierdzono że stan dróg w miejscowości jest słaby co zmniejsza szanse jej rozwoju. Zagrożenia płynące z przejeżdżających przez miejscowość TIR-ów przyczyniają się do dużego niebezpieczeństwa na tym terenie.

Kolejnym bardzo ważnym problemem jest występowanie azbestu na niektórych budynkach mieszkalnych. Niektóre mieszkania grożą zawaleniem. Mieszkańcy wskazywali, że głównym celem działań, jakie powinny mieć miejsce na terenie sołectwa jest „zachowanie funkcji mieszkalnej”, jak i aktywizacja lokalnej społeczności, poprzez organizację warsztatów i innych wydarzeń wzmacniających więzi społeczne.

Zdjęcie 18 Kościół na terenie miejscowości Wąwelnica

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 19 Centrum miejscowości Wąwelnica

Zdjęcie 20 Miejscowość Wąwelnica

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 21 Fabryka na terenie miejscowości Wąwelnica

Na terenie sołectwa należy podjąć działania prowadzące do uporządkowania oraz stworzenia atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców. Na terenie sołectwa nie występują tereny rekreacyjno-sportowe, gdzie młodzież mogłaby spędzać czas wolny. Nie występują również place zabaw, na których dzieci mogłyby się bawić. Zauważa się szereg potrzeb związanych z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej, w celu wzrostu aktywności społecznej mieszkańców. Problem ten można rozwiązać poprzez tworzenie infrastruktury społecznej i elementów małej architektury.

Należy podjąć także działania związane z likwidacją pokrycia azbestowego na budynkach znajdujących się na terenie sołectwa, w celu zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców, a także w celu poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie sołectwa.

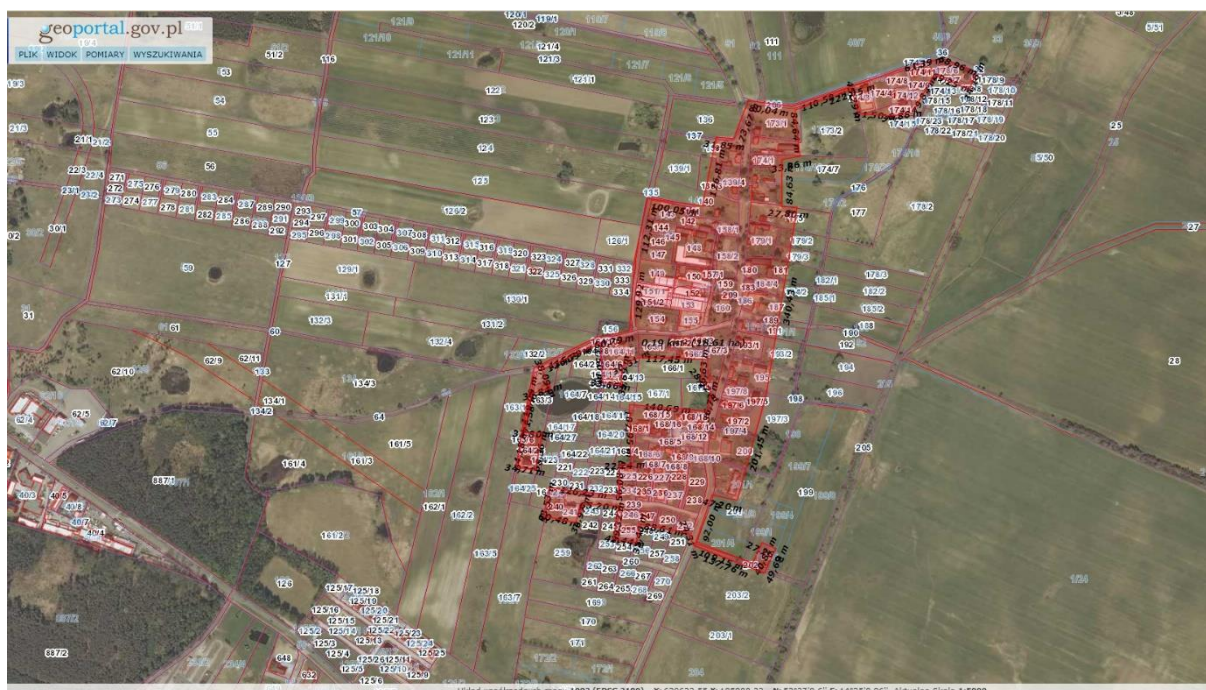
Kolejnym istotnym działaniem, zwiększającym komfort mieszkańców jest budowa sieci kanalizacji deszczowej. Na terenie miejscowości nie stwierdzono obecności wyżej wskazanej sieci, przez co wody deszczowe spływają od strony

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

sołectwa Dołuje powodując tym samym zalewanie terenów sołectwa Wąwelnica, co stanowi istotny problem dla mieszkańców.

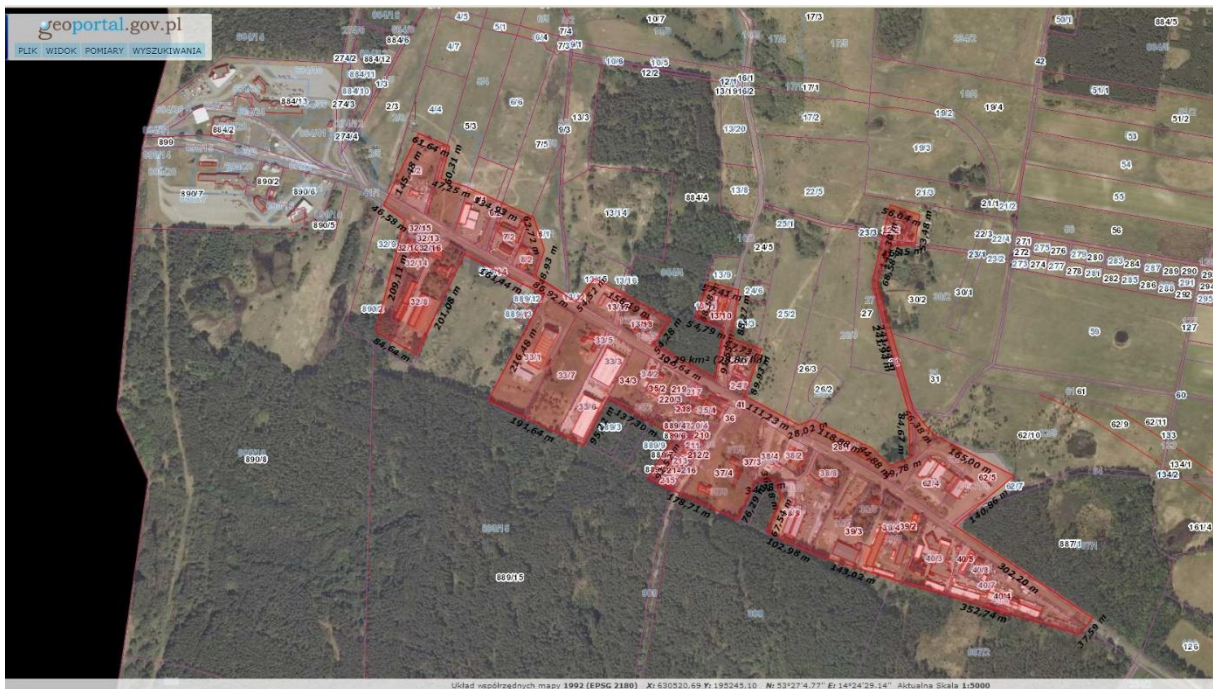
Jak już wcześniej wspomniano należy także budować wspólnotę aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, podejmować inicjatywy dążące do wzmocnienia tożsamości lokalnej poprzez różne formy aktywności społecznej, we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.

Na terenie sołectwa występuje także problem niskiej funkcjonalności układów komunikacyjnych. Należy podjąć działania takie jak modernizacja i przebudowa ulic przebiegających przez teren sołectwa, budowa chodników i oświetlenia na terenie sołectwa w celu stworzenia bezpiecznego i dobrze skomunikowanego terenu. Zmodernizowana infrastruktura pozwoli na poprawę estetyki wsi, a także na zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców sołectwa.

Mapa 11 Obszar rewitalizacji na terenie miejscowości Wąwelnica

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Mapa 12 Obszar rewitalizacji na terenie miejscowości Lubieszyn

Wnioski z badań ilościowych

Uzupełnieniem analizy sytuacji na obszarach rewitalizowanych są dane z badań ilościowych. W ramach uspołeczniania procesu przeprowadzono badania społeczne wśród mieszkańców gminy, wykorzystując następujące techniki:

- Indywidualne wywiady pogłębione.
- Paper & Pen Personal Interview – wywiad bezpośredni realizowany przy pomocy wystandaryzowanego kwestionariusza.
- Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad kwestionariuszowy.
- Focus Group Interview – wywiad grupowy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

W trakcie wywiadów indywidualnych i grupowych próbowano uzyskać od respondentów informację na temat obszarów, które powinny być rewitalizowane, a także innych kwestii dotyczących potrzeb rewitalizacji.

Wnioski z badań zawarto w dokumencie „Wyznaczenie obszaru zdegradowanego w ramach opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017-2023”, który został skonsultowany z mieszkańcami stanowił ważny element procesu wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Poniżej zaprezentowano wskazania respondentów, co do najważniejszych potrzeb inwestycyjnych:

Tab. 39. Wskazania respondentów, co do najważniejszych inwestycji.

Najważniejsze inwestycje/zadania/projekty, konieczne do zrealizowania lub najpilniejsze do poprawy w Gminie do 2023	W gminie	W swojej wsi
Rozbudowa dróg gminnych	73	66
Poprawa stanu dróg i chodników	52	59
Budowa i modernizacja obiektów ochrony zdrowia	34	25
Budowa i modernizacja szkół i innych placówek oświatowych	39	36
Edukacja (zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży)	39	43
Rozwój turystyki	47	47
Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	47	34
Poprawa zasobów i warunków mieszkaniowych	30	32
Budowa kanalizacji sanitarnej	23	30
Dofinansowanie do przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych	16	23
Budowa i modernizacja świetlic wiejskich	41	41
Promocja gminy	48	27

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Rozwój przedsiębiorczości	32	41
Poprawa dostępności do opieki zdrowotnej	41	30
Rozwój kultury	46	50

Mieszkańcy proszeni o wskazanie najważniejszych potrzeb inwestycyjnych, w zdecydowanej większości wskazali na rozbudowę dróg gminnych (73%). Ważne dla mieszkańców jest również, aby poprawić stan dróg i chodników (52%), a także poprawić bezpieczeństwo mieszkańców (47%) i rozwój turystyki (47%) oraz kultury (46%).

Za najmniej istotne uznano: budowę przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych (16%) i budowę kanalizacji sanitarnej (23%).

W przeprowadzonych badaniach jakościowych, stwierdzono następujące problemy i niedobory na terenie sołectw leżących na obszarach zdegradowanych:

- w sferze przestrzennej:
  - zły stan techniczny infrastruktury drogowej,
  - niezagospodarowane przestrzenie publiczne,
  - degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, niewłaściwe rozwiązanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
  - problemy z wodą
- W sferze gospodarczej:
  - niewielka liczba podmiotów gospodarczych,
  - niedobór uzbrojonych terenów inwestycyjnych,
  - słaba kondycja lokalnych firm,
- W sferze społecznej:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- Bezrobocie wynikające z kwalifikacji nieodpowiadających potrzebom rynku pracy, bądź z powodu braku kwalifikacji
- ryzyko występowania patologii społecznych.

Wśród grup wymagających wsparcia wyszczególniono:

- osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, np.: ze względu na chorobę, wiek, niski poziom kwalifikacji, ubóstwo,
- osoby dotknięte problemem uzależnień (oraz ich rodziny),
- dzieci i młodzież narażone na wejście w świat przestępczości,
- osoby bezrobotne.

Rozdział III – Proces Rewitalizacji

1. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie kompleksowej diagnozy i analizy zjawisk problemowych w poszczególnych miejscowościach gminy Dobra w połączeniu z analizą potencjałów oraz wskazaniem czynników kluczowych w kontekście rewitalizacji stanowiło podstawę do określenia strategicznych kierunków działań w wyznaczonych obszarach rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonych analiz określono wizję, misję oraz cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych pozwoli na wyprowadzenie wyznaczonych obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1 Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja jest nieokreślonym w czasie i przestrzeni, (choć odnosi się w tym przypadku do wyznaczonego do rewitalizacji obszaru gminy Dobra) spojrzeniem w przyszłość, jaką lokalna społeczność widzi dla siebie i określeniem miejsca, w którym chce żyć i pracować i z którym wiąże swoje nadzieje na realizację swoich życiowych planów i marzeń.

WIZJA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA

Mieszkańcy obszarów rewitalizacji są dumni z miejsc, w których mieszkają, uczą się, pracują, odpoczywają i prowadzą działalność gospodarczą.

Chętnie korzystają z nowych elementów infrastruktury technicznej oraz zrewitalizowanej przestrzeni publicznej i są zadowoleni ze stanu środowiska naturalnego w swoim otoczeniu.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji są aktywni, przedsiębiorczy i zintegrowani, angażują się w życie społeczne, pomagają osobom czy grupom potrzebującym wsparcia.

Na obszarze gminy panuje równowaga – mieszkańcy miejscowości Stolec, Rzędziny, Buk, Skarbimierzyce oraz Wąwelnica nie czują się wykluczeni z rozwoju społeczno-gospodarczego.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

W zabytkowych budynkach realizowane są przedsięwzięcia istotne dla rozwoju społeczności miejscowości objętych programem rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Interwencja programu rewitalizacji ma doprowadzić w sołectwach Stołec, Rzędziny, Buk, Skarbimierzycze (Redlica) oraz Wąwelnica (Lubieszyn), do:

- rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej zdegradowanych obszarów gminy;
- podniesienia atrakcyjności obszarów rewitalizacji, jako miejsca do zamieszkania oraz prowadzenia aktywności gospodarczej i zawodowej, integrującego różne grupy mieszkańców,
- ograniczenia ryzyka ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Planowana wizja jest spójna z równoległymi programami planowanymi na obszarze gminy szczególnie dotyczącymi: działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego, tworzenie podstaw dla rozwoju współpracy z NGO, budowy systemu wsparcia rodzin zapobiegającego kryzysom rodzinnym oraz wzmacniającego w niej pozycję dziecka, rozbudowy infrastruktury technicznej gminy tworzenia warunków na rzecz zharmonizowania działań gospodarczych, przestrzennych i społecznych.

Opracowany Program Rewitalizacji nie wpłynie na ewentualne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy. Będzie on istotnym wzmocnieniem planów inwestycyjnych wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy. Na podstawie przygotowanego Programu zostaną złożone przez gminę oraz innych wnioskodawców wnioski o dofinansowanie w ramach Programów Operacyjnych w perspektywie finansowej 2014-2020. Przyznanie dofinansowania umożliwi realizację zaplanowanych projektów, mających na celu rewitalizację obszarów zdegradowanych. Sam program przedstawia strategię rewitalizacji obszarów zdegradowanych w szerszej perspektywie czasowej.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Przygotowanie Programu Rewitalizacji metodą partycypacyjną pozwoli na zwiększenia poziomu utożsamiania się lokalnej społeczności z programem, co wpłynie pozytywnie na jego realizację, a także na poziom zaufania społecznego i aktywności obywatelskiej. Rezultatem interwencji będzie włączenie społeczności marginalizowanych grup z obszarów zdegradowanych i peryferyjnych. Potencjał gminy, jej mieszkańców oraz przedsiębiorców daje szansę na wdrożenie zapisów Programu nawet w sytuacji braku dostępu do zewnętrznych funduszy, dzięki temu, że gmina ma zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Misja jest wyrażeniem, które określa główny cel rewitalizowanego obszaru Gminy Dobra, jego „sens życia”. Jest wyrazem dążeń i oczekiwań zmian w obszarach zdegradowanych, dla których została sformułowana.

Wypracowana misja rozwoju wydzielonej do rewitalizacji części Gminy Dobra poprzez wizję, pokazuje pozytywny obraz obszaru objętego rewitalizacją w perspektywie 6 lat (lata 2018-2023) i jest kompatybilna (spójna) z wyznaczoną wizją. Misja koncentruje się na istocie rzeczy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne.

Misja wyraźnie określa charakter rewitalizowanego obszaru Gminy Dobra i wskazuje jego atuty, które między innymi przekładają się na Lokalny Program Rewitalizacji. Z misji bezpośrednio wynikają obszary, które powinny być rozwijane. Obszary rozwojowe Gminy Dobra objęte rewitalizacją wzajemnie się uzupełniają.

MISJA

- **OBSZAR GMINY DOBRA WYZNACZONY DO REWITALIZACJI STANIE SIĘ OBSZAREM PRZYJAZNYM MIESZKAŃCOM, PRZEDSIĘBIORCOM I KLIENTOM OFEROWANYCH W GMINIE USŁUG UMIEJĘTNIE ŁĄCZĄCYM WALORY GEOGRAFICZNE, KLIMATYCZNE I HISTORYCZNE. ZAPEWNI RÓWNIEŻ KOMFORT ŻYCIA I BĘDZIE ODZNACZAŁ SIĘ DOBRZE ZORGANIZOWANYM SYSTEMEM WSPARCIA DLA WSZYSTKICH GRUP SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I**

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

INICJATYW AKTYWNYCH ŚRODOWISK POZARZĄDOWYCH ZAPEWNIAJĄC SKUTECZNE METODY WSPÓŁPRACY MIĘDZY TYMI SEKTORAMI.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom. Przedstawiona poniżej struktura założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potencjały, a także wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne. Przeprowadzone analizy i wyartykułowane potrzeby mieszkańców, pozwalają na określenie głównych celów Programu Rewitalizacji. Cele te będą wyznacznikiem kierunku wszystkich działań objętych Programem Rewitalizacji. Cele rewitalizacji służą hierarchizacji działań w odniesieniu do wskazanych potrzeb, a także są powiązane z wizją stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Cele strategiczne i operacyjne wynikają z poszczególnych elementów wizji, które są związane z podniesieniem jakości życia mieszkańców oraz poprawie warunków do rozwoju obszarów rewitalizacji. W Wizji Programu Rewitalizacji podkreślone są elementy związane z infrastrukturą techniczną, zrewitalizowaną przestrzenią publiczną, zadowalającym stanem środowiska naturalnego oraz korzystnych warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego. Te same zagadnienia (i obszary wymagające poprawy na obszarach rewitalizacji) znajdują odzwierciedlenia w celach głównych (strategicznym) i szczegółowych (operacyjnych). Misją programu rewitalizacji jest kompleksowa odnowa przestrzenna, gospodarcza i społeczna wyznaczonego do rewitalizacji obszaru gminy. Wyraźnie określa charakter rewitalizowanego obszaru Gminy Dobra i wskazuje jego atuty, które między innymi przekładają się na Lokalny Program Rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

1. Podniesienie jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych poprzez modernizację infrastruktury i przestrzeni

Jakość życia mieszkańców jest niewątpliwie najważniejszym, choć subiektywnym, miernikiem rozwoju gminy w każdym z jego aspektów. Jakość życia jest jednym z najpopularniejszych celów w dokumentach strategicznych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego czy kraju. Czynnikiem wyróżniającym podejście do niniejszego celu w Lokalnym Programie Rewitalizacji jest układ odniesienia – koncentracja na części społeczności gminnej o obiektywnie zmierzonym najniższym poziomie jakości życia. Na jakość życia mieszkańców wpływ mają czynniki społeczne, gospodarcze i środowiskowe oraz aspekty funkcjonalne i przestrzenne.

Niniejszy cel strategiczny został podzielony na następujące cele operacyjne, wynikające z potrzeb zidentyfikowanych w diagnozie obszaru rewitalizacji:

- 1.1. poprawa warunków życia mieszkańców obszarów rewitalizacji;
- 1.2. ograniczanie ubóstwa, przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększenie możliwości zatrudnienia mieszkańców obszarów rewitalizacji;
- 1.3. podniesienie jakości infrastruktury drogowej oraz ciągów pieszych i rowerowych;
- 1.4. odnowa walorów urbanistyczno-architektonicznych na obszarze obszarów rewitalizacji i poprawa jakości przestrzeni obszaru zdegradowanego;
- 1.5. rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej na obszarach rewitalizacji;
- 1.6. zwiększeniem zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji;
- 1.7. podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców
- 1.8. poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarach rewitalizacji

2. Poprawa warunków do zrównoważonego rozwoju obszarów zdegradowanych

Jedną z głównych przyczyn powolniejszego rozwoju (lub degradacji) obszarów rewitalizacji w stosunku do pozostałych obszarów relatywnie prężnie rozwijającej się gminy Dobra są mniej korzystne warunki do rozwoju, zarówno w aspekcie gospodarczym jak i środowiskowym. Na pozostałych terenach (zwłaszcza Sołectwa

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Dobra, Bezrzecze, Mierzyn, Wołczkowo, Lubieszyn) nastąpił bardzo intensywny rozwój mieszkalnictwa i biznesu, dających gminie wysokie miejsce na tle województwa czy kraju pod względem kluczowych wskaźników-determinantów rozwoju. Obszary zdiagnozowane jako problemowe, wymagające rewitalizacji zostały wykluczone z tej ścieżki rozwoju. Dlatego też konieczne jest stworzenie na obszarach rewitalizacji lepszych warunków do zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy cel strategiczny został podzielony na następujące cele operacyjne, wynikające z potrzeb zidentyfikowanych w diagnozie obszaru rewitalizacji:

- 2.1. Tworzenie warunków do rozwoju działalności gospodarczej na obszarach rewitalizacji;
- 2.2. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów rewitalizacji;
- 2.3. Aktywizacja endogenicznych (potencjałów wewnętrznych) czynników wzrostu;
- 2.4. Poprawa jakości infrastruktury drogowej na obszarach zdegradowanych wraz z lepszym skomunikowaniem.

2. Wykaz przedsięwzięć i głównych projektów rewitalizacyjnych dotyczących obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach programu rewitalizacji. Indykatywne ramy finansowe dla przedsięwzięć.

Program Rewitalizacji Gminy Dobra złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych (nazwanych projektami głównymi) oraz z pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (określonych, jako uzupełniające - komplementarne). Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich kompleksowe oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały. Zaplanowane do realizacji zadania dążyć będą do niwelacji zdiagnozowanych wcześniej problemów na obszarze rewitalizacji. Ich zakres został przemyślany i poparty partycypacją społeczną w ramach przeprowadzonych konsultacji i przekazanych przez mieszkańców uwag, wniosków i propozycji. Poniżej znajdują się przedsięwzięcia dotyczące obszaru zdegradowanego, które pozwolą na poprawę wskaźników i zmniejszenie poziomu wykluczenia mieszkańców. W załączeniu opisano główne

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

projekty, które są najistotniejsze z punktu widzenia realizacji celów rewitalizacji i na które wskazali mieszkańcy w trakcie konsultacji społecznych, jako najbardziej potrzebne na obszarach rewitalizowanych.

Działania zostały podzielone na projekty główne oraz uzupełniające, w zależności od zdiagnozowanych problemów na terenie danego podobszaru. Program rewitalizacji zawiera 25 projektów, z których ponad połowa, to inicjatywa firm, organizacji pozarządowych i parafii.

Lista projektów uzupełniających zawiera charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową oraz powodujących wzmocnienie wzajemnych więzi co daje efekt synergii.

Projekt z zakresu poprawy warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców, wynika ze zdiagnozowanych problemów związanych z izolacją tych terenów i wykluczeniem społecznym mieszkańców.

Każdy z projektów infrastrukturalnych będzie zawierał komponent poświęcony działaniom miękkim, aktywizacyjnym i edukacyjnym dla mieszkańców.

Projekty edukacyjne oraz projekt dotyczący termomodernizacji dotyczy wszystkich podobszarów i jako odpowiedź na zdiagnozowane problemy społeczne i środowiskowe stanowi projekt główny.

Wyrowadzenie obszaru zdegradowanego w Gminie Dobra z sytuacji kryzysowej jest procesem długotrwałym i wymagającym znacznych nakładów finansowych na realizację poszczególnych projektów. Gmina planuje wykonanie wyszczególnionych w dokumencie inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (stawiając nacisk na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne i innych podmiotów funkcjonujących w Gminie, w tym prywatnych. Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażując tym samym dodatkowy kapitał i rozkładając ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty, tym samym realizując zasadę dodatkowości środków UE. Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę;
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jako niezależne źródło finansowania, Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich;
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe, Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG;
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych;
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

W regionie zachodniopomorskim istotnym z punktu widzenia planowanych działań źródłem realizacji zadań rewitalizacyjnych jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego. W tym programie działania rewitalizacyjne przyporządkowane są do działania 9.3. Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich. Poniżej przedstawiono zagadnienia finansowe dotyczące planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych i uzupełniających, bez których wizja rewitalizacji obszaru zdegradowanego nie ma szans na realizację.

2. Stolec

Lp.	Nazwa zadania	Całkowita wartość projektu w złotych	Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe	w tym działania miękkie	Środki prywatne
Projekt główny Zintegrowany							
1	Rewitalizacja Pałacu w Stolcu wraz z otoczeniem i przystosowanie do edukacji kulturalnej poprzez zabawę, muzykę, warsztaty we współpracy z Filharmonią Szczecińską, Akademią	6 200 000,00		5 000 000,00		300 000,00	1 200 000,00

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	Sztuki w Szczecinie, Teatrem Kana jako projekt wskrzeszający dawną kulturotwórczą funkcję pałacu i reaktywujący lokalną społeczność we wspólnych programach kulturalnych i społecznych.						
Projekty główne							
1.1.	Poprawa warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców Stolca	6 000 000,00	500 000,00	4 000 000,00	1 500 000,00	20 000,00	
1.2	Rewitalizacja zabytkowego spichlerza w Stolcu, dawnego budynku PGR na cele kulturalno-turystyczne wraz z aktywizacją lokalnej społeczności.	6 200 000,00		5 000 000,00			1 200 000,00
1.3	Rewitalizacja historycznej oficyny Raminów w Stolcu wraz z rekonstrukcją poziomnej trasy turystycznej i budowa ptasich term przy stajni.	8 000 000,00		6 500 000,00		100 000,00	1 500 000,00
1.4	Rewitalizacja przedwojennego ogrodu botanicznego na terenie zabytkowego barokowego założenia parkowego w Stolcu wraz z dostosowaniem do potrzeb edukacji ekologicznej w zakresie bioróżnorodności Stolska i Rezerwatu Świdwie we współpracy z ZUT i TOEE.	4 000 000,00		3 000 000,00	500 000,00	150 000,00	500 000,00
1.5	Stworzenie największego w Europie, innowacyjnego centrum Escape Room oraz stworzenie unikatowej oferty imprez rodzinnych i biznesowych na terenie zespołu pałacowego w	9 400 000,00		8 000 000,00		250 000,00	1 400 000,00

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	Stolcu przez Perun Park sp. z o.o. w Szczecinie						
1.6	Wykonanie prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkowym kościele filialnym w Stolcu	3 000 000,00		1 500 000,00	1 200 000,00	5 000,00	300 000,00
Projekty uzupełniające							
1.1.1	Integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez organizację imprez sportowych: "Wielobój Wiejski" oraz "Stolec Cup"	5 000,00	2 500,00	2500,00		5 000,00	
1.1.2	Integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez organizację imprezy: „Rajd Pieszy-Wiosna na Pograniczu”	2 500,00	1 500,00	1 000,00		2 500,00	

3. Rzędziny

Lp.	Nazwa zadania	Całkowita wartość projektu w złotych	Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe	w tym działania miękkie	Środki prywatne
Projekt główny Zintegrowany							
2	Poprawa warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców Rzędzin	6 000 000	500 000,00	4 000 000,00	1 500 000,00	20 000,00	
Projekty główne							
2.1	Wykonanie prac remontowych przy elewacji, dachu i instalacjach budynku kaplicy w Rzędzinach	55 000,00		20 000,00	10 000,00	1 000,00	25 000,00
Projekty uzupełniające							
2.1.1	Integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez organizację imprezy: „Rajd Pieszy-Wiosna na Pograniczu”	2 500,00	1 500,00	1 000,00		2 500,00	

4. Buk

Lp.	Nazwa zadania	Całkowita wartość projektu	Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS,	Środki krajowe	w tym działania miękkie	Środki prywatne
-----	---------------	----------------------------	----------------------	-----------------------	----------------	-------------------------	-----------------

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

		w złotych		FS)			
Projekt główny Zintegrowany							
3	Poprawa warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców Buku	6 000 000,00	500 000,00	4 000 000,00	1 500 000,00	20 000,00	
Projekty główne							
3.1	Wykonanie prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkowym kościele filialnym w Buku	3 000 000,00		2 000 000,00	740 000,00	10 000,00	260 000,00
3.2	Integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez organizację Pikniku rodzinnego w Buku	5 000,00	2 000,00	3 000,00		5 000,00	
3.3	Adaptacja boiska trawiastego w Buku na boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią	36 000,00	36 000,00			1 000,00	
3.4	Siłownia plenerowa wraz z doposażeniem placu zabaw w Buku	53 000,00	33 000,00	20000		1 500,00	
Projekty uzupełniające							
3.3.1	Integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez organizację imprezy: Polsko-Niemiecki Rajd Rowerowy Szlakiem Elizabeth	26 000,00	5 000,00	21 000,00		26 000,00	

5. Skarbimierzyce (Redlica)

Lp.	Nazwa zadania	Całkowita wartość projektu w złotych	Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe	w tym działania miękkie	Środki prywatne
Projekt główny Zintegrowany							
4	Integracja i aktywizacja mieszkańców poprzez organizację festynu rodzinnego w Skarbimierzycach	5 000,00	2 000,00	3 000,00		5 000,00	
Projekty główne							
4.1	Modernizacja boiska w Skarbimierzycach	65 000,00	30 000,00	10 000,00	25 000,00	3 000,00	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

6. Wąwelnica (Lubieszyn)

Lp.	Nazwa zadania	Całkowita wartość projektu w złotych	Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe	w tym działania miękkie	Środki prywatne
Projekt główny Zintegrowany							
5	Poprawa warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców Wąwelnica	1 000 000,00	100 000,00	600 000,00	300 000,00	5 000,00	
Projekty główne							
5.1	Integracja mieszkańców poprzez uczestnictwo w warsztatach: Rękodzieło artystyczne- florystyka, wyroby z gliny, decoupage.	5 000,00	5 000,00			5 000,00	

Projekty wspólne dla wszystkich podobszarów:

Lp.	Nazwa zadania	Całkowita wartość projektu w złotych	Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe	w tym działania miękkie	Środki prywatne
6	Prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	30 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	30 000,00	
7	Prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i zwiększeniu możliwości zatrudnienia	30 000,00		10 000,00	20 000,00	30 000,00	
8	Termomodernizacja budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych.	300 000,00	50 000,00	200 000,00	50 000,00	0	

Poniżej wymieniono wskaźniki oddziaływania i rezultatów wdrażania Programu. Do każdego celu przypisano wskaźniki produktu i rezultatu, które wpływają na jego realizację. Pomiar wskaźników powinien być dokonywany raz do roku przez Zespół Monitorujący.

Cel strategiczny 1:

Podniesienie jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych poprzez modernizację infrastruktury i przestrzeni

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Wskaźniki produktu	Wartość wskaźnika	Wskaźniki rezultatu	Wartość aktualna / docelowa wskaźnika
Cel operacyjny 1.1. poprawa warunków życia mieszkańców obszarów rewitalizacji;			
Modernizacja głównej drogi dojazdowej do Rzędzin, Buku i Stółca, budowa chodników, oświetlenie drogi z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacja tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenu przestrzeni publicznej	0	Długość zmodernizowanego odcinka (km) Długość nowo wybudowanych ścieżek (km) Liczba nowoposadowionych lamp z wykorzystaniem źródeł odnawialnych Powierzchnia zagospodarowanego terenu przestrzeni publicznej (m ²)	0/5 0/20 0/20 0/500
Modernizacja oświetlenia dróg z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacji tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznej w Wąwelnicy	0	Liczba nowo posadowionych lamp z wykorzystaniem źródeł odnawialnych Długość nowo wybudowanych ścieżek (km) Powierzchnia zagospodarowanego terenu przestrzeni publicznej (m ²)	0/5 0/7 0/150
Termomodernizacja budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych.	0	Liczba poddanych termomodernizacji budynków	0/15
Cel operacyjny 1.2. ograniczanie ubóstwa, przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększenie możliwości zatrudnienia mieszkańców obszarów rewitalizacji			
Rewitalizacja historycznej oficyny Raminów w Stółcu wraz z rekonstrukcją poziomą trasę turystyczną i budowa ptasich term przy stajni.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji Zmniejszenie liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji.	0/1 51/31 40/20
Rewitalizacja Pałacu w Stółcu jako byłej siedziby Wojsk Ochrony Pogranicza wraz z otoczeniem i przystosowaniem do edukacji kulturalnej poprzez zabawę, muzykę, warsztaty we współpracy z Filharmonią	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji Zmniejszenie liczby mieszkańców korzystających z pomocy	0/1 51/31

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Szczecińską, Akademią Sztuki w Szczecinie, Teatrem Kana jako projekt wskrzeszający dawną kulturotwórczą funkcję pałacu i reaktywujący lokalną społeczność we wspólnych programach kulturalnych i społecznych.		społecznej na obszarze rewitalizacji. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji.	40/20
Stworzenie największego w Europie, innowacyjnego centrum Escape Room oraz stworzenie unikatowej oferty imprez rodzinnych i biznesowych na terenie zespołu pałacowego w Stolcu przez Perun Park sp. z o.o. w Szczecinie	0	Liczba stworzonych innowacyjnych centrów Liczba imprez rodzinnych i biznesowych Zmniejszenie liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji.	0/1 0/30 51/31 40/20
Rewitalizacja zabytkowego spichlerza w Stolcu, dawnego budynku PGR na cele kulturalno-turystyczne wraz z aktywizacją lokalnej społeczności.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji Zmniejszenie liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji.	0/1 51/31 40/20
Kampania promocyjno-edukacyjna w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i zwiększeniu możliwości zatrudnienia	0	Liczba mieszkańców objętych działaniami edukacyjnymi z zakresu przeciwdziałania bezrobociu i zwiększeniu możliwości zatrudnienia (rocznie)	0/100
Cel operacyjny 1.3. podniesienie jakości infrastruktury drogowej oraz ciągów pieszych i rowerowych;			
Modernizacja głównej drogi dojazdowej do Rzędzin, Buku i Stolca, budowa chodników, oświetlenie drogi z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacja tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenu przestrzeni publicznej	0	Długość zmodernizowanego odcinka (km) Długość nowo wybudowanych ścieżek (km) Liczba nowoposadowionych lamp z wykorzystaniem źródeł odnawialnych Powierzchnia zagospodarowanego terenu przestrzeni publicznej (m ²)	0/5 0/20 0/20 0/500

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Modernizacja oświetlenia dróg z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacji tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznej w Wąwelnicy		Liczba nowo posadowionych lamp z wykorzystaniem źródeł odnawialnych Długość nowo wybudowanych ścieżek (km) Powierzchnia zagospodarowanego terenu przestrzeni publicznej (m2)	0/5 0/7 0/150
Cel operacyjny 1.4. odnowa walorów urbanistyczno-architektonicznych na obszarze obszarów rewitalizacji i poprawa jakości przestrzeni obszaru zdegradowanego;			
Wyremontowanie kaplicy w Rzędzinach	0	Liczba wyremontowanych obiektów	0/1
Wykonanie prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkowym kościele filialnym w Buku	0	Liczba wyremontowanych obiektów	0/1
Wykonanie prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkowym kościele filialnym w Stolcu	0	Liczba wyremontowanych obiektów	0/1
Rewitalizacja historycznej oficyny Raminów w Stolcu wraz z rekonstrukcją poziomnej trasy turystycznej i budowa ptasich term przy stajni.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji	0/1
Rewitalizacja Pałacu w Stolcu jako byłej siedziby Wojsk Ochrony Pogranicza wraz z otoczeniem i przystosowaniem do edukacji kulturalnej poprzez zabawę, muzykę, warsztaty we współpracy z Filharnią Szczecińską, Akademią Sztuki w Szczecinie, Teatrem Kana jako projekt wskrzeszający dawną kulturotwórczą funkcję pałacu i reaktywujący lokalną społeczność we wspólnych programach kulturalnych i społecznych.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji	0/1
Rewitalizacja zabytkowego spichlerza w Stolcu, dawnego budynku PGR na cele kulturalno-turystyczne wraz z aktywizacją lokalnej społeczności.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji	0/1
Modernizacja boiska w Skarbimierzycach	0	Liczba zmodernizowanych boisk	0/1

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Cel operacyjny 1.5. rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej na obszarach rewitalizacji;			
Adaptacja boiska trawiastego w Buku na boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią	0	Liczba nowopowstałych boisk	0/1
Rewitalizacja historycznej oficyny Raminów w Stolcu wraz z rekonstrukcją poziomnej trasy turystycznej i budowa ptasich term przy stajni.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji	0/1
Siłownia plenerowa wraz z doposażeniem placu zabaw w Buku		Liczba nowopowstałych obiektów sportowych	0/2
Rewitalizacja Pałacu w Stolcu jako byłej siedziby Wojsk Ochrony Pogranicza wraz z otoczeniem i przystosowaniem do edukacji kulturalnej poprzez zabawę, muzykę, warsztaty we współpracy z Filharmonią Szczecińską, Akademią Sztuki w Szczecinie, Teatrem Kana jako projekt wskrzeszający dawną kulturotwórczą funkcję pałacu i reaktywujący lokalną społeczność we wspólnych programach kulturalnych i społecznych.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji	0/1
Stworzenie największego w Europie, innowacyjnego centrum Escape Room oraz stworzenie unikatowej oferty imprez rodzinnych i biznesowych na terenie zespołu pałacowego w Stolcu przez Perun Park sp. z o.o. w Szczecinie	0	Liczba stworzonych innowacyjnych centrów Liczba imprez rodzinnych i biznesowych	0/1 0/30
Rewitalizacja zabytkowego spichlerza w Stolcu , dawnego budynku PGR na cele kulturalno-turystyczne wraz z aktywizacją lokalnej społeczności.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji	0/1
Modernizacja boiska w Skarbimierzach	0	Liczba zmodernizowanych boisk	0/1
Warsztaty integracyjne dla mieszkańców sołectwa Wąwelnica.	0	Liczba warsztatów integracyjnych dla mieszkańców Liczba uczestników warsztatów integracyjnych Ilość odbytych warsztatów	0/1 0/30 0/4

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Festyn rodzinny w Skarbimierzycach	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/1
Piknik rodzinny w Buku	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/1
"Wielobój Wiejski" oraz "Stolec Cup"	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/2
„Rajd Pieszy-Wiosna na Pograniczu"	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/1
Polsko-Niemiecki Rajd Rowerowy Szlakiem Elizabeth	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/1
Cel operacyjny 1.6. zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji;			
Rewitalizacja Pałacu w Stolcu jako byłej siedziby Wojsk Ochrony Pogranicza wraz z otoczeniem i przystosowaniem do edukacji kulturalnej poprzez zabawę, muzykę, warsztaty we współpracy z Filharmonią Szczecińską, Akademią Sztuki w Szczecinie, Teatrem Kana jako projekt wskrzeszający dawną kulturotwórczą funkcję pałacu i reaktywujący lokalną społeczność we wspólnych programach kulturalnych i społecznych.	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/10
Rewitalizacja zabytkowego spichlerza w Stolcu , dawnego budynku PGR na cele kulturalno-turystyczne wraz z aktywizacją lokalnej społeczności.	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/10
Modernizacja boiska w Skarbimierzycach	0	Liczba zmodernizowanych boisk	0/1
Festyn rodzinny w Skarbimierzycach	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/1

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Warsztaty integracyjne dla mieszkańców sołectwa Wąwelnica.	0	Liczba warsztatów integracyjnych dla mieszkańców Liczba uczestników warsztatów integracyjnych	0/1 0/30
Piknik rodzinny w Buku		Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/1
"Wielobój Wiejski" oraz "Stolec Cup"	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/2
„Rajd Pieszy-Wiosna na Pograniczu"	0	Liczba zorganizowanych wydarzeń w roku kalendarzowym	0/2
Cel operacyjny 1.7. podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców			
Rewitalizacja przedwojennego ogrodu botanicznego na terenie zabytkowego barokowego założenia parkowego w Stolcu wraz z dostosowaniem do potrzeb edukacji ekologicznej w zakresie bioróżnorodności Stolska i Rezerwatu Świdwie we współpracy z ZUT i TOEE.	0	Zwiększenie liczby miejsc edukacji ekologicznej w gminie Dobra.	0/1
Kampania promocyjno-edukacyjna w zakresie ochrony środowiska	0	Liczba zorganizowanych kampanii Liczba mieszkańców objętych działaniami edukacyjnymi z zakresu ochrony środowiska (rocznie)	0/2 200/500
Cel operacyjny 1.8. poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarach rewitalizacji			
Modernizacja oświetlenia dróg z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacji tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznej w sołectwie Wąwelnica	0	Liczba nowo posadowionych lamp z wykorzystaniem źródeł odnawialnych Długość nowo wybudowanych ścieżek (km) Powierzchnia zagospodarowanego terenu przestrzeni publicznej (m ²) Zmniejszenie liczby wykroczeń na obszarze rewitalizacji. Zmniejszenie liczby interwencji Straży Gminnej na obszarze rewitalizacji.	0/5 0/7 0/150 61/45 71/51

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Cel strategiczny 2:

Poprawa warunków do zrównoważonego rozwoju obszarów zdegradowanych

Wskaźniki produktu	Wartość wskaźnika	Wskaźniki rezultatu	Wartość aktualna / docelowa wskaźnika
Cel operacyjny 2.1. Tworzenie warunków do rozwoju działalności gospodarczej na obszarach rewitalizacji;			
Rewitalizacja historycznej oficyny Raminów w Stolcu wraz z rekonstrukcją poziomnej trasy turystycznej i budowa ptasich term przy stajni.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji Zwiększenie liczby podmiotów gospodarki narodowej w Stolcu.	0/1 12/15
Rewitalizacja Pałacu w Stolcu jako byłej siedziby Wojsk Ochrony Pogranicza wraz z otoczeniem i przystosowaniem do edukacji kulturalnej poprzez zabawę, muzykę, warsztaty we współpracy z Filharmonią Szczecińską, Akademią Sztuki w Szczecinie, Teatrem Kana jako projekt wskrzeszający dawną kulturotwórczą funkcję pałacu i reaktywujący lokalną społeczność we wspólnych programach kulturalnych i społecznych.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji Zwiększenie liczby podmiotów gospodarki narodowej w Stolcu.	0/1 12/15
Stworzenie największego w Europie, innowacyjnego centrum Escape Room oraz stworzenie unikatowej oferty imprez rodzinnych i biznesowych na terenie zespołu pałacowego w Stolcu przez Perun Park sp. z o.o. w Szczecinie	0	Liczba stworzonych innowacyjnych centrów Zwiększenie liczby podmiotów gospodarki narodowej w Stolcu.	0/1 12/15
Cel operacyjny 2.2. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów rewitalizacji;			
Modernizacja głównej drogi dojazdowej do Rzędzin, Buku, i Stolca, budowa chodników, oświetlenie drogi z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacja tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenu przestrzeni publicznej	0	Długość zmodernizowanego odcinka (km) Długość nowo wybudowanych ścieżek (km) Liczba nowo posadowionych lamp z wykorzystaniem źródeł odnawialnych Powierzchnia zagospodarowanego terenu przestrzeni publicznej (m2) Zwiększenie liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji.	0/5 0/20 0/20 0/500 53/63

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Cel operacyjny 2.3. Aktywizacja endogenicznych (potencjałów wewnętrznych) czynników wzrostu;			
Rewitalizacja Pałacu w Stolcu, jako byłej siedziby Wojsk Ochrony Pogranicza wraz z otoczeniem i przystosowaniem do edukacji kulturalnej poprzez zabawę, muzykę, warsztaty we współpracy z Filharmonią Szczecińską, Akademią Sztuki w Szczecinie, Teatrem Kana jako projekt wskrzeszający dawną kulturotwórczą funkcję pałacu i reaktywujący lokalną społeczność we wspólnych programach kulturalnych i społecznych.	0	Liczba budynków poddanych rewitalizacji (Wykorzystanie potencjału Pałacu w Stolcu, jako czynnika rozwoju lokalnego.)	0/1
Stworzenie największego w Europie, innowacyjnego centrum Escape Room oraz stworzenie unikatowej oferty imprez rodzinnych i biznesowych na terenie zespołu pałacowego w Stolcu przez Perun Park sp. z o.o. w Szczecinie	0	Liczba stworzonych innowacyjnych centrów	0/1
Kampania promocyjno-edukacyjna w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i zwiększeniu możliwości zatrudnienia	0	Liczba zorganizowanych kampanii	0/2
Cel operacyjny 2.4. Poprawa jakości infrastruktury drogowej na obszarach zdegradowanych wraz z lepszym skomunikowaniem.			
Modernizacja głównej drogi dojazdowej do Rzędzin, Buku, i Stolca, budowa chodników, oświetlenie drogi z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacja tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenu przestrzeni publicznej	0	Długość zmodernizowanego odcinka (km) Długość nowo wybudowanych ścieżek (km) Liczba nowo posadowionych lamp z wykorzystaniem źródeł odnawialnych Powierzchnia zagospodarowanego terenu przestrzeni publicznej (m2)	0/5 0/20 0/20 0/500
Modernizacja oświetlenia dróg z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacji tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznej w Wąwelnicy		Liczba nowo posadowionych lamp z wykorzystaniem źródeł odnawialnych Długość nowo wybudowanych ścieżek (km) Powierzchnia zagospodarowanego terenu przestrzeni publicznej (m2)	0/5 0/7 0/150

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach: przestrzennej, problemowej oraz źródeł finansowania.

Celem zapewnienia **komplementarności przestrzennej** projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie Programu na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym tak, aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary, ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych.

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wzajemnie dopełniających się tematycznie, sprawiając, że Program będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach, tj. społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcyjnym i technicznym, proceduralno-instytucjonalnej, tj. konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania Programem, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur, międzyokresowej, czyli konieczności dokonania rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania Programu,

Komplementarność źródeł finansowania zakłada, iż projekty rewitalizacyjne, wynikające z Programu zakładają konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowolającym stanem obiektów mieszkalnych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. W Programie zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

środowiskowej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zakłada się, że ich realizacja w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na otoczenie i docelowo pozytywne efekty realizacji obejmą swym zasięgiem obszar Gminy. Istotnym jest podniesienie, iż prawidłowe funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urządzenia i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Warunkiem dla rozwoju sołectw jest zintegrowanie ich z pozostałą częścią gminy, co wpłynie pozytywnie na zmniejszenie problemów społecznych, gospodarczych, technicznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych.

Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny gminnej przestrzeni publicznej, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenia pozytywnych wzorców na inne obszary Gminy. Zaplanowane w ramach projektów działania obejmują projekty nastawione na poprawę zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, integrację społeczną mieszkańców przez wspólne działanie, przestrzeń użytkowo-kulturalna w rewitalizowanych obszarach, zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjnej, poprawa jakości przestrzeni publicznej przez modernizację sieci dróg, termomodernizację budynków, rozwój miejskiej infrastruktury technicznej. Ponadto zaplanowano do realizacji szereg komplementarnych projektów, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa

Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągnięcia celów Programu. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego. Wszystkie zaplanowane działania w ramach Programu zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów zdegradowanych na terenie Gminy. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowej prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach Programu, zarówno projektów zintegrowanych, jak i projektów komplementarnych. W zintegrowanych projektach rewitalizacyjnych połączono działania skierowane na aktywizację mieszkańców oraz zapobieganie powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego, a także zagospodarowanie przestrzeni publicznej Gminy i ochronę środowiska naturalnego.

Wśród głównych projektów rewitalizacyjnych wymieniono następujące:

- Przestrzeń użytkowo-kulturalna: Remonty zabytków w Stolcu i obiektów sakralnych na obszarach rewitalizowanych.
- Poprawa jakości przestrzeni publicznej przez modernizację sieci dróg wraz z niezbędną infrastrukturą.
- Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, która przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia, a także rozwój gospodarczy.
- Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działania w ramach celu rewitalizacji pn. poprawa jakości życia.
- Termomodernizacja budynków.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w Programie, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało szczegółowo wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warte podkreślenia jest komplementarność problemowa pomiędzy realizowanymi

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

projektami, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania Programem rewitalizacji w przyjętym w Gminie systemie zarządzania procesami. W zakresie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania Programu. Procedury wdrażania Programu, wymagają współdziałania w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowią będą pracownicy Urzędu Gminy.

Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej, polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013, ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Istotnym jest, aby przedsięwzięcia zrealizowane w latach poprzednich dopełnić projektami komplementarnymi, realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020. Projekty zaplanowane do realizacji w ramach Programu są komplementarne z dotychczas zrealizowanymi. Gmina Dobra od lat zajmuje czołowe miejsca w ogólnopolskich rankingach inwestycyjnych. Dzięki sprawnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych w latach 2010- 2015 na terenie Gminy Dobra udało się zrealizować szereg inwestycji, które zostały dofinansowane kwotą ponad 15 mln zł.

Komplementarność źródeł finansowania

Istotna jest zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

rewitalizacji. W związku z powyższym na liście projektów podstawowych i komplementarnych ujętych w Programie, znajdują się przedsięwzięcia dotyczące sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, zapewniając tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergję. Należy podkreślić, że ujęte w Programie przedsięwzięcia zakładają spełnienie wymogu komplementarności źródeł finansowania, tj. wykorzystanie zewnętrznych, wspólnotowych mechanizmów finansowania, tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Spójności, funduszy publicznych krajowych, np. Bank Gospodarstwa Krajowego S.A., ale również zaangażowanie środków własnych Gminy i funduszy prywatnych zarówno osób fizycznych, prawnych, jak i organizacji pozarządowych, w tym formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

Projekty rewitalizacyjne wskazane w programie rewitalizacji dopełniają się tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach tj. społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym.

Rozdział IV – Wdrażanie Programu Rewitalizacji

1. Struktura wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Dobra

WDRAŻANIE lokalnego programu rewitalizacji

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra, odnoszącego się do zdegradowanych obszarów gminy Dobra wyróżniono jeden okres programowania środków: 2017 – 2023. Należy przyjąć, że rok 2023 wyznacza okres obowiązywania zapisów Programu Rewitalizacji głównie w zakresie założonych celów rewitalizacji na wskazanych obszarach, zakresu interwencji oraz priorytetowych typów projektów.

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu takie sterowanie działaniami, by możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia jego mieszkańców, przy zaangażowaniu różnych podmiotów i środków finansowych czy rzeczowych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie Programu Rewitalizacji Gmina Dobra

Wdrażanie Programu Rewitalizacji Gminy Dobra będzie polegało w głównej mierze na realizacji projektów zgłoszonych do Programu oraz na identyfikowaniu nowych, których wykonanie przyczyni się do realizacji celów określonych w Programie. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra będzie Wójt Gminy.

Działania gminne

Za realizację projektów na poziomie gminy odpowiedzialny będzie Wójt Gminy. Pracownicy/jednostki organizacyjne Urzędu Gminy Dobra odpowiedzialne za bezpośrednie wdrażanie Planu:

- 1) Wójt Gminy – inicjowanie realizacji projektów, nadzór nad realizacją poszczególnych inwestycji.
- 2) Wydział ds. Komunalnych i Inwestycji – zlecenie opracowania dokumentacji projektowych, nadzór techniczny nad realizacją inwestycji, prowadzenie zamówień publicznych dla działań przewidzianych w ramach Planu, pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji.
- 3) Rada Gminy Dobra - uchwalanie budżetu Gminy i zagwarantowanie środków finansowych na realizację projektów przewidzianych Programem.
- 4) Skarbnik Gminy – nadzór finansowy nad realizacją projektów.
- 5) Wydział ds. Obywatelskich i Ochrony Środowiska - organizacja działań społecznych przewidzianych Planem.
- 6) Inne wydziały/pracownicy Urzędu Gminy Dobra w zależności od zakresu projektu.

Zadania przez poszczególnych pracowników Urzędu związane z wdrażaniem Programu, będą wykonywane w ramach przypisanych im obowiązków służbowych.

Zadania przewidziane do realizacji zostały wpisane do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy. Dla zadań, które można sfinansować w ramach dotacji zewnętrznych (przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej) planuje się złożenie wniosków o dofinansowanie.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Działania podmiotów zewnętrznych.

Za realizację projektów zgłoszonych do Programu Rewitalizacji Gminy Dobra przez podmioty zewnętrzne będą odpowiedzialni inwestorzy. Rolą gminy, wspierając działania podmiotów zewnętrznych będą w miarę możliwości działania prawne, ułatwiające realizację inwestycji na terenie gminy, a także podejmowanie wspólnych działań na rzecz lokalnej społeczności.

2. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Rozdział opisuje planowany system monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra. Monitoring Programu będzie prowadzony w celu uzyskania wiarygodnych, rzetelnych informacji o stanie zaawansowania prac, postępach, uchybieniach w realizacji zadań, zmianie zakresu zadań czy też o zaniechaniu realizacji zadania wraz z przyczynami i uzasadnieniem takiego stanu rzeczy. Monitoring pozwoli na badanie efektów zrealizowanych działań, w przypadku wystąpienia nieprawidłowości - na wdrażanie ewentualnych działań zaradczych, zastępczych, modyfikację Planu w przypadku wystąpienia zasadności wprowadzenia zmiany.

SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Jednostki zaangażowane we wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji zgodnie z określoną w kartach projektu odpowiedzialnością (inwestor/beneficjent), będą zobowiązane do sporządzania rocznych sprawozdań dotyczących poziomu zaawansowania działań na podstawie pomiaru wskaźników oraz do przekazania ich Zespołowi Monitorującemu. W oparciu o informacje zawarte w sprawozdaniach, Zespół Monitorujący będzie przygotowywał roczne raporty monitoringowe i przekazywał je Radzie Gminy do uchwalenia.

MONITOROWANIE

Monitorowanie realizacji Programu będzie polegało na okresowej ocenie stopnia realizacji działań ujętych w LPR. Pozwoli to na bieżącą ocenę poziomu

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

zaawansowania poszczególnych działań, a tym samym na weryfikowanie, w jakim stopniu udało się osiągnąć poszczególne cele operacyjne i strategiczne.

Za monitorowanie procesu wdrażania Programu Rewitalizacji odpowiedzialny będzie Zespół Monitorujący. Zostanie on powołany przez Wójta Gminy Dobra. W jego składzie znajdą się zarówno pracownicy Urzędu, jednostek podległych, jak również przedstawiciele różnych środowisk lokalnych. Upoważnia się Wójta Gminy do ustalenia szczegółowych zasad monitoringu.

Procedura aktualizacji dokumentu (ewaluacja)

W celu zapewnienia wystarczającego dostosowania do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, okresowo Program będzie poddawany aktualizacji wraz z wypracowaniem nowego Planu Działań.

Prace zespołu inicjowane będą przez Wójta, który wyda w tej sprawie Zarządzenie. Zespół w toku spotkań wypracuje nowy plan działań, poprzedzony badaniami społecznymi (ankieta). Następnie zostanie on przedstawiony do zatwierdzenia Radzie Gminy.

Z końcem okresu objętego Programem Zespół Monitorujący opracuje końcowy raport z realizacji Programu Rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

3. Harmonogram realizacji programu

Działanie	Termin realizacji
Zatwierdzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	Nie później niż do 30 stycznia 2018 r.
Przygotowanie projektów do realizacji	III kw. 2017 r. – IV kw. 2018 r.
Opracowanie dokumentacji aplikacyjnych umożliwiających pozyskanie finansowania inwestycji ze źródeł zewnętrznych	Zgodnie z harmonogramami naborów wniosków w okresie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra
Realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra	I kw. 2018 r. – IV kw. 2023 r.
Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra	Co 2 lata: IV kw. w latach: 2019, 2021 i 2023.
Podsumowanie procesu wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra	I kw. 2024 r.

4. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne wpisane są w proces rewitalizacji na terenie Gminy Dobra jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców. Kluczowymi interesariuszami rewitalizacji są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a także mieszkańcy z pozostałych obszarów gminy Dobra nieobjętych programem rewitalizacji.

Narzędzia partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania LPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowe (m.in. ankieta na obszarze rewitalizacji) oraz inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez szereg spotkań oraz działania promocyjne, w tym m.in. aktywne informowanie o możliwości zgłaszania projektów na gminnych dożynkach).

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych narzędzi partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań.

Partycypacja społeczna prowadzona w ramach LPR obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób, który zapewni aktywny udział mieszkańców gminy Dobra i interesariuszy, w tym prowadzenie konsultacji społecznych. Działania partycypacyjne, których rolą jest włączenie społeczności lokalnej do tworzenia programu rewitalizacji, jak również realizację jego zapisów, polegają na poznaniu oczekiwań i potrzeb interesariuszy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Partycypacja na etapie przygotowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji

W procesie opracowywania dokumentu wykorzystano następujące narzędzia:

1. Badania ankietowe (za pośrednictwem strony internetowej www.rewitalizacja.dobra-szczecinska.pl, a także za pośrednictwem ankiet rozdawanych mieszkańcom podczas spotkań oraz ankiet rozdawanych przedsiębiorcom),
2. Analiza dokumentów strategicznych i planistycznych gminy, a także innych danych zastanych, w tym danych statystycznych dostępnych w Urzędzie Gminy Dobra,
3. Uczestnictwo w dożynkach gminnych, podczas których informowano mieszkańców Gminy Dobra o działaniach rewitalizacyjnych, a także zachęcano do zgłaszania pomysłów, dotyczących realizacji przedsięwzięć w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji,
4. Przeprowadzenie spotkań z mieszkańcami, podczas których wskazane zostały problemy występujące na terenie ich sołectw, na terenie całej gminy, a także podane zostały propozycje przedsięwzięć do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji.
5. Przeprowadzenie konsultacji społecznych z mieszkańcami obszarów zakwalifikowanych jako obszary rewitalizacji. Celem spotkań było określenie priorytetyzacji celów programu rewitalizacji oraz wyłonienie projektów głównych i projektów uzupełniających do realizacji w poszczególnych miejscowościach objętych LPR.

W pierwszym etapie zostały przeprowadzone konsultacje społeczne w sołectwach dotyczące opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2017-2023. Spotkania konsultacyjne miały na celu zapoznanie wszystkich zainteresowanych z problematyką rewitalizacji i wszelkimi pojęciami z tym związanymi. Oprócz tego przedstawiona została idea procesu rewitalizacji oraz tworzenia Programu Rewitalizacji na obszarze Gminy Dobra. Zostały przedstawione propozycje zadań inwestycyjnych oraz innych działań, które mogłyby zostać objęte rewitalizacją. Osoby uczestniczące w spotkaniach wyrażały swoje opinie na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych obszarów gminy oraz oczekiwanych działań społeczno-gospodarczych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Informacje zebrane od mieszkańców na tym etapie (w formie uwag zgłaszanych na konsultacjach oraz wypełnianych ankiet) zostały wykorzystane (obok danych statystycznych), jako dane do wyboru obszarów problemowych i obszarów rewitalizacji. Na tym etapie przeprowadzono również szereg 30 wywiadów indywidualnych (z przedstawicielami organizacji pozarządowych, przedsiębiorcami, władzami Gminy, Radnymi, Sołtysami, przedstawicielami instytucji publicznych i klubów sportowych) oraz 3 wywiadów grupowych (z urzędnikami gminnymi, przedstawicielami mieszkańców, przedstawicielami przedsiębiorców).

Drugi etap konsultacji społecznych nastąpił po opracowaniu diagnozy obszaru gminy i wyłonieniu obszarów problemowych. Konsultacje odbyły się w miejscowościach wskazanych w wyniku diagnozy, jako obszary przeznaczone do rewitalizacji. Informacje o spotkaniach były: przekazywane Sołtysom i Radnym, umieszczone na stronie internetowej Gminy, umieszczone w formie plakatu informacyjnego na tablicach ogłoszeń. Odbyło się 5 spotkań w miejscowościach Dobra, Stolec, Rzędziny, Wąwelnica oraz Skarbimierzyce. Spotkania miały na celu zapoznanie wszystkich zainteresowanych z raportem, który dotyczył wstępnego wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gminy Dobra. Podczas spotkań zbieraliśmy propozycję inwestycji, które powinny zostać umieszczone w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Dobra.

Trzeci etap konsultacji społecznych obejmował szereg 2 spotkań z mieszkańcami obszarów rewitalizacji. Celem spotkań było określenie priorytetyzacji celów programu rewitalizacji oraz wyłonienie projektów głównych i projektów uzupełniających do realizacji w poszczególnych miejscowościach objętych LPR.

Ponadto przez cały okres działań dotyczących tworzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017-2023” funkcjonowała strona internetowa www.rewitalizacja.dobra-szczecinska.pl, na której zamieszczano wszystkie informacje na temat tworzonego programu, harmonogram spotkań i konsultacji społecznych z mieszkańcami, a także formularz kontaktowy, za pomocą którego mieszkańcy mogli zgłaszać wszelkie uwagi, pomysły oraz sugestie dotyczące prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017-2023. Na stronie zamieszczono również raport pt. „Wyznaczenie obszaru zdegradowanego w ramach opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Dobra”.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zdjęcie 22 Spotkanie z mieszkańcami w miejscowości Stolec

Zdjęcie 23 Spotkanie z mieszkańcami w miejscowości Rzędziny

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

5. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko projekt Programu Rewitalizacji dla Gminy Dobra został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Szczecinie celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W dniu 30 października 2017 r. wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, w celu uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 47 i 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie. Wystąpiono także z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na przyszłość, w przypadku aktualizacji dokumentu.

Dnia 16 listopada 2017 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie wyraził opinię, zgodnie z którą dla dokumentu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023” istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (Znak pisma: WOPN-OS.410.320.2017.KM).

W dniu 30 października 2017 r. wystąpiono z wnioskiem do Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie z wnioskiem w celu uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 47 i 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie. Wystąpiono także z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na przyszłość, w przypadku aktualizacji dokumentu.

Dnia 10 listopada 2017 r. Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie wyraził opinię, zgodnie z którą dla dokumentu pn. „Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023” nie jest konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (Znak pisma: NZNS.7040.1.128.2017).

6. Karty projektów

1. Projekty wspólne dla wielu podobszarów

Obszar rewitalizacji	Skarbimierzyce, Buk, Stolec, Rzędziny, Wąwelnica
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska
Lokalizacja przedsięwzięcia	Skarbimierzyce, Buk, Stolec, Rzędziny, Wąwelnica
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt zakłada jedną kampanię rocznie (spotkania z mieszkańcami), która ma za zadanie uświadamianie mieszkańcom o wpływie zanieczyszczeń powietrza i szkodliwość spalania odpadów na zdrowie ludzkie.
Uzasadnienie	Potrzebą wdrożenia projektu jest poznanie odnawialnych źródeł energii, zwrócenie uwagi na rolę, jaką powinna odgrywać energia oparta na odnawialnych źródłach oraz rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska naturalnego w najbliższym otoczeniu pozwoli to na podnoszenie świadomości oraz wiedzy mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.
Szacunkowa wartość projektu	30 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne- budżet Gminy Dobra, RPO, WFOŚ
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	Projekt uzupełniający dla projektów głównych zintegrowanych we wszystkich podobszarach *1, 2, 3, 4, 5)

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Obszar rewitalizacji	Skarbimierzyce, Buk, Stolec, Rzędziny, Wąwelnica
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i zwiększeniu możliwości zatrudnienia
Lokalizacja przedsięwzięcia	Skarbimierzyce, Buk, Stolec, Rzędziny, Wąwelnica
Inwestor (beneficjent)	Podmiot publiczny, organizacje pozarządowe
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt zakłada jedną kampanię rocznie (spotkania z mieszkańcami), która ma za zadanie zapoznanie mieszkańców z ofertą lokalnego rynku pracy oraz skoncentrowaniu się na najważniejszych obszarach, tak aby usprawnić działania na rzecz zmniejszenia bezrobocia przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniej efektywności zatrudnieniowej i kosztowej.
Uzasadnienie	<p>Potrzebą wdrożenia projektu jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych -Spadek liczby osób bezrobotnych -Ograniczenie bezrobocia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy -Przeciwdziałanie psychospołecznym skutkom bezrobocia -Kształtowanie postaw przedsiębiorczych -Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy - aktywizacja długotrwale bezrobotnych ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych społecznie <p>Realizacja projektu w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu wpłynie pozytywnie na zmniejszenie skutków bezrobocia i przyczyni się do aktywizacji zawodowej bezrobotnych.</p>
Szacunkowa wartość projektu	30 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne Podmiotu Publicznego, RPO,
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	Projekt uzupełniający dla projektów głównych zintegrowanych we wszystkich podobszarach (1,2, 3, 4,5)

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Obszar rewitalizacji	Skarbmierzyce, Buk, Rzędziny, Stolec, Wąwelnica
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Termomodernizacja budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych.
Lokalizacja przedsięwzięcia	Skarbmierzyce, Buk, Rzędziny, Stolec, Wąwelnica
Inwestor (beneficjent)	Osoby fizyczne
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Wykonanie prac remontowo - budowlanych obejmujących kompleksowe usunięcie azbestu wraz z jego unieszkodliwieniem oraz zastąpienie go materiałami bezpiecznymi wraz z termomodernizacją budynku mieszkalnego. Przewidziane zostały zadania związane z demontażem oraz utylizacją niebezpiecznych i zagrażających zdrowiu ludzi, a także środowisku naturalnemu materiałów zawierających azbest oraz wykonanie ocieplenia budynku poprzez zastąpienie usuniętych płyt azbestowych materiałami bezpiecznymi.
Uzasadnienie	Realizacja projektu wpłynie spowoduje wizualną i społeczną rewitalizację miejscowości. Poprawi przede wszystkim jakość życia jego mieszkańców oraz wpłynie pozytywnie na środowisko i zdrowie ludności lokalnej przez usunięcie azbestu, którego szkodliwość wynika z wydalania do atmosfery, a następnie wdychania przez człowieka kancerogennych pyłów i włókien azbestowych.
Szacunkowa wartość projektu	300 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne, RPO
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	Projekt uzupełniający dla projektów głównych zintegrowanych we wszystkich podobszarach (1, 2,3,4,5)

Obszar rewitalizacji	Stolec, Rzędziny
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	„Rajd Pieszy-Wiosna na Pograniczu”
Lokalizacja przedsięwzięcia	Boisko sportowe Stolec
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Trasa rajdu będzie biegła ze Stolca przez Rzędziny. W między czasie uczestnicy rajdu będą mogli podziwiać atrakcje krajobrazowe oraz wzbogacić swoją wiedzę na temat historii pobliskich miejscowości. Meta i start rajdu zostały ustalone na terenie boiska sportowego w Stolcu. Na mecie na uczestników będzie czekał poczęstunek i konkursy m.in. strzelanie sportowe do

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	celu, rzut kaloszem na odległość, rzut hula hop do celu, piosenki turystycznej i żołnierskiej.
Uzasadnienie	Celem jest integracja mieszkańców i wzmacnianie więzi przez wspólne, rodzinne spędzanie czasu wolnego. To również doskonała okazja do wspólnego działania i włączania do wspólnej organizacji mieszkańców. To nowe przyjaźnie dla dzieci. To również kształtowanie umiejętności współdziałania zespołowego, opartego na wzajemnym zaufaniu, życzliwości, pomocy, na tworzeniu wzajemnych relacji międzypokoleniowych. Celem jest również promowanie regionu, co zwiększy przyrwy lokalnej społeczności spoza gminy do turystyki w miejscowości Stolec
Szacunkowa wartość projektu	2 500,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Budżet Gminy Dobra,, wpisać działania z RPO
Okres realizacji	2018
Powiązanie z projektem	1 i 1.2

Obszar rewitalizacji	Dobra-Buk-Blankensee-Buk-Dobra
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Polsko-Niemiecki Rajd Rowerowy Szlakiem Elizabeth
Lokalizacja przedsięwzięcia	Boiska sportowe Dobra-Buk-Blankensee-Buk-Dobra
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Rajd rowerowy i festyn rodzinny. Rajd po obu stronach granicy, po miejscowościach związanych z życiem i twórczością Elizabeth von Arnim. Podczas rajdu przewiduje się zwiedzanie pobliskich atrakcji występujących na terenie trasy przejazdu m.in.: muzeum w m. Blankensee. Na koniec imprezy zorganizowany zostanie festyn, na którym przewidziane są konkursy i poczęstunki dla uczestników.
Uzasadnienie	Celem jest integracja mieszkańców i wzmacnianie więzi wspólnego działania i włączania do wspólnej organizacji mieszkańców nie tylko z gminy, ale i z miejscowości zagranicznych. To nowe przyjaźnie dla dzieci. To również kształtowanie umiejętności współdziałania zespołowego, opartego na wzajemnym zaufaniu, życzliwości, pomocy, na tworzeniu wzajemnych relacji międzypokoleniowych. Celem jest również promowanie regionu, co zwiększy przyrwy lokalnej społeczności spoza gminy do turystyki w miejscowości Buk jak i całej Gminy Dobra.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	Projekt powiązany jest z innymi projektami rewitalizacyjnymi, realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, jednakże oddziałuje w największej mierze na obszar rewitalizacji.
Szacunkowa wartość projektu	26 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Budżet Gminy Dobra,, Interreg IVA EP,
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	3

Stolec

Obszar rewitalizacji	Stolec
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wykonanie prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkowym kościele filialnym w Stolcu
Lokalizacja przedsięwzięcia	Stolec
Inwestor (beneficjent)	Parafia p.w. św. Urszuli Ledóchowskiej w Buku
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	<p>W zakresie zadania planuje się kompleksową rewitalizację kościoła filialnego w Stolcu. W zakresie prac znajdzie się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kompleksowy remont konstrukcji drewnianej kościoła (elewacja i wieża), 2. Wymiana pokrycia dachowego wieży i korpusu kościoła, 3. Wykonanie nowych opierzeni blacharskich, 4. Wykonanie remontu elewacji zewnętrznej i wewnętrznej kościoła, 5. Wykonanie nowej instalacji elektrycznej i instalacji SAP i SSWN, 6. Wykonanie remontu bądź odtworzenie stolarki okiennej i drzwiowej, 7. Wykonanie remontu wnętrza kościoła (posadzka, wnętrze wieży kościoła) 8. Wykonanie opracowania projektowego zabezpieczenia – odtworzenia brakujących części budynku kościoła, 9. Wykonanie odwodnienia kościoła, <p>Remont ogrodzenia kościoła i zagospodarowanie terenu.</p>
Uzasadnienie	<p>Kościół w Stolcu jest częścią bogatej historii miejscowości Stolec.</p> <p>Powstał w miejscu zniszczonego kościoła. Od wieków miejsce i na nim stojący kościół stanowi centralne miejsce w życiu ludzi, czego wyrazem jest niezmiennie przeznaczenie obiektu.</p> <p>Wraz z pałacem przypomina o dobrych czasach świetności miejscowości Stolec. Od potrzebie</p>

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	odnowienia obiektu świadczą od kilku lat prace, które w miarę możliwości z mieszkańcami podejmuje aby ratować świątynię.
Szacunkowa wartość projektu	3 000 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	RPO WZP Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Fundusz Kościelny, Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie
Okres realizacji	2018-2020
Powiązanie z projektem	1 i 1.6

Obszar rewitalizacji	Stolec
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Rewitalizacja historycznej oficyny Raminów w Stolcu wraz z rekonstrukcją poziomnej trasy turystycznej i budowa ptasich term przy stajni.
Lokalizacja przedsięwzięcia	Stolec, część działki nr 5 obejmująca teren dawnej oficyn przy pałcu oraz podziemne historyczne podziemia, jako atrakcję turystyczną i kolejny etap rewitalizacji społeczno – infrastrukturalnej
Inwestor (beneficjent)	Perun Park sp zoo
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Rewitalizacja i rekonstrukcja oficyny pałacowej i podziemi z przeznaczeniem na trasę turystyczną (Stolecki złoty pociąg) i włączenie lokalnej społeczności do budowy legend i powieści zwiększających atrakcyjności turystyczna obszaru i rozwój komplementarnych zawodów i usług. Projekt to też budowa basenu wraz z usługami towarzyszącymi.
Uzasadnienie	Wymagana natychmiastowa rewitalizacji zdegradowanego terenu i obiektu zasypanego aktualnie śmieciami i szlaką zatruwającymi środowisko. Rozwój turystyczny Regionu i potrzeb rozwojowych lokalnej społeczności pod kontem usług i produkcji.
Szacunkowa wartość projektu	8 000 000 zł
Planowane źródła dofinansowania	Działanie 1,5 RPO Pomorza Zachodniego lub pokrewne późniejsze programy (innowacje, turystyka)
Okres realizacji	2018-2020
Powiązanie z projektem	1 i 1.3

Obszar rewitalizacji	Stolec
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Rewitalizacja Pałacu w Stolcu, byłej siedziby Wojsk Ochrony Pogranicza, wraz z otoczeniem i przystosowaniem do edukacji kulturalnej poprzez zabawę, muzykę, warsztaty we współpracy z

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	Filharmonią Szczecińską, Akademią Sztuki w Szczecinie, Teatrem Kana jako projekt wskrzeszający dawną kulturotwórczą funkcję pałacu i reaktywujący lokalną społeczność we wspólnych programach kulturalnych i społecznych.
Lokalizacja przedsięwzięcia	Stolec część działki nr 5 obejmująca pałac z gazonem, skarpą i częścią parku francuskiego pod rekonstruowane schody przedwojenne.
Inwestor (beneficjent)	Perun Park sp. z o. o.
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Rewitalizacja niemal 300 letniego barokowego pałacu von Raminów we współpracy z Filharmonią Szczecińską, Teatrem KANA, Akademią Sztuki wraz z włączeniem lokalnej społeczności z przeznaczeniem na cele turystyczne i kulturalne poprzez zatrudnienie , warsztaty , rękodzieło współtworzenie wspólnych eventów lokalnych niwelujących wykluczenie społeczne , ubóstwo , organizacja czasu wolnego osób starszych i młodzieży , szkolenia , praktyki ułatwiające lepszy start i wejście na rynek pracy młodzieży oraz rozwój kulturalny i krzewienie kultury w miejscu jej niedostępności.
Uzasadnienie	Przed wojną Pałac w Stolcu pełnił ważną funkcję lokalne. Dawał pracę lokalnej społeczności, generował kulturę i postawy społeczne. Po wojnie w trakcie funkcjonowania jednostki WOP był głównym ośrodkiem kultury dla lokalnej młodzieży i ludności. Organizowane wydarzenia w pałacu i ogrodzie sprawiały, że żyło się lepiej a otaczające piękno i muzyka dawały siłę do pokonywania przeciwności i samorealizacji lokalnej społeczności. Wraz z zanikiem funkcji kulturotwórczej w pałacu lokalna społeczność odcięta od metropolii została pozostawiona sama sobie zmagając się z coraz częstszymi przypadkami ubóstwa, alkoholizmu i rozpadu rodzin oraz patologii (kradzieże). Zadaniem projektu będzie budowanie właściwych postaw lokalnej społeczności wobec życia i kreowanie w młodzieży nowych zainteresowań pasji, które pozwolą wejść na rynek pracy zdecydowanie i z potencjałem. Dla osób starszych będzie miejscem spędzania wolnego czasu, reaktywacji zawodowej i poczucia odpowiedzialności za wspólne dziedzictwo kulturalne i dobro wspólne lokalnej społeczności. Brak sklepu, utrudniony dostęp do miasta, brak jednostki wskrzeszającej wartości kulturalnej i jednoczącej mieszkańców we wspólnym działaniu na rzecz społeczności lokalnej spowodował wiele problemów społecznych jak ubóstwo, alkoholizm, problemy wychowawcze i rodzinne dorastającej

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	<p>młodzieży. Projekt ma ponownie zjednoczyć ludności lokalną we wspólnym działaniu, pokazać możliwości samorozwoju a poprzez organizowane zajęcia i warsztaty pobudzać chęć działania i przedsiębiorczość oraz rozwój małych lokalnych biznesów komplementarnych z rozwojem turystycznym obiektu- wypieki, produkcja rolna, agroturystyka, transport itp. Dać pracę i nadzieję na godne życie w zdrowej wspólnocie lokalnej. Odbudowa postaw lokalnych poprzez kulturę, sztukę i warsztaty.</p>
Szacunkowa wartość projektu	6 200 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Działanie 9.3 RPO Pomorza Zachodniego
Okres realizacji	2018-2020
Powiązanie z projektem	Projekt główny zintegrowany z pozostałymi projektami w podobszarze Stolec 1.1-1.6

Obszar rewitalizacji	Stolec
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Rewitalizacja przedwojennego ogrodu botanicznego na terenie zabytkowego barokowego założenia parkowego w Stolcu wraz z dostosowaniem do potrzeb edukacji ekologicznej w zakresie bioróżnorodności Stolska i Rezerwatu Świdwie we współpracy z ZUT i TOEE.
Lokalizacja przedsięwzięcia	Stolec ,część działki nr 5 obejmująca aleje główne, ogród francuski i część zachodnią
Inwestor (beneficjent)	Fundacja Pałac Stolec
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Zabytkowy ogród w Stolcu na terenie działki nr 5 to bardzo rzadki w stopniu zachowania przedwojenny ogród botaniczny z elementami barokowymi oraz pomnikowymi okazami drzew wymagający natychmiastowej interwencji. Barnim największy cis na Pomorzu, aleje zabytkowe z pomnikowymi lipami i grabami.
Uzasadnienie	Niespotykane piękno do tej pory niedostępne dla lokalnej społeczności będzie po rewitalizacji stanowić ważne tło rewitalizacji społecznej obszaru oraz realizowanych w budynkach i ogrodzie warsztatów, koncertów i wydarzeń. Jedność z naturą, edukacja ekologiczna i kształtowanie właściwych postaw lokalnej społeczności wobec przyrody to najważniejsze zadania projektu.
Szacunkowa wartość projektu	4 000 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Działanie 4.3 RPO Pomorza Zachodniego (bioróżnorodność) lub pokrewne późniejsze programy

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Okres realizacji	2018-2020
Powiązanie z projektem	1 i 1.4

Obszar rewitalizacji	Stolec
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Stworzenie największego w Europie, innowacyjnego centrum Escape Room oraz stworzenie unikatowej oferty imprez rodzinnych i biznesowych na terenie zespołu pałacowego w Stolcu przez Perun Park sp. z o.o. w Szczecinie
Lokalizacja przedsięwzięcia	Stolec ,część działki nr 5 obejmująca dwa budynki (stajni małej i dużej) oraz park bez alei głównych bez ogrodu francuskiego
Inwestor (beneficjent)	Perun Park sp zoo
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Rewitalizacja i rekonstrukcja części parku i stajni Raminów na potrzeby turystyczne i kulturalne
Uzasadnienie	Wymagana natychmiastowa rewitalizacji zdegradowanego terenu i obiektów wraz z potrzebą wprowadzania nowego, czyli innowacyjnych usług i technologii, które wykreują ruch turystyczny będący siłą napędową do dalszych działań rewitalizacyjnych infrastrukturalno-społecznych
Szacunkowa wartość projektu	9 400 0000 zł
Planowane źródła dofinansowania	Działanie 1,5 RPO Pomorza Zachodniego lub pokrewne późniejsze programy
Okres realizacji	2017-2019
Powiązanie z projektem	Stolec 1.5.

Obszar rewitalizacji	Stolec
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Rewitalizacja zabytkowego spichlerza w Stolcu , dawnego budynku PGR na cele kulturalno-turystyczne wraz z aktywizacją lokalnej społeczności.
Lokalizacja przedsięwzięcia	Stolec działka 62/5
Inwestor (beneficjent)	Nowo powoływana spółka z o. o.
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Rewitalizacja niemal 300 letniego szachulcowo-kamiennego spichlerza von Raminów we współpracy z filharmonią szczecińską z przeznaczeniem na cele turystyczne i kulturalne wraz z włączeniem lokalnej społeczności poprzez zatrudnienie, warsztaty, rękodzieło współtworzenie wspólnych eventów lokalnych niwelujących wykluczenie społeczne, ubóstwo, organizacja czasu wolnego osób starszych i młodzieży, szkolenia, warsztaty, praktyki ułatwiające lepszy start i wejście na rynek pracy oraz rozwój kulturalny.
Uzasadnienie	Wraz z likwidacją PGR w Stolcu lokalna społeczność odcięta od Szczecin podrożała się w ubóstwie i odosobnieniu. Brak sklepu, utrudniony dostęp do miasta, brak jednostki wskrzeszającej wartości

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	kulturalnej i jednoczącej mieszkańców we wspólnym działaniu na rzecz społeczności lokalnej spowodował wiele problemów społecznych jak ubóstwo, alkoholizm, problemy wychowawcze i rodzinne dorastającej młodzieży. Projekt ma ponownie zjednoczyć ludność lokalną we wspólnym działaniu, pokazać możliwości samorozwoju a poprzez organizowane zajęcia i warsztaty pobudzać chęć działania i przedsiębiorczość oraz rozwój małych lokalnych biznesów komplementarnych z rozwojem turystycznym obiektu- wypieki, produkcja rolna, agroturystyka, transport itp.
Szacunkowa wartość projektu	6 200 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Działanie 9.3 RPO Pomorza Zachodniego
Okres realizacji	2018-2020
Powiązanie z projektem	1 i 1.2.

Obszar rewitalizacji	Stolec
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Poprawa warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców Stolca
Lokalizacja przedsięwzięcia	Stolec
Inwestor (beneficjent)	Podmiot Publiczny
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt polega na modernizacji głównej drogi dojazdowej do Stolca, budowę chodników, oświetlenie dróg z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacji tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznej w celu zwiększenia dostępności komunikacyjnej, bezpieczeństwa mieszkańców oraz podniesienia atrakcyjności miejscowości.
Uzasadnienie	Poprawa jakości ciągów komunikacyjnych, znacznie przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa nie tylko mieszkańców m. Stolec ale pozytywnie wpłynie na komfort przejeżdżających przez tą miejscowość osób. Zagospodarowanie terenu podniesie w znacznym stopniu atrakcyjność inwestycyjną miejscowości oraz wpłynie na zwiększenie aktywności mieszkańców sołectwa, całej Gminy oraz pobliskich miejscowości spoza Gminy. Zakres inwestycji w infrastrukturze drogowej przeznaczonej do ruchu samochodowego nie przekracza 49% całego projektu.
Szacunkowa wartość projektu	ok. 6 000 000 zł

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Planowane źródła dofinansowania	Środki własne Podmiotu Publicznego, RPO, Interreg SA
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	1 i 1.1.

Obszar rewitalizacji	Stolec
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	"Wielobój Wiejski" oraz "Stolec Cup"
Lokalizacja przedsięwzięcia	Kompleks sportowy w Stolcu, Kompleks nad jeziorem Stolsko w Stolcu
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra, Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Dobrej
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	<p>Wielobój Wiejski to impreza sportowa mająca na celu aktywizację ruchową oraz integrację lokalnej społeczności z gminy Dobra i okolic podczas wspólnej, zdrowej rywalizacji w niżej przedstawionych konkurencjach. Impreza zostanie rozegrana w czterech kategoriach wiekowych i odbędzie się na kompleksie rekreacyjnym nad jeziorem Stolsko. Po „Wieloboju Wiejskim” o godzinie 20: 00 na kompleksie rekreacyjnym nad jeziorem Stolsko rozpocznie się festyn, na którym nastąpi wręczenie nagród uczestnikom i poczęstunek.</p> <p>„ STOLEC CUP '18” to impreza sportowa promująca piłkę nożną w lokalnej społeczności gminy Dobra i okolic. Mecze rozegrane będą systemem pucharowym lub grupowym i pucharowym w zależności od ilości zgłoszonych drużyn. Drużyny będą z gminy Dobra i okolic, a także z Niemiec. Impreza odbędzie się na kompleksie sportowo-rekreacyjnym w Stolcu od godz. 10:00. Dla uczestników imprezy będzie zapewniona pomoc medyczna oraz zapewniony zostanie posiłek. Po zakończeniu wszystkich meczy przewidziane są nagrody.</p>
Uzasadnienie	<p>Celem jest integracja mieszkańców i wzmacnianie więzi przez wspólne, rodzinne spędzanie czasu wolnego. To również doskonała okazja do wspólnego działania i włączania do wspólnej organizacji mieszkańców. To nowe przyjaźnie dla dzieci. To również kształtowanie umiejętności współdziałania zespołowego, opartego na wzajemnym zaufaniu, życzliwości, pomocy, na tworzeniu wzajemnych relacji międzypokoleniowych. Celem jest również promowanie regionu, co zwiększy przyrwytyw lokalnej społeczności spoza gminy do turystyki w miejscowości Stolec i poznania wiele ciekawych miejsc jakimi jest np. plac rekreacyjny nad jeziorem Stolsko, pałac oraz kompleks sportowy w Stolcu.</p>

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Szacunkowa wartość projektu	5 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Budżet Gminy Dobra, RPO
Okres realizacji	2018
Powiązanie z projektem	1 i 1.1

Buk

Obszar rewitalizacji	Buk
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Wykonanie prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkowym kościele filialnym w Buku
Lokalizacja przedsięwzięcia	Buk
Inwestor (beneficjent)	Parafia p.w.św. Urszuli Ledóchowskiej w Buku
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	<p>W zakresie zadania planuje się kompleksową rewitalizację kościoła parafialnego w Buku. W zakresie prac znajdzie się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonanie instalacji drenażu wokół kościoła 2. Wymiana/remont pokrycia dachowego wieży i kościoła, 3. Wykonanie nowych opierzeń blacharskich, 4. Wykonanie remontu elewacji zewnętrznej i wewnętrznej kościoła, 5. Wykonanie nowej instalacji elektrycznej i instalacji SAP i SSWN, 6. Wykonanie remontu bądź odtworzenie stolarki okiennej i drzwiowej, 7. Wykonanie remontu wnętrza kościoła (posadzka, wnętrze wieży kościoła) 8. Adaptacja krypty na cele kulturalne, Remont ogrodzenia kościoła i zagospodarowanie terenu.
Uzasadnienie	<p>Wokół tego obiektu skupia się życie mieszkańców od XIII wieku. Tu przezywają różne radości, ale i w tej świątyni przezywają swoje trudności. Obiekt jest częścią historii życia mieszkańców również tych przedwojennych. Właśnie kościół w Buku w tych współczesnych czasach połączył i stał się płaszczyzną do spotkań Polaków z Niemcami mieszkającymi tu przed wojną.</p> <p>2. Jest to średniowieczna budowla posiadająca unikatowe rozwiązania architektoniczne np. jest to jedyny kościół na pomorzu który nie ma okien w ścianie północnej.</p> <p>3. W historię kościoła w Buku wpisała się angielska pisarka Elizabeth von Arnim. Dzisiaj Świątynia i pisarka tworzą nową historię nie tylko integrując mieszkańców Buku, ale i okolicznych miejscowości..</p>

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	4. O ważności świątyni w życiu mieszkańców świadczą podejmowane prace remontowe w świątyni oraz powstanie na ich prośbę parafii, której głównym kościołem jest świątynia w Buku.
Szacunkowa wartość projektu	3 000 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	RPO, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundusz kościelny, Środki własne Parafii, Zachodniopomorski Konserwator Zabytków w Szczecinie, Interreg SA, POiŚ
Okres realizacji	2018-2020
Powiązanie z projektem	3

Obszar rewitalizacji	Buk
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Adaptacja boiska trawiastego w Buku na boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią
Lokalizacja przedsięwzięcia	Teren sportowo-rekreacyjny Buk
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt zakłada budowę boiska wielofunkcyjnego usytuowanego na działce 125 na terenie funkcjonującego boiska wiejskiego do piłki nożnej. Planuje się wykonać boisko składające się z pola do gry w siatkówkę, koszykówkę oraz piłkę nożną.
Uzasadnienie	Wybudowanie wielofunkcyjnego boiska pozwoli wpłynąć na aktywizację mieszkańców Buk różnej płci w różnym wieku. Jest to przede wszystkim propagowanie zdrowego trybu życia wśród mieszkańców Buku oraz okolicznych miejscowości jak i zwiększenie atrakcyjności miejscowości. Wielofunkcyjne boisko stworzy szerszą ofertę aktywności młodzieży oraz wpłynie na aktywne wypełnianie wolnego czasu, co przyczyni się do zmniejszenia patologii. Dzięki stworzeniu tego miejsca każdy niezależnie od wieku i możliwości finansowych, będzie mógł doskonalić kondycję i dbać o zdrowie a także w znacznym stopniu przyczyni się do integracji wśród okolicznych mieszkańców.
Szacunkowa wartość projektu	36 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne- budżet Gminy Dobra,
Okres realizacji	2018
Powiązanie z projektem	3 i 3.2.1

Obszar rewitalizacji	Buk
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Siłownia plenerowa wraz z doposażeniem placu zabaw w Buku

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Lokalizacja przedsięwzięcia	Teren sportowo-rekreacyjny w Buku, dz. 125
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt zakłada postawienie na terenie sportowo-rekreacyjnym w Rzędzinach urządzeń przeznaczonych do ćwiczeń w plenerze. Będą to przyrządy wielofunkcyjne, przystosowane do trenowania różnych partii mięśni. Projekt również przewiduje doposażenie istniejącego placu zabaw w urzędzenia dla dzieci.
Uzasadnienie	Teren rekreacyjno-sportowy w Buku to miejsce zabaw dla dzieci, wypoczynku dla dorosłych, wspólnych spotkań. Ustawienie urządzeń siłowni plenerowej to oferta dla młodzieży i dorosłych, jako uzupełnienie funkcji tego terenu. To też możliwość spędzania wolnego czasu rodzinie na naszym terenie. Nowe urządzenia na placu zabaw dla dzieci będą stanowiły uzupełnienie już istniejących. Dla dzieci to doskonałe, bezpieczne miejsce do zabawy. Ustawienie dodatkowych urządzeń to dodatkowa zachęta do spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu, który aktywnie organizuje Koło LZS Pionier Buk i świetlica środowiskowa.
Szacunkowa wartość projektu	53 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne- budżet Gminy Dobra,
Okres realizacji	2018
Powiązanie z projektem	3, 3.2 i 3.3

Obszar rewitalizacji	Buk
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Poprawa warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców Buku
Lokalizacja przedsięwzięcia	Buk
Inwestor (beneficjent)	Podmiot Publiczny
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt polega na modernizacji głównej drogi dojazdowej do Buku, budowę chodników, oświetlenie drogi z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacji tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznej w celu zwiększenia dostępności komunikacyjnej, bezpieczeństwa mieszkańców oraz podniesienia atrakcyjności miejscowości.
Uzasadnienie	Poprawa jakości ciągów komunikacyjnych, znacznie przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa nie tylko mieszkańców m. Buk ale pozytywnie wpłynie na komfort przejeżdżających przez tą miejscowość osób.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	Zagospodarowanie terenu podniesie w znacznym stopniu atrakcyjność inwestycyjną miejscowości oraz wpłynie na zwiększenie aktywności mieszkańców sołectwa, całej Gminy oraz pobliskich miejscowości spoza Gminy. Zakres inwestycji w infrastrukturze drogowej przeznaczonej do ruchu samochodowego nie przekracza 49% całego projektu.
Szacunkowa wartość projektu	ok. 6 000 000 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne Podmiotu Publicznego, RPO., Interreg SA
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	Projekt główny zintegrowany dla podobszaru Buk, powiązany z projektami 2.1-3.3

Obszar rewitalizacji	Buk
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Piknik rodzinny w Buku
Lokalizacja przedsięwzięcia	Teren boiska w Buku
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	W czasie imprezy przewidziano gry, konkursy, zabawy dla całych rodzin (piknik) również zajęcia sportowo-rekreacyjne z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury.
Uzasadnienie	Celem imprezy Piknik rodzinny jest integracja mieszkańców i wzmacnianie więzi rodzinnych przez wspólne, rodzinne spędzanie czasu wolnego. To również doskonała okazja do wspólnego działania i włączania do wspólnej organizacji mieszkańców, którzy od niedawna zamieszkują w naszej miejscowości. To nowe przyjaźnie dla dzieci. To również kształtowanie umiejętności współdziałania zespołowego, opartego na wzajemnym zaufaniu, życzliwości, pomocy, na tworzeniu wzajemnych relacji międzypokoleniowych.
Szacunkowa wartość projektu	5 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Budżet Gminy Dobra, RPO
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	3, 3.3, 3.2.1

Rzędziny

Obszar rewitalizacji	Rzędziny
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Poprawa warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców Rzędzin

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Lokalizacja przedsięwzięcia	Rzędziny
Inwestor (beneficjent)	Podmiot Publiczny
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt polega na modernizacji głównej drogi dojazdowej do Rzędzin, budowę chodników, oświetlenie drogi z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacji tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenu przestrzeni publicznej w celu zwiększenia dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa mieszkańców oraz podniesienia atrakcyjności miejscowości.
Uzasadnienie	Poprawa jakości ciągów komunikacyjnych, znacznie przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa nie tylko mieszkańców m. Rzędziny ale pozytywnie wpłynie na komfort przejeżdżających przez tą miejscowość osób. Podniesie w dużej mierze atrakcyjność inwestycyjną sołectwa jak i całej Gminy. Zakres inwestycji w infrastrukturze drogowej przeznaczonej do ruchu samochodowego nie przekracza 49% całego projektu.
Szacunkowa wartość projektu	ok 6 000 000 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne Podmiotu Publicznego, RPO. Interreg SA
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	Projekt główny zintegrowany dla podobszaru Rzędziny, powiązany z projektami 2.1 i 2.1.1

Wąwelnica

Obszar rewitalizacji	Wąwelnica
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Poprawa warunków technicznych infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej wraz ze zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców Wąwelnica
Lokalizacja przedsięwzięcia	Wąwelnica
Inwestor (beneficjent)	Podmiot Publiczny
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt polega na modernizacji oświetlenia dróg z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, realizacji tras rowerowych oraz zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznej w celu zwiększenia dostępności komunikacyjnej, bezpieczeństwa mieszkańców oraz podniesienia atrakcyjności miejscowości.
Uzasadnienie	Poprawa jakości ciągów komunikacyjnych poprzez ich oświetlenie, znacznie przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa nie tylko mieszkańców m. Wąwelnica ale pozytywnie wpłynie na komfort przejeżdżających przez tą miejscowość osób. Ponadto

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	zagospodarowanie terenu podniesie w znacznym stopniu atrakcyjność inwestycyjną miejscowości oraz wpłynie na zwiększenie aktywności mieszkańców sołectwa, całej Gminy oraz pobliskich miejscowości spoza Gminy. Zakres inwestycji w infrastrukturze drogowej przeznaczonej do ruchu samochodowego nie przekracza 49% całego projektu.
Szacunkowa wartość projektu	ok. 1 000 000 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne Podmiotu Publicznego, RPO. Interreg SA
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	Projekt główny zintegrowany dla podobszaru Wąwelnica, powiązany z projektem 5.1

Obszar rewitalizacji	<i>Wąwelnica</i>
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Warsztaty: Rękodzieło artystyczne- florystyka, wyroby z gliny, decoupage.
Lokalizacja przedsięwzięcia	<i>Wąwelnica (klub w Wąwelnicy)</i>
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt zakłada warsztaty aktywizacyjne prowadzone przez doświadczonych florystek dla mieszkańców Wąwelnicy polegających na wykonaniu ręcznych prac dekoracyjnych, ozdób świątecznych, poznawaniu nowych technik dekoracyjnych – nowych pomysłów.
Uzasadnienie	Potrzebą wdrożenia projektu jest zwiększenie aktywizacji mieszkańców ich integracji w tym międzypokoleniową oraz zacieśnienie więzi pomiędzy mieszkańcami. Warsztaty są pomysłem na miłe spędzanie wolnego czasu, co zmniejszy wykluczenie jak i patologie społeczną.
Szacunkowa wartość projektu	5 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne- budżet Gminy Dobra,
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	5

Skarbimierzycy

Obszar rewitalizacji	Skarbimierzycy
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Modernizacja boiska w Skarbimierzycach
Lokalizacja przedsięwzięcia	Teren sportowo-rekreacyjny w Skarbimierzycach
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Projekt zakłada modernizację boiska tj. wykonanie wysokiego ogrodzenia boiska w od strony Drogi Krajowej nr 10 oraz od strony osiedla przy ul. Klubowej. Modernizację ławek dla kibiców na boisku oraz usunięcie bramek do gry w piłkę nożną i zastąpienie ich bramkami mobilnymi z aluminium.
Uzasadnienie	Boisko w Skarbmierzycach wykorzystywane jest przez członków Koła LZS do gry w baseball. Jest to jedyna drużyna uprawiająca tą dyscyplinę sportową w naszym województwie. Wysokie ogrodzenie uchroni przed ewentualnymi szkodami powstałymi podczas meczu baseballu. Mobilne bramki sprawią, że boisko będzie miało charakter uniwersalny, zarówno do gry w piłkę nożną jak i do gry w baseball. Modernizacja boiska pozwoli wpłynąć na aktywizację mieszkańców Skarbmierzyc poprawi przede wszystkim estetykę sołectwa. Jest to przede wszystkim propagowanie zdrowego trybu życia wśród mieszkańców oraz okolicznych miejscowości jak i zwiększenie atrakcyjności miejscowości. Modernizacja boiska przyczyni się do zwiększenia zacieśnienia więzi wśród okolicznych mieszkańców.
Szacunkowa wartość projektu	65 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne- budżet Gminy Dobra, RPO
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	4

Obszar rewitalizacji	<i>Skarbmierzycy</i>
Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)	Festyn rodzinny w Skarbmierzycach
Lokalizacja przedsięwzięcia	<i>Boisko sportowe w Skarbmierzycach</i>
Inwestor (beneficjent)	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe
Krótki opis przedsięwzięcia (napisać bardzo ogólnie)	Festyn organizowany będzie na boisku sportowym w Skarbmierzycach. Po rozpoczęciu zabawy odbywać się będą konkursy dla dzieci i dorosłych organizowane przez drużynę baseballu a na koniec zabawa przy muzyce. Podczas całego festynu będzie można skorzystać z poczęstunku.
Uzasadnienie	Potrzebą wdrożenia projektu jest zwiększenie aktywizacji mieszkańców ich integracji poprzez wspólne działanie i zaangażowanie oraz zacieśnienie więzi pomiędzy mieszkańcami. Warsztaty są pomysłem na miłe spędzanie wolnego czasu, co zmniejszy wykluczenie jak i patologie społeczną.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2017 – 2023

	Skarbimierzyce są małą miejscowością z dużą ilością dzieci, które chętnie uczestniczą w realizacji tego typu przedsięwzięć. Aktualne Skarbimierzyce się rozbudowują i taki festyn umożliwiłby pokazanie „nowym” mieszkańcom, że można się integrować w nowym miejscu zamieszkania.
Szacunkowa wartość projektu	5 000,00 zł
Planowane źródła dofinansowania	Środki własne- budżet Gminy Dobra, RPO
Okres realizacji	2018-2023
Powiązanie z projektem	Projekt główny zintegrowany dla podobszaru Skarbimierzyce, powiązany z projektem 4.1